

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Judicium Ecclesiasticum Seu Decretalium Gregorij IX.
Pont. Max. Liber II.**

Schmalzgrueber, Franz

Ingolstadii, 1726

Titulus II. De Foro Cempetente.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74990](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74990)

libus inferioribus receptum est, ut lite etiam intra triennium non finitâ, Instantia tamen non censeatur perempta esse, quem tamen usum, tanquam abulum, damnat Brunnem. *l. cit. n. 15.* & optat dispositionem saluberrimam *l. properandum cit.* in usum denuo revocari, ut lites ad exitum citius perducantur.

3. De Jure SS. Canonum non tantum consuetudine, sed Lege scriptâ Instantia videtur esse perpetua, ut contra Covar. *in c. quamvis p. 2. §. 1. n. 10.* Zoef. *hic n. 13.* docent Gloss. *in c. venerabilis 20. in cas. not. un. h. tit.* Abb. *ibid. n. 5.* & duob. *sqq.* Barb. *n. 1.* & *sqq.* Zypæus *n. 5. hic.* Pirh. *n. 125.* Wiest. *n. 107.* & sumitur ex *c. venerabilis cit. c. tum ex literis 5. de in integr. restit. & c. cum olim 14. princ. 7. Judices de privil. idque merito;* quia cum in foro Canonico liceat appellare etiam à sententia interlocutoria, & quolibet gravamine, sepe contingit, ut lis intra triennium terminari nequeat.

82. Quæritur 7. an defacto Instantia de Jure Canonico sit perpetua? Rationem dubitandi facit Trid. *sess. 24. c. 20. de reform.* ubi statuitur, ut causæ omnes ad Forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes coram Ordinarijs locorum, saltem intra biennium à die motæ litis, terminentur. 2. Quia *in c. venerabilis cit.* sermo est tantum de casu, quo subterfugijs, & cavillationibus Adversarij factum fuit, ne intra triennium finiretur lis, & ferretur sententia. 3. Quia inter Jus Canonicum, & Civile sine expresso textu non est statuendum discrimen,

praesertim si utroque Jure eadem procedatur. Atqui nullus extat textus manifestus, quo suadeatur hoc à Jure Civili divortium, & ratio pugnat eadem, nempe favor abbreviandarum litium. Ergo &c.

Sed verius est adhuc hodie de Jure Canonico Instantiam Judicij perpetuari, etiam post triennium, & quidem indistinctè quoad omnes causas. Ita Hof. *in c. venerabilis cit. V. subterfugia.* Abb. *ibid. n. 9.* Barbof. *n. 2. §. 3.* Zypæus *n. 6.* Pirh. *n. 126. not. 2.* Excipitur causa Appellationis, cui finiendæ annus, & ex justa causa triennium etiam Jure Canonico præfixum est *c. cum sit 5. in princ. de appell.*

Neque contrarium probant Argumenta allata. *Ad 1.* Trid. *l. cit.* solum permittit, ut partes lapsu biennio, Superiorem adire possint, non autem prohibet iisdem, quin, si velint, litem ceptam prosequi coram eodem Ordinario possint; imò hoc ipsum satis apertè concedit, quia dicit tum liberum fore partibus Superiorem adire: quod manifestum est indicium, probans instantiam lapsu temporis non perire. *Ad 2.* subterfugia, & cavillationes non fuerunt causa adæquata, & unica perpetuandi instantiam, sed præcipuè fuit æquitas, quam præ alijs attendit Jus Sacrum, & quia successu temporis compertum usu est peremptione instantiæ, per *l. properandum* proditâ, lites potius perpetuari, quam finiri, cum instaurari possint inchoatione novi processus. *Ad 3.* textus *n. præc. cit.* sat clari sunt: deinde hæctenus dicta ostendunt, non frustra fieri in hoc passu recessum à Jure Civili.

TITULUS II.

De Foro Competente.

Postquam Actor litigaturus cum Adversario apud se conclusit, quo Judicio cum eodem velit contendere, dispicere ulterius debet, cui foro subjectus sit ille, contra quem cupit con-

tendere; nam Actor sequitur forum Rei, idque tam necessariò, ut Judicium, celebratum in foro incompetente, ipso Jure nullum sit.

§. I.

De Fori Natura, & Varietate.

SUMMARIUM.

1. Diverse acceptiones Fori.
2. Varietas Fori propriè dicti.
3. Judex competens quis, & quotupliciter?
4. An generali commissione eorum, quæ ad Forum Ecclesiasticum spectant, comprehendatur Jurisdictio utriusque fori tam interni, quam externi?

5. An valida sit sententia lata à Judice incompetente?
6. Ex quibus principijs deducatur competentia fori?
7. Quod Forum sit adendum, si Actor habeat forum diversum à Foro Rei?

Quæritur 1. quid sit Forum competens?
8. Fori nomen multipliciter accipitur.
1. Enim significat locum, rerum venalium expositioni, ac negotiationi destinatum: &

hujusmodi Forum vel à merce ibi exposita, ut Forum *vinarium*, Forum *granarium* &c. vel ab ijs, qui ea Fora instituenda curarunt, ut Forum *Flavinium*, Forum *Julium*, nomen acci-

E

pit

pit. 2. Districtum, sive Territorium, in quo quisque Judex Jurisdictionem habet l. pupillus 239. §. territorium 8. ff. de V. S. quo pacto etiam tota Diocesis dicitur Territorium Episcopi can. omnes 10. caus. 16. q. 7. 3. Locum, qui ad exercendas, discutendas, & Judicis sententiâ definiendas lites est destinatus c. forus 10. de V. S. ubi dicitur: *Forus est exercendarum litium locus. à Fando dictus, sive à Foroneo Rege, qui primus Græcis Legem dedit.* Hic locus alias etiam Judicis Tribunal, Auditorium, & præsertim si Judicis Ecclesiastici, aut Supremi Principis sit, Consistorium appellatur. 4. Denique Forum aliquando idem est, quod Jurisdictio Judicium exercentis, seu potestas publica de causâ in Judicium deducta cognoscendi, ac pronuntiandi. Host. in Summ. hic §. 2. Abb. in Rubr. eod. in fin. Et in hoc sensu esse de Foro alicujus Judicis, idem est, ac pertinere ad Jurisdictionem illius. Inde etiam *Forenses* dicuntur, qui Tribunalibus, & Judicij occupantur; *Forenses cause*, quæ in Judicio disceptantur, *Instrumenta Forensia* scripturæ publicæ, quæ fidem in Judicio faciunt. Habent autem Forum tam Magistratus, quam Subditus: ille quidem activè, dum Jurisdictionem exercet; iste passivè, dum Jurisdictio in eundem exercetur. Ad hunc locum spectat maximè tertia, & quarta acceptio.

2. Quaritur 2. quotuplex sit Forum? R. hujus variz sunt divisiones, & subdivisiones. 1. Dividitur in Forum competens, & incompetentens. *Forum competens* est, in quo Reus conveniri potest, & debet. *Incompetens*, in quo Reus nec conveniri potest, nec debet. Etsi enim singuli Judices, Jurisdictione instructi, sua habeant Tribunalia, suumque forum, istud tamen ad certas causas, & personas restrictum habent. Estque hoc verum non tantum in inferioribus Judicibus, sed etiam in supremis, atque adeo in ipso Imperatore, & Summo Pont. sicut enim Imperator in spiritualia immiscere sese non potest, ita nec Pontifex in temporalia; item sicut iste Jurisdictionem duntaxat habet in fideles, qui per Baptisum Ecclesiam ingressi sunt, ita & ille solum in Cives Romanos, seu qui Imperij Romano-Germanici ambitu continentur, cum passim, & merito explodatur illa Bartoli, aliorumque communis sententiâ, quæ olim Imperatori Orbis totius dominium adstruebat.

2. Dividitur in Forum Ecclesiasticum, & Sæculare, eo planè sensu, quo supra Tit. præc. n. 6. divisum est Judicium, & Libr. 1. tit. 32. n. 5. Jurisdictio. Ecclesiasticum subdividitur in internum, & Externum. In *Foro Externo*, quod etiam *Forum Fori* appellatur, Reus secundum allegationes, & probationes à litigantibus deductas absolvitur, & condemnatur; in *Foro interno*, quod etiam *Forum Poli*, *Forum conscientia*, & *anima* di-

citur, Reus absolvitur, & ligatur secundum conscientiam ipsius propriam. Hoc posterius etiam ipsum duplex est, nimirum *Pœnitentiale*, sive *Sacramentale*, quod exercetur in administratione Sacramenti Pœnitentiæ; & *non Sacramentale*, quod extra illud, ut si committatur alicui potestas dispensandi in Voto, vel abolvendi à Censuris pro foro interno, & non exprimitur eam dispensationem, vel abolutionem faciendam prævia Confessione Sacramentali; nam tunc is, qui potestatem hanc ira sibi commissam habet, dispensare potest, & absolvere pro Foro interno quidem, sed extra Pœnitentiæ Sacramentum. Rodriq. tom. 1. qq. regul. c. 61. an. 10. Sanch. de Matr. l. 8. D. 34. n. 20. Suar. de Legib. l. 8. c. 6. n. 13. §. 15. Oliv. For. Eccl. p. 1. q. 1. n. 16. quos citat, & sequitur P. Friderich de for. compet. n. 7.

3. Dividitur in Forum Ordinarium, & Extraordinarium. *Ordinarium* est, quod habent Judices in personas, & causas specialiter non exemptas ratione domicilij, delicti, rei sitæ &c. *Extraordinarium*, quod ex accidenti competit, ut fit per prorogationem, continentiam, vel connexionem causarum &c. *Ordinarium* subdividitur in commune, & singulare. *Commune* est, in quo ordinaria Jurisdictio exercetur communis omnibus. *Singulare*, in quo exercetur quidem Jurisdictio Ordinaria, sed singularis, & certis causis, vel personis propria, ut sunt causæ sacre, feudales, nicales &c. & personæ privilegiatæ, ut Clerici, Nobiles, Studiosi &c.

4. Dividitur in *Contentiosum*, & *Voluntarium*. Illud est, in quo exercetur Jurisdictio Contentiosa; istud, in quo Voluntaria.

Quaritur 3. quis sit, & quotupliciter 3 dicatur Judex competens? R. *Judex* competens dicitur is, cujus Jurisdictioni subijcitur reus, seu coram quo Actio, & Lis proponi, atque intitui, & finire potest. Pirh. hic n. 1. Schamb. ibid. n. 2.

Alius est *Simplex* competens, quem se partes litigantes adire possunt, & debent, tanquam Ordinarium Judicem loci, seu territorij, in quo Judicium exercetur: quales sunt Judices Ordinarij constituti à Lege, Principe, vel consuetudine, ut præint universalis Jurisdictioni alicujus Civitatis, vel Provincia, de quibus dictum Libr. 1. Tit. 31.

Alius verò est per se Incompetens, qui tamen consensu partium litigantium, dum Jurisdictionem ejusdem prorogant, competens fieri potest c. significasti 18. princ. h. t. l. si se 1. & l. seq. ff. de judic. Talis est Judex Ecclesiasticus respectu Laicorum in causis temporalibus; licet enim ille respectu istorum in hujusmodi causis per se incompetentis sit, si tamen Laici se Jurisdictioni ejusdem subijciant, illam in se prorogant, & sic eum respectu sui competentem faciunt. Ur-

Utrique opponitur Judex, qui simpliciter est incompetens, ita ut nec partes Jurisdictionem ejusdem prorogare in se consensu suo possint. Talis est Judex secularis respectu Clericorum, & respectu Laicorum in causis merè Spiritualibus, & Ecclesiasticis, ut Hæresis, Simonia, Decimarum &c.

4. Queritur 4. an generali commissione eorum, quæ ad Forum Ecclesiasticum spectant, comprehendatur Jurisdictio utriusque fori tam interni, quam externi? Affirmant Anton. *conf. 19. n. 14. & in Rubr. b. tit. Felini. ibid. in princ. Barbatia n. 6.* Fundantur, quia commisso genere, commissæ intelliguntur omnes species comprehensæ sub genere, perinde ac si omnes fuissent expressæ *l. si chor. ff. de Legat. 3. & l. si duo 5. ff. de administr. tutor.* atqui Jurisdictio Ecclesiastica est genus respectu Jurisdictionis Fori externi, & interni. Ergo &c. *Conf.* nam verba cujusunque dispositionis comprehendunt omnia, quæ sub illis ex proprietate sua veniunt, ut commune est axioma Juris. Atqui nomine Jurisdictionis propriè accepto comprehenditur Jurisdictio utraque. Ergo &c.

Negant contrà Host. Abb. Imol. apud Olivam *for. Eccl. p. 1. q. 1. n. 9.* ex ratione, quia in generali commissione non veniunt ea, quæ in specie quis verisimiliter non fuisset concessurus, ut habet *Reg. 81. in 6.* igitur sicut generali commissione Vicariatus non intelligitur commissæ potestas inquirendi, corrigendi, & puniendi excessus, & libera collatio Beneficiorum *c. licet 2. & c. fin. de Offic. Vicar. in 6.* ita nec generali commissione eorum, quæ ad Forum Ecclesiasticum spectant, intelligitur concessa Jurisdictio fori interni.

Tenenda est sententia inter utramque media, quam cum Oliv. *l. cit. n. 10. & sqq.* defendit P. Wiest. *hic n. 9.* & dicendum considerandam praxin, & alias circumstantias, ex quibus mens concedentis colligi possit; nam si ex his colligi illa possit, Jurisdictio secundum hanc concedentis mentem, quippe quæ concessionis Regula est, vel restringenda, vel amplianda est. Si nihil certi colligi ex ijs possit, altera distinctio est adhibenda, & videndum, an extensione commissionis ad Forum internum præjudicetur alicui tertio. e. g. Jurisdictioni Ordinaria, vel non. *Si primum*, commissio ad forum externum restringi debet; quia odiosa est, & *conf.* interpretationis strictæ. *Si secundum*, probabilis etiam Jurisdictio fori interni, & Penitentialis commissæ censetur; quia talis commissio habet rationem beneficij Principis, quod latam interpretationem habet *c. quia circa 22. de privileg. c. cum dilecti 6. in fin. de donat. l. beneficium 3. ff. de Constit. Princip.*

5. Queritur 5. an valida sit sententia lata à

Judice incompetente? *¶.* cum distinctione: Vel enim lata est à Judice simpliciter incompetente, vel solum à Judice per se incompetente, qui tamen voluntate partium factus sit competens. *Si primum*, sententia ipso Jure nulla est per claros textus *c. at si Clerici 4. de Judic. l. hoc editum 1. §. qui Magistratum 1. & hæc verba ff. quod quisq. Jur. l. si militaris 2. & l. fin. C. si à non competent. Judic.* Ratio est, quia Jurisdictio est basis, & fundamentum omnis Judicij, ac sententiæ. Igitur ubi hæc deficit, judicium non est, & nec sententia, nec judicatum dici potest. Et hinc ejusmodi sententia, licet ab ea non appelletur, nunquam tamen in rem judicatam transit, sed semper, etiam post tres conformes sententias, exceptio nullitatis contra eandem opponi potest, modò de tali incompetente, & omnimodæ Jurisdictionis defectu evidenter constat. *Gloss. in Clem. un. V. non obstante de sequest. possess. Gaill. l. 1. obs. 42. n. 8. & sqq. Pirh. hic n. 3. Wiest. n. 12.* Procceditque hoc, quamvis quis jurasset se non oppositurum de nullitate; nam adhuc nullitatem ex defectu Jurisdictionis potest opponere, ut alijs *citt.* notat Barbol. *in c. 4. de Judic. n. 3.*

Si secundum, & sententia lata est à Judice, cujus Jurisdictio in litigantes prorogari potuit, videndum, an pars litigans, ab eo in Jus vocata, ignoraverit eum esse incompetentem, an verò hoc sciverit, & tamen non opposita exceptione fori declinatoria, comparuerit. *Si prius*, sententia iterum nulla est; quia cum ignorantis nullus sit consensus *l. non idcirco 9. C. de J. & F. J. is*, qui Judicem, quem adiit, nescivit incompetentem esse, ejus Jurisdictionem in se prorogasse non intelligitur; & hinc errore postea cognito, exceptionem incompetentiæ etiam post litem contestatam potest opponere. *Si posterius*, comparendo, & non opposita exceptione, litigando censetur in ipsum consensisse, & sic Jurisdictionem illius in se prorogasse, ut ita qui suus, & competens antè non fuerat, suus, & competens effectus fuerit.

Queritur 6. ex quibus principijs deducatur Competentia Fori? *¶.* deducitur maximè ex tribus, videlicet *1.* ex persona Judicis, ejusque Jurisdictione. *2.* Ex persona Rei conventi. *3.* Ex qualitate causæ in Judicium deductæ, vel deducendæ.

Ut ex persona Judicis Forum competens sit, necessarium est, ut Jurisdictionem, vel saltem facultatem cognoscendi de causa inter personas litigantes habeat, quod fieri pluribus modis potest. *1.* Potestate ordinaria, qualem Judices Ordinarij habent. *2.* Potestate Delegata, qualem Delegati. *3.* Compromisso partium, quo modo Arbitri Compromissarij accipiunt facultatem cog-

noscendi de causa, in qua electi sunt Arbitri.
4. Prorogatione earundem, si nempe partes
Judicis non sui Jurisdictionem in se proro-
gaverint. §. Avocatione causae ad Superi-
orem; tunc enim iste, excluso inferiore,
solus fit competens, & inferioris Jurisdictione
circa causam avocata suspenditur.

Reus ex sua parte duplex fortiri For-
rum potest, Ordinarium, & Extraordinarium.
Hoc ratione Prorogationis, Delegationis,
Connexionis Causarum, Reconventionis.
Illud vel Commune ratione domicilij, Contra-
ctus, Delicti, Rei sitae; vel Singulare ratio-
ne privilegij certis personis concessi.
Qualitas causae denique & ipsa Forum
diversificat; nam si Causa sit Ecclesiastica,
ad Forum Ecclesiasticum pertinet; si Tem-
poralis, & inter Laicos agitur, ad Saecu-
lare; si Mixta ad utrumque, ita ut locus praer-
ventioni sit.

De primo, & tertio capite dictum satis
est Tit. praec. Superest, ut competentia Fori
examinetur respectu ipsius Rei.

Quaeritur 7. quod Forum adeundum

§. II.

De Foro Competente ratione Domicilij.

SUMMARIUM.

8. Domicilij varietas.
9. Domicilium verum quod?
10. An ad istud comparandum necesse sit, ut
illuc quis transfulerit sua bona?
11. Vel ut diutius ibi habitaverit?
12. Conjecturae, ex quibus colligitur constitutio
Domicilij in certo loco.
13. Potest quis in duobus, vel pluribus locis si-
mal habere Domicilium.
14. Haberi potest quandoque absque habita-
tione.
15. Vis Domicilij veri ad constituendum Fo-
rum.
16. Quasi Domicilium, & hujus effectus.
17. In hoc conveniri aliquis potest etiam su-
per actibus alibi gestis.
18. Vagi conveniri possunt ubique, ubi inveni-
untur.
19. Requisita ad acquirendum quasi Domicilium.

Primus, & ceteris amplior modus
fortiendi Forum est Domicilium:
Hoc duplex à Legibus, & Inter-
pretibus proditum invenio, sc. Com-
mune, & Privatum. Commune Ci-
vibus Romanis Roma est, tanquam com-
munis eorum sedes, & patria. Privatum est
vel Naturale, seu Originis, vel Accidentale, &
Adscititium, seu habitationis: & hoc qui-
dem duplex, Voluntarium, quod sua cuique
voluntas facit; & Necessarium, quod invi-
tis statuitur, puta Relegatis. Utrumque

fit, si Actor habeat Forum diversum à Foro
Rei? *iv.* in hoc Regula est, quòd forum
Rei sequatur Actor, non verò Actoris Re-
us: Ita habetur *c. si Clericus 5. & c. cum sit
8. de for. compet. l. Juris 2. & l. in crimi-
nali 5. c. de Jurisdic. omn. Judic. l. fin. C. ubi
in rem actio &c.* Estque id verum, sive
possessorium, sive petitorium sit Judicium:
& etsi Actor sit Clericus; debet enim con-
tra Laicum adire Judicem Saecularem, nisi
causa sit Spiritualis, aut mixta.

Patitur tamen etiam haec Regula ex-
ceptiones suas, quarum 52. omnino affert
Durand. *Specul. tit. de compet. Judic. adition.
§. 1.* Verum istae non omnes sunt ad
propositum, ut consideranti patebit; nam
in plerisque casibus à Doctore *cit.* recensitis,
non alienus, sed suus aditur Judex. Hinc
unicam pono, quam extra praefatarum nu-
merum §. *cit. in princ.* idem Durandus sta-
tuit, nisi consuetudo se habeat in contra-
rium: & sic ipso teste Aretij super qualibet
causa Clericus trahit Laicum ad Judicem
Ecclesiasticum.

20. Forum ratione Originis ubi quis fortitur?
21. An etiam ex origine fortuita?
22. Vel ex origine materna, aut aliorum af-
cendentium?
23. Quoad Jurisdictionem principalis conside-
randum est Domicilium habitationis, quam
originis.
24. Domicilium Originis, translato Domicilio
habitationis, de Jure communi manet.
25. Invalidum est Statutum, quo Civis, &
Originarij vetantur mutare Civitatem.
26. Domicilium generale Civibus Romanis Ro-
ma est.
27. Ibi adhuc hodie conveniri Clerici possunt,
si ibidem existant.
28. Imò & Laici, si ibidem reperiantur.
29. Roma ibi dicitur esse, ubi est Curia, &
Sedes Pontificis.

hoc rursus duplex est, unum, quod Quasi
Domicilium dicitur, ac diuturnam in lo-
co commorationem, non tamen stabilem,
ac perpetuam petit; alterum, quod sim-
pliciter Domicilium appellatur, ac stabili-
duntaxat, & perpetua habitatione con-
trahitur. His notatis

Quaeritur 1. ubinam aliquis Domicilium
verum habere dicatur? *iv.* ibi, ubi quis
Larem, seu familiam, rerumque, ac fortu-
narum summam, seu substantiam constituit,
sic, ut inde non sit discessurus, si nihil a-
vo-

vocet. Impp. Diocletianus, & Maximianus *l. cives 7. C. de incol.*

Dubium est 1. quid requiratur ad comparandum Domicilium in aliquo loco? *§. 1.* duo requiruntur, animus, & factum, ut constat ex *l. domicilium 20. ff. ad municipal.* ubi Gloss. *V. domicilium* ait, Facto, subintellige, & animo; nam hec duo sunt necessaria. Porro animus volentis constituere Domicilium in aliquo loco debet esse, quod velit in eo loco constituere habitationem perpetuam, ac stabilem *l. nec interest 26. ff. de captiv. §. postlim. revers.* quod intellige, nisi quid avocet; sufficit enim perpetuitas proposita, quamvis deinde propositum mutari, & domicilium aliò transferri possit. Simile quid contingit in Nuptijs, quæ de Jure Civili dicuntur omnis vitæ consortium *l. nuptia 1. ff. de rit. nupt.* non obstant, quod illo Jure post contractas nuptias frequentissima fuerint divortia, quæ vera divortia esse non censebantur, nisi facta fuissent animo constituendi perpetuam dissolutionem *l. divortium 3. ff. de divort.*

Huic animo accedere debet etiam factum, ut sc. re ipsa habitationem quis in tali loco constituit; nam ad constituendum Domicilium utrumque requiritur copulative, ut rectè advertit Pirh. *hic n. 12. Schamb. n. 9. Engl. n. 7. König n. 8. & novissimè P. Friderich. tr. de for. compet. n. 94. & P. Schmier de Judic. c. 3. n. 19.* Ad constituendum, inquam; nam ut Domicilium jam acquisitum retineatur, non opus est, ut qui illud habet, semper ibidem habitet, sed potest quandoque ex causa vel necessaria, vel voluntaria e. g. peregrinationis, officij, vel negotij gerendi causâ inde discedere, modò animum redeundi habeat *l. cives cit. & ratio est*, quia non omne, quod requiritur ad constitutionem actûs, protinus etiam requiritur ad ejus conservationem, ut patet in exemplo possessionis, quæ licet sine corpore, & animo quæri nequeat, solo tamen animo rectè retinetur.

Sequitur ex dictis 1. ad Forum Domicilij in aliquo loco comparandum non sufficere, quod quis emerit domum, eamque, aut res alias immobiles ibi possideat *l. libertus 17. §. sola 13. ff. ad municipal.* quia deest actualis habitatio. *Sequitur 2.* similiter non posse dici fixisse sedem, aut domicilium eum, qui res suas ad locum aliquem transtulit, non tamen animo ibi permanendi; quia deest animus. *Sequitur 3.* è contrario dici posse, quod verum Domicilium in loco constituerit, qui etsi non propriam, conductam tamen, vel precario concessam domum in aliquo loco habet cum animo perpetuò ibi manendi; quia tali casu & animus, & factum adest.

10 Dub. 2. utrum ad Domicilij comparisonem necessarium sit, ut quis ultra habitationem in loco constitutam, in eo habeat majorem

rem partem rerum suarum, ac fortunarum? Affirmat Petr. Barbof. in *l. exigere 65. ff. de Judic. n. 62.* & videtur hoc ostendi *1.* ex *l. Cives 10. C. de incol.* ubi in loco habere domicilium dicitur, ubi quis Larem, rerumque, ac fortunarum suarum Domicilium constituit. *2.* Ex *l. Senatores 2. C. ubi Senator, vel clarissim.* vi cujus Senatores conveniuntur, & respondere tenentur, ubi Larem foverint, aut ubi majorem partem bonorum possident, & assiduò versantur.

Sed dicendum, ad Domicilij comparisonem sufficere, si quis in eodem loco habitationem constituerit, animo in eo perpetuò, & stabiliter permanendi, etiamsi eodem non transtulerit majorem bonorum suorum partem. Ita Abb. in *c. fin. de Paroch. in fin.* Bartol. in *l. non solum 8. §. morte 6. ff. de nov. oper. nunt. n. 17.* Menoch. *de arbitr. l. 2. cas. 86. n. 18. §. seqq.* Zanger. *de except. p. 2. c. 1. n. 39.* Brunnem. in *l. cives cit. n. 5.* Oliva for. *Eccl. p. 3. q. 17. n. 1.* Wiest. *hic n. 26.* Friderich. *n. 95.* Schmier. *n. 22. l. cit.* & ipsemet Petrus Barbofa in *l. heres absens 19. §. fin. ff. de Judic. n. 78.* in hoc tibi contrarius. Ratio est, quia nullo Juris textu, vel ratione probari potest, quod plus requiratur ad constitutionem Domicilij.

Ad 1. textum in contrarium allegatum dici debet, eum intelligendum de casu, quo nec ex voluntatis expressione, nec ex conjectura alia satis constat de animo perpetuò habitandi in loco; tali enim casu ex eo, quod quis res, ac fortunas suas secundum majorem partem in aliquem locum transtulerit, merito præsumitur, quod etiam habeat animum ibidem perpetuò habitandi, licet quando de animo illo constat, id necessarium non sit, & domicilium constitui in loco possit, etsi fortunarum suarum partem majorem, imò omnia alibi habeat. *Ad 2.* ex textu ad domicilij comparisonem ultra assiduitatem habitationis alternativè solum requiritur, ut Larem quis foveat in loco, vel majorem partem bonorum in eo possideat: & hinc malè determinatè utrumque requiritur.

Dub. 3. an ut quis in loco aliquo domicilium constituisset dicatur, requiratur habitatio diuturnior? *§. 1.* si certum sit de animo transferentis Domicilium, quod velit ibidem perpetuò persistere, non requiritur habitatio diuturna, sed quamprimum quis ad locum pervenit animo ibi perpetuò permanendi, incola loci illius, & Domicilium ibidem fixisse censetur *l. pupillus 239. §. incola 2. ff. de V. S.*

Difficultas est, quantum temporis requiratur, quando dubium est de animo ibi persistendi, ut animus hic præsumi de eo possit? Aliqui requirunt decennium ob textum *l. nec ipsi 2. C. de incol.* Sed hoc universaliter verum esse non potest; nam

1. si quis in habitationis locum totam familiam, rerumque, & fortunarum suarum summam transfulerit; si Beneficio Ecclesiastico, personalem residentiam exigenti, deservire coeperit; si alia conjectura concurrant, quae animum figendi Domicilium satis declarant, domicilium contractum etiam ex habitatione temporis brevioris praesumitur. Contra autem 2. neque ex habitatione, quae decennio diuturnior fuerit, Domicilium constitutum recte praesumitur, si habitationis causa temporanea solum fuerit e. g. Studiorum, famulatus, negotij, officij, vel Praefecturae solum temporanea. Hinc dicendum, *l. nec ipsi cit. locum habere duntaxat casu*, quo alia conjectura in contrarium desunt; tunc enim ex decenniali habitatione animus ibi perpetuo permanendi recte praesumitur. Ex quo patet, in hac re plurimum tribuendum esse prudentiae, & arbitrio Judicis, qui proinde, ut recte ferat judicium, accuratè considerare debet circumstantias loci, personarum, & vel maxime causarum diuturnioris commorationis in loco &c. Et hinc ulterius

- 12 Dub. 4. quae maxime conjecturae sint, ex quibus animus constituendi Domicilium colligi, & praesumi possit? R. Zanger. *de except. p. 2. c. 11. à n. 5.* apud König *hic n. 13.* & seqq. septem enumerat. 1. Ex domicilio Originis, quod in dubio non praesumitur mutatum *l. assumptio 6. junct. Gloss. v. mutare, & V. non domicilium in fin. ff. ad municip.* 2. Ex matrimonio; ubi enim maritus Domicilium habet, habet & uxor, atque id etiam vidua retinet, quamdiu talis manet *l. exigere 65. ff. de Judic. & l. filij 22. §. vidua 1. ff. ad municip.* 3. Si Clericus alicubi habet Beneficium, residentiam exigens: de quo infra *n. 14.* 4. Siquis in aliquo loco majorem partem bonorum suorum possideat secundum dicta *n. 10.* 5. Siquis venditis, quas alibi habebat, rebus suis, in aliam urbem cum familia demigrarit, & in ea habitet *l. ejus qui 27. §. si quis 1. ff. ad municip.* 6. Siquis in aliqua civitate Jus Civitatis, vulgò *das Bürgerrecht* impetrarit, & ibidem habitaverit: haec tamen duo conjunctim necessaria sunt; quia Civis esse aliquis potest etiam sine domicilio *arg. l. ejus qui cit. §. Celsus 2.* 7. Ex assidua, & frequenti, praesertim decenniali habitatione in loco, ut dictum est *num. praec.*
- 13 Dub. 5. an possit aliquis in duobus, vel pluribus locis simul habere domicilium ad eum effectum, ut utrobique subditus censeatur, & conveniri possit? Videtur respondendum negativè; quia sola domus Domicilium non facit, sed requiritur habitatio cum animo perseverandi secundum dicta *n. 9.* qui autem plures aedes habet in diversis Territorijs, vel Parochijs sitas, modò in hac, modò in illa habitando, in neutro Territorio animum stabiliter habitandi habet. I-

gitur nec Domicilium: vel si hoc animo in uno habitat, & ad alterum solum divertit quandoque causà negotiorum, vel animi divertendi, non in isto, sed tantum in illo Domicilium habet. Ergo &c. *Conf. nemo potest simul esse plurium locorum Civis. Ergo nec plurium locorum Incola.*

Sed retinenda est affirmativa sententia, quam etiam defendunt Gaill. *l. 2. obs. 35. n. 8.* Brunnem. *in l. Labeo 5. ff. ad municip. n. 1.* Haun. *tom. 5. tr. 1. n. 350.* Pirh. *hic n. 13.* Schamb. *n. 10.* Wiest. *n. 28.* Friderich *n. 98.* Schmier. *c. 2. n. 23.* & expressè habetur *l. Labeo cit. l. assumptio 6. §. viris 2. §. l. ejus qui 27. §. Celsus 2. ff. eod.* Ut verò Domicilium ita quis acquirat in duobus, vel pluribus locis, necesse est, ut aequali tempore in iisdem degat: quod tamen intelligendum est non Mathematicè, quasi necesse sit, ut in uno loco non plus uno die, vel hebdomade, quam in alio habitet; sed moraliter, ut in quolibet loco per magnam anni partem, quamvis non aequalem, habitetur, ut rectè observat P. Friderich *l. cit. & apud hunc alij.*

Ad rationem dubitandi, etsi talis non habeat animum habitandi in quolibet loco toto anni tempore, habet tamen animum stabiliter ibidem habitandi per magnam anni partem v. g. per aestatem in uno, per hiemem in alio: quod ad stabilem habitationem sufficit; alias in Italia, & alijs calidioribus Regionibus paucae familiae nobiles habent Domicilium verum. *Ad Conf.* plus est esse Civem, quam Incolam, & subditum; nam Subditi etiam sunt, qui non sunt Cives, & à Germanis *die Hinder- und Beyassen / Bey- und Inwohner* vocantur. Igitur ex eo, quod aliquis non possit esse plurium locorum Civis, non sequitur, quòd non possit esse plurium locorum Incola.

Dub. 6. an Domicilium haberi quandoque possit absque habitatione? R. acquiri posse, sed ab ijs tantum, qui ratione conditionis, vel status sui alicubi stabiliter manere tenentur. Et ita acquirit Domicilium 1. Senator in urbe, in cujus Senatum relatus est *l. filij 22. §. Senatores 6. ff. ad municip.* 2. Miles, in loco, ubi meret, si nihil in patria possideat *l. municeps 23. §. miles 1. ff. eod.* 3. Religiosus in loco Monasterij, cui adscriptus est: quod domicilium retinet, quamdiu ad aliud Monasterium voluntate Superiorum non transfertur. Pirh. *hic n. 17.* Wiest. *n. 36.* Schamb. *n. 12.* & apud hos *citt.* 4. Clericus in loco Beneficij, quod obtinet: ubi tamen est distinguendum; nam si Beneficium illud residentiam postulet, conveniri in eodem potest etiam quoad alia, quae Beneficium ejus non concernunt; secus, si residentiam illud non postulet; quia hoc verum Domicilium non facit. Pirhing. *hic n. 16.* Schamb. Wiest.

Wiest. l. cit. 5. Uxor; hæc enim Domicilium, & Forum mariti fortitur, ubicunque ipsa habitat: idque etiam defuncto marito retinet, quamdiu in viduitate permanferit l. fin. C. de incolis. l. fin. §. item 3. ff. ad municip. l. scdm 1. §. domum 2. ff. de agros. §. alend. liber. l. un. C. de mulier. Proce- ditque hoc quoad omnia, ita ut fiat verè ci- vis ejus urbis, cujus est vir, ut rectè alijs cit. notat P. Friderich l. cit. n. 101.

17 Dub. 7. quæ sit vis veri Domicilij in ordine ad constituendum Forum? R. Vis Domicilij habitationis generalis est, ut ratione illius fortitur quis Forum quoad universam Jurisdictionem, tam conten- tiosam, quam voluntariam; est enim genera- lis, & præcipua Jurisdictionis causa, ita ut soli illi, qui Domicilium alicubi habent, & incolæ sunt, propriè, ac simpliciter sint sub- diti. Hinc cum omnibus alijs Foris con- currit, imò ijs potentius est, excepto Foro Feudi, quando Dominus Feudi non est sim- ul Judex Domicilij; & Foro rei sitæ, de quo infra n. 49. §. sqq. Ita communis DD.

Proceditque hoc 1. in causa tam Civi- li, quam Criminali; nam, ut dixi, Forum Domicilij generale est. Procedit 2. etsi cri- men commissum, & contractus celebratus sit alibi c. dilecti 17. de for. compet. item quam- vis commissum crimen illud, vel contra- ctus celebratus sit ante domicilium, & forum ibi obtentum l. hæres absens 19. §. si quis 1. & §. fin. ff. de Judic. Procedit 3. si- ve Reus conveniendus existat in loco Do- micilij sui, si-ve non; potest enim cita- ri absens, & si contumaciter non compa- reat, immisio in bona ejusdem fieri c. cau- sam 3. de dol. §. contum. l. dies 4. §. prætor 5. ff. de damn. infect. Ratio est, quia per fo- rum Domicilij, ut dictum est, fit quis abso- lutè subditus Judici, seu Magistratui loci, & talis manet, quocunque in loco existat, nisi mutaverit Domicilium.

Excipitur 1. Servus, qui convenien- dus est coram Judice sui domini l. ea que 1. C. ubi causa statit §. c. 2. Libertus, ejusque filij, qui conveniri debent coram Judice domicilij Patroni l. filij 22. in princ. ff. ad municip. Decian. tr. crim. l. 4. c. 8. n. 1. Umm. Process. Judic. D. 4. thes. 1. n. 6. 3. Uxor, & Vidua, quæ convenienda est in loco domicilij maritalis l. filij cit. §. Vidua 1. & hoc verum est, ubicunque ipsa habitat. 4. Hæres: ubi tamen est distinguendum, an conveniatur ex persona propria, an ex persona defuncti, contractu ejusdem, vel quasi contractu. Si primum, conveniri debet in Domicilio proprio: Si secundum, videndum, an Judicium jam fuerit suscep- tum per ipsum defunctum, an verò non- dum sit susceptum cum defuncto, saltem per citationem ipsius. Si susceptum nondum per defunctum fuit, conveniri potest etiam in loco Domicilij proprij, vel ubi bona hæ-

reditaria sita sunt; secus, si per defunctum jam sit susceptum Judicium; tunc enim hæ- res respondere in eo loco, ubi defunctus primùm conventus est, debet, etiamsi ab- sens, & Jurisdictioni loci illius subjectus non sit l. is qui Roma 34. ff. de Judic. & ad- ditur ibi ratio, quia succedit in ejus locum, à quo hæres relictus est.

Quæritur 2. ubinam aliquis habere di- 16 catur quasi Domicilium? R. Quasi Domicilium fortitur aliquis in loco illo, in quo animo non perpetuò, sed per annum, vel majorem, vel saltem notabilem anni partem commorandi degit. Tale habent in Academicis Studiosi, in Loco Legationis Legati, in oppidis famuli, & ancillæ, in civitatibus negotiatores, si of- ficinam, aut tabernam ibidem constituerunt, vel conduxerunt; animo per notabilem anni partem ibi commorandi arg. l. hæres 19. §. proinde 2. ff. de Judic. Laym. l. 1. tr. 4. c. 12. n. 1. Pirh. hic n. 13. Engl. n. 8. Wiest. n. 29. & novissimè P. Friderich de for. compet. n. 109. & P. Schmier tr. de Judic. c. 3. n. 25.

Effectus quasi Domicilij est. 1. Quòd hoc habentes, quamdiu ibidem exi- stunt, teneantur Legibus, Statutis, & Con- suetudinibus illius loci; id enim bonum publicum loci cujuscunque exigit, ne aliàs Ordo, quies, & partium consonantia tolla- tur. Ex quo sequitur, eosdem, si in loco quasi domicilij sit dies festus, atq; præceptum jejuniij certo die, eo die etiam ipsos obliga- ri ad Festum illud, vel jejuniium celebra- dum, etiamsi hoc in eorum patria, vel ubi verum domicilium habent, non celebretur. Suar. l. 2. de festis c. 14. n. 2. ubi contrariam sententiam negat esse probabilem.

2. Acquirunt Jus Parochiæ, & subditi ei fiunt in foro externo, ita ut Sacramenta non solum Pœnitentiæ, sed etiam omnia alia recipere possint ab Episcopo, vel Paro- cho illius loci, excepto Sacramento Ordinis: neque opus est tali licentiâ tacitâ, vel expressâ Parochi, vel Episcopi Domicilij, ut contra Navar. in can. placuit. 3. de pœnit. dist. 9. notab. 4. n. 85. advertit Gloss. in Clementin. 1. de privil. Abb. in c. omnis 12. n. 23. de pœnit. §. remiss. & alij pas- sim: estque hoc verum, etiamsi Parochia domicilij facillè adiri possit, ut praxis univer- salis observat, teste Oliva p. 3. for. Eccl. q. 17. n. 45.

3. Iidem in loco quasi Domicilij pro- babilis possunt dispensari in Votis, & Ju- ramentis, jungi matrimonio, habere sepul- turam, ut contra Olivam l. cit. n. 46. & alios ab eo relatos docet Sanch. l. 3. de matr. D. 23. n. 12. Less. l. 4. de Just. c. 2. n. 47. del Bene de Immun. Eccl. c. 11. dub. 1. f. 1. n. 13. Laym. l. 5. tr. 9. c. 10. n. 5. & ratio est, quia quamdiu in tali loco morantur, verè sunt Parochiani illius loci, & conf. favori- bus, & Juribus Parochianorum loci ejus- dem gaudent.

Dub.

87 Dub. 1. an hujusmodi loci incolæ etiam super contractibus, & delictis à se celebratis, vel commisis committi possint coram Judice loci, in quo degunt? *Certum est*, conveniri posse ratione contractuum, & delictorum ibi celebratorum, vel commissorum. Ratio patens est, quia actus in quasi domicilio gesti vel sunt liciti, vel illiciti. Si prius, tribuunt forum ratione contractus, vel quasi contractus; si posterius, forum delicti operantur.

Difficultas ergo est solum de actibus alibi gestis. Negant Hofst. in c. 9. h. tit. Bartol. in l. 19. §. 2. ff. de Judic. n. 7. Salicet. in l. 2. c. ubi de crim. ag. oport. n. 2. & novissimè P. Friderich tr. de for. compet. n. 115. & videtur hoc etiam probare ratio; quia Legum, & Canonum verba simpliciter prolata in omni materia simpliciter, & non secundum quid accipienda sunt l. non aliter 69. ff. de V. O. atqui textus, quibus facultas conveniendi reum de actibus gestis adstruitur, loquuntur de Domicilio simpliciter, ut patet ex l. heres 19. §. fin. ff. de Judic. & alibi passim. Ergo ad quasi Domicilium trahi non debent. *Conf.* si etiam quasi Domicilium operaretur hunc effectum, ut conveniri in eo reus ratione actuum alibi gestorum posset, non esset discrimen inter domicilium, & quasi domicilium, nisi in hoc, quòd illud esset ex se perpetuum, hoc temporaneum. Illud dici non potest. Ergo &c.

Sed retinenda est affirmativa sententia, quam etiam defendunt Abb. in c. 9. h. tit. n. 5. Felin. in c. 29. de rescript. n. 12. Pirh. hic n. 18. Schamb. n. 13. Wiest. n. 18. Reiffenstuel n. 39. Schmier. c. 3. n. 52. Sumitur ex l. Senatores 2. c. ubi Senat. §. Clariss. l. quisquis 16. c. si cert. petat. & precipue l. sciens 3. c. ubi de crim. ag. oport. quâ plagiarius dicitur conveniri posse in loco, ubi degit, h. e. ut Gloss. V. degit ibid. addit, ubi conversatur, ut Scholaris in Scholis, licet domicilium non habeat ante decennium, ut infra de incolis. Ratio est, quia ut n. præc. dictum est, talis subicitur Jurisdictioni fori interni in loco, ubi quasi domicilium habet; frustra autem plus requiritur, ut subiciatur Jurisdictioni fori externi: quòd si autem Jurisdictionem fori externi Judex loci illius in eum habet, cognoscere etiam de actibus ejusdem, ubicunque gestis, potest. Ergo &c. *Conf.* quia per se videtur absurdum esse, ut quis diu moretur in loco, & in eo respondere non teneatur, præsertim cum, ut n. præc. dictum est, Legibus, Statutis, & Consuetudinibus loci, in quo degunt, hujusmodi Incolæ & ipsi teneantur. Addit tamen P. Wiest. hic n. 39. si hujusmodi accidentarius loci Incola verum Domicilium non procul remotum habeat, æquum esse, ut coram istius potius, quàm alterius loci Magistratu conveniatur, & Actor ad illum remittatur, præsertim si defensiones, & probationes in veri

domicilij loco paratiores essent, & inde peti deberent.

Ad Argumentum contrarium dico, fundamentum extensioni ad quasi domicilium sufficiens præbere textus pro responsione allatos, & rationem ibi adjectam. *Ad Conf.* discrimen inter domicilium verum, & quasi est, quòd illud faciat Civem in ordine ad onera, & munera publica, quem effectum non operatur quasi domicilium.

Dub. 2. ubi vagabundi fortiantur Forum ratione Domicilij? R. hi ubique fortiantur Forum, & domicilium habere censentur, ac dicuntur, ubi inveniuntur, ita ut conveniri ibidem possint etiam ratione contractus alibi initi, & puniri propter delicta alio in loco commissa, ac prout de hujusmodi vagabundo intelligi potest vulgare illud dictum, *Ubi te invenero, ibi te iudicabo*, ut notat Abb. in c. fin. h. tit. n. 13. Covar. præc. qq. c. 11. n. 12. Sanch. l. 3. de matr. D. 25. n. 5. Pirh. hic n. 15. Schamb. n. 11. König. n. 24. Wiest. n. 40. & novissimè Claritum. P. Schmier tr. de Judic. c. 3. n. 57. Ratio est, quia æquitas, & publici boni ratio suadet, & exigit, ut etiam ipsi habeant Judicem competentem, coram quo super debitis, & delictis respondere teneantur, etiam quando intra Territorium ejus Judicis, in quo debitum contraxerunt, vel delictum commiserunt, non amplius existunt: Hæc satis certa.

Controversia esse potest, quinam propriè sint vagabundi? Qua in re iterum convenit inter DD. tales esse, qui nullam certam habitationem, & domicilium habent, sed navigant, aut iter faciunt per mundum, neque animum actu habent in certo aliquo loco domicilium constituendi. *Dubium* procedit de eo, qui relicto priori domicilio, iter facit ad locum, in quo Domicilium constituere destinavit: & ratio dubitandi est, quia apud Clar. §. fin. q. 39. n. 8. aliqui requirunt, ut vagus careat non solum domicilio habitationis, sed etiam originis; talis autem non caret domicilio originis. Ergo &c.

Sed retinenda est affirmativa sententia, quam etiam defendunt Gloss. in l. 20. V. domicilium ff. ad municip. Clar. n. 8. cit. Henric. l. 11. c. 3. n. 3. Sanch. l. 3. de matr. D. 25. n. 1. §. 3. & apud hunc cit. Habetur satis expressè l. ejus qui 27. §. Celsus 2. in fin. ff. ad municip. Ratio est, quia talis, dum in via est, animo & facto discedendo, prius domicilium amisit, posterius autem nondum acquisivit, cum sola animi destinatione sine actualis habitationis facto domicilium non acquiratur, ut n. 9. dictum est.

Neque obstat ratio dubitandi; quia id nuspiam requiritur in Jure, & si requiretur, ex Cive, vel Incola vagus aliquis fieri non posset, nisi destrueretur Civitas, unde originem traxit, quod est contra communem sensum.

Dub. 3.

19 Dub. 3. quid requiratur ad hoc, ut aliquis acquirat quasi Domicilium? R. de hoc cum proportione loquendum est, sicut de Domicilio vero; nam & ipsum acquiratur animo, & facto, cum hoc solum discrimine, quod animus persistendi in Domicilio vero debeat esse perpetuus, ad tempus autem anni notabile in Domicilio quasi. Hinc sicut Domicilium verum, ita etiam quasi Domicilium statim acquiratur, ac aliquis ad ejusmodi locum animo tali accedit, absque eo, ut diu ibi moretur.

Quaestio moveri potest, ad quantum tempus hoc manendi propositum se extendere debeat, ut quis acquirat quasi Domicilium, & non hospes, sed habitator, & incola censetur? Sylv. *V. domicilium* n. 2. Sanch. *l. 3. de matr. D. 19. n. 9.* & alij putant opus esse, ut majore anni parte habitare ibidem velit. Conformius Juri videntur sentire, qui dicunt sufficere propositum habitandi per aliquot menses, praecipue si domus, conclave, taberna &c. fuerint conducta. Ita Navar. *tr. de Jubil. not. 32. n. 42.* Suar. *l. 2. de fest. c. 14. n. 6.* Laym. *l. 1. tr. 4. c. 14. n. 1.* & novissime P. Friderich *tr. de for. compet. n. 113. arg. l. heres 19. S. proinde 2. ff. de Judic.*

20 Queritur 3. quomodo, & ubi sortiatu aliquis forum ratione Originis? R. ratione Originis Forum sortiri aliquis multipliciter potest. Nam 1. sortitur aliquis forum in loco, e. g. civitate, oppido, vico &c. in quo natus est *l. incola 29. & l. seq. ff. ad municip. l. cum te 1. & l. si ut proponis 2. Sc. C. de municip. & originar. l. cum neque 4. & l. cives 7. C. de incol.* 2. Ratione originis paternae, ubi sc. pater ejusdem fuit natus *l. assumptio 6. §. filius 1. ff. ad municip. l. filios 3. C. de municip. & origin.* estque hoc ita verum, ut in loco originis paternae filius conveniri possit etiam in Judicio, sive criminaliter, sive civiliter agatur, dummodo in eo loco inveniatu, & existat, Bartol. *in l. assumptio cit. n. 2.* Dominic. *in c. cum nullus 3. de temp. ordin. in 6.* Pirh. *hic n. 10.* Schambog. *n. 5.* Wiest. *n. 20.* 3. Ratione originis avitae, seu ubi natus est avus ejusdem paternus *l. libertus 17. §. in adoptiva 9. ff. ad municip. modò vivente avo natus, vel saltem conceptus fuerit.* Bald. *in l. cui Jurisdic. 2. ff. de Jurisd. n. 4.* Barbof. *in l. heres absens 19. S. proinde 2. ff. de Judic. n. 28. & 31.* Mascard. *de probat. concl. 1147. a n. 12.* Schamb. *hic n. cit. König n. 5.* Neque opus est, ut secundum probabiliorem contra Bartol. *in l. assumptio cit. §. 1.* notat Barbof. *l. cit. n. 30.* ut nepos sit in potestate avi, prout colligitur ex *§. in adoptiva cit.* ubi dicitur, quod nepos sequatur originem avi naturalis, tamen si natus sit in familia adoptiva: quo casu certum est non nasci in potestate avi naturalis *§. illud 10. §. quodsi. Inst. quib. mod. jus patr. potest. solvit.*

Dub. 1. an etiam sortiatu aliquis forum ratione Originis fortuitae in loco, in quo ex matre transeunte, & ad locum domicilij properante, editus in lucem est? Negant Bartol. *in l. filios 3. C. de municip. & origin. n. 4.* Abb. *in c. Rudolphus 35. de rescript. n. 9.* Felin. *ibid. n. 13.* Boer. *decis. 13. n. 52.* Navarr. *Consil. 41. n. 1. & duob. seqq.* Barb. *de Offic. & potest. Episc. alleg. 4. n. 18.* Pirh. *hic n. 10.* König *n. 6.* & alij ab his *citt.* juxta quos, ut aliquis ratione Originis propriae sortiatu forum, necessarium est, ut in loco, in quo natus est, tempore nativitatis ejusdem non tantum extiterint parentes tanquam transeuntes, sed etiam habitaverint, & domicilium fixerint: quod sumi videtur ex *l. apud hostes 9. ff. de captiv. & postlim. revers. & l. ex duobus 1. C. eod.* quarum ultimam patris originem secuta dicitur filia ex parentibus captivis suscepta, si ambo parentes in civitatem redissent. Rationem dant; quia secundum Juris censuram non censetur quis in loco, in quo consistit solo corpore, sed in quem defertur animi destinatione *l. nihil 26. ff. eod. & l. hujusmodi 84. S. legatum 10. ff. de legat. 1.*

Affirmant è contrario Alex. *in §. 19. cit. n. 4.* Jalon. *ibid. n. 14.* Paul. Castr. *in l. praetor ait 4. princ. ff. de edend. n. 5.* Croto *in l. si is qui n. 104. & seq. §. ultimum notandum. ff. de usurp. & usucap. & alij*, quos refert Mascard. *de probat. concl. 1147. n. 6.* & Oliva *for. Eccl. p. 3. q. 21. n. 5.* Nuntuntur Juris textu, & ratione: *Juris textu* quidem ob *l. Cives 7. C. de incol.* quae civis quis origine in suae nativitatis loco constituitur; *ratione* autem, quia in acquirenda origine veritas potius, quam patris destinatio attenditur *l. assumptio 6. princ. ff. ad municip.* alias is, qui ex matre natus est in itinere, quo illa cum patre ejus Romam Viennam domicilij ibi constituendi animo tendebat, Civis Originarius Viennae esset, etsi pater domicilium ibi nondum habuerit, neque unquam ibi fuerit, quod utique absurdum est.

Tertia sententia, eaque meo judicio duabus caeteris praeferenda, utitur distinctione cum Barbof. *in l. heres absens 19. S. proinde 2. ff. de Judic. n. 18.* quem citat, & sequitur P. Wiest. *hic n. 16.* & novissime P. Friderich *tr. de for. compet. n. 113.* Vel enim, qui in itinere natus est, ita natus est, dum parentes ad domicilium, à quo ad tempus e. g. negotiationis causam exivere, redibant; vel contra natus est, dum parentes ejus, domicilio priore deserto, alibi domicilium constituturi migrabant. *Si primum*, dici debet, sic natum Originarium fieri non loci, ubi natus est, sed ubi domicilium parentes habent; quia in hoc casu militat textus, & ratio primae sententiae. *Si secundum*, ita natus forum originis propriae sortitur in loco, in quo editus in lucem est, quod

quod probant textus, & ratio secundæ sententia.

- 22 Dub. 2. an filius fortiatur forum ex materna origine, vel pronepos, abnepos ex origine proavi, & aliorum suorum ascendentium? *u. de reliquis ascendentibus* negandum est absolute, ne se. progressus fiat in infinitum, & forum habere dicamur in agro Damasceno, ex quo communis omnium nostrum parens eductus est, ac in maxima Orbis parte, quam successivè nostri Majores habitaverunt. *Gloss. in l. assumptio cit. V. non domicilium.* Bartol. *in §. filius 1. leg. cit. n. 1.* Boër. *decif. 13. n. 7.* §. s. Barbof. *in l. hares absens 19. §. proinde 2. ff. de Judic. n. 27.* §. 32. Oliv. *for. Eccl. p. 3. q. 21. n. 2.* Pirh. *hic n. 10.* Schamb. *n. 5.* König. *n. 5.* Wiest. *n. 24.* & novissimè P. Friderich *tr. de for. compet. n. 117.*

Quoad maternam Originem distinguendum est inter eos, qui certi sunt patris, & inter eos, qui vulgò quæriti, vel spurij sunt. *Postiores*, cum patrem, quem demonstrent, non habeant, vel eum, quem habent, honestè nominare non possunt, necesse est matris originem, & forum sequi *l. lex naturæ 24. ff. de stat. hom. l. ejus qui 9. ff. ad municip.* *Priores* originem, & forum maternum non sequuntur *l. filios 3. C. eod. & l. exemplo 36. C. de decurion.*

Excipitur 1. nisi materna civitas hoc privilegium habeat, ut legitime editi sequantur originem matris *l. municipem 1. §. qui ex duobus 2. ff. ad municip.* *Excipitur 2.* si ex captivis parentibus natus, patre in captivitate mortuo, cum matre postliminio reversus est *l. ex duobus 1. C. de postlim. revers.* *Excipitur 3.* si natus sit ex ancilla, & ingenuo; nam tunc matris conditionem sequitur *l. hi qui 12. C. de murilegul. l. nati 29. C. de decurion. l. ex ingenuo 4. C. de agric. & mancip.*

- 23 Dub. 3. an Reus in Originis, vel Domicilij foro sit conveniendus? Ratio dubitandi est, quia originis forum naturale, ac proinde quocunque alio firmitus est, ita ut retineatur Jus originis, quantumvis domicilium, & habitatio aliò transferatur cum animo ibi perpetuò manendi, aut eidem renuntietur *l. assumptio 6. & l. incolæ 29. ff. ad municip. l. cum te 1. & l. origine 4. C. de municip. & origin.*

Sed adhuc dicendum, quoad Jurisdictionem principalitè Domicilium Habitationis, quam Originis considerandum esse. Ita *Gloss. in c. statutum 11. §. cum verò. V. unam dietam de rescript. in 6. Host. in summ. hic. n. 6. in fin.* Bartol. *in l. assumptio cit. n. 2.* Abb. *in c. 1. b. t. n. 6.* Pirh. *hic n. 11.* Schamb. *n. 6.* König. *n. 7.* Wiest. *n. 30.* & novissimè P. Friderich *tr. de for. compet. n. 120.* §. seqq. Colligitur ex *c. fin. de Paroch. vi* cujus illi Christiani, qui ex varijs Palæstinae urbibus domicilium transfulerunt Acconem, seu Pto-

lemaidem, hic tantum, & non ibi, unde discesserant, conveniri potuere. Et ex *c. fin. hic*, ubi inter modos fortiendi forum ommittitur domicilium Originis. *Conf. ex praxi, & usu Tribunalium utriusque fori, Ecclesiastici, & Civilis; nam generaliter receptum est, ut nemo in loco originis sive in criminalibus, sive in civilibus conveniatur, si non concurrat domicilium habitationis, ut cum communi testatur Barbof. in l. hares cit. §. proinde 2. ff. de Judic. n. 35.* Gaill. *l. 1. obs. 36. n. 6.* Oliva *p. 3. for. Eccl. q. 21. n. 27.* Ratio; cur præferri domicilio Originis domicilium Habitationis quoad conventionem debeat, est manifesta; quia per domicilium Habitationis fit quis absolute subjectus Jurisdictioni Magistratus loci, in quo domicilium habet, ita ut absens etiam conveniri, & citari ad illud possit, ut dictum est *n. 15.* at per domicilium Originis subijcitur quis solum secundum quid, ita ut conveniri in eo non possit, nisi in loco sit præsens, ut *mo-nui n. 20.*

Ad rationem dubitandi, licet domicilium originis secundum Leges sit firmitus, non tamen est efficacius quoad obligationem comparandi, & respondendi in foro, ut ex ratione modo allata patet.

Dub. 4. an domicilium Originis, domicilium habitationis aliò transferendo, mutari possit? Videtur non posse, quia naturale est; Jura naturalia autem immutabilia sunt. Ergo &c.

u. Distinguendo inter Jus scriptum, & consuetudinarium. *Jure scripto* spectato, domicilium Originis, per translationem habitationis in alium locum non amittitur, sed ita transiens manet Civis loci Originis, & retinet hujus jura, præsertim quoad munera, & honores, adeoque etiam quoad onera personalia *l. assumptio 6. princ. ff. ad municip. Gloss. ibid. V. mutare.* Gaill. *l. 1. obs. 36. n. 5.* Pirh. *hic n. 11.* Rationem dat *Glossa*, quia ita transiens non potest facere, ut desinat esse, unde est. At *jure consuetudinario* Jus Civitatis, domicilium Originis, & quæ hoc sequuntur, Jura, & obligationes amitti possunt, ita ut is, qui aliò Domicilium suum transtulit, non solum non amplius subjectus sit Jurisdictioni Judicis loci originis, sed Civis esse omnino desinat etiam quoad honores, munera, & præstationes. Et hujusmodi consuetudinem generaliter ferè in omnibus locis, præsertim verò in Germania nostra vigere testatur Gaill. *l. cit. n. 7.* imò, ut idem addit *n. 10.* in quibusdam Civitatibus Imperialibus statutum est, ut ob hanc liberationem à præstationibus, seu ob jus migrationis certa pecuniæ summa, seu tributum aliquod, quod vulgò *die Nachsteuer, oder Abzug, Geld* appellamus, à Cive migrante secundum bonorum æstimationem pendatur.

Neque consuetudini huic obest ratio du-

dubitandi; nam Jus Originis immutabile est non eo sensu, quasi Jura patriæ amitti non possent, sed quia nemo discedendo ex illa, vel negando eam, facere potest, ut inde ortus non sit.

25 Dub. 5. an valeat Statutum, quo Civives, & Originarij vetantur civitatem, & domicilium mutare? Affirmant Bartol. in l. fin. ff. de Decret. ab ordin. faciend. Roman. singul. 522. & consil. 59. col. 1. Menoch. consil. 1196. & seqq. Rumelin. Bull. aur. p. 2. dissert. 5. concl. 5. Klock. de contribut. c. 7. n. 242. Bodin. de Rep. l. 1. c. 6. Græven. 2. concl. 36. consil. 2. n. 6. & videtur probari ex l. fin. ff. de Decret. ab ordin. fac. l. quod promulgatis 2. C. de offic. Pref. urb. l. origine 4. C. de municip. & origin. l. fin. C. eod. l. privilegio 6. C. de incol. l. un. C. si Curial. relicti. civit.

Verum his non obstantibus, tenenda est negativa sententia, quam etiam defendit Besold. Knipschildt, quos citat, & sequitur P. Friderich tr. de for. compet. n. 122. & colligitur ex l. Titio 71. §. 1. ff. de condit. & demonst. ubi dicitur, in legatis sub conditione relictis non esse locum cautioni, per quam Jus libertatis infringitur, ut sc. in illa civitate domicilium habeat, vel à monumento non discedat. Atqui libertatem hanc longè magis infringit Statutum, quo domicilium Originis mutare quis prohibetur, quippe quo imponitur necessitas absoluta permanendi in certo loco, cum per legatum sub tali conditione relictum imponatur solum necessitas conditionata, si se. legatum habere velis. Ergo &c.

Neque contrarium evincunt Leges sicut. Ad 1. ibi solum dicitur non posse quemquam experiri extra Collegium, in quo tractanda causa est. Ad 2. ibi statuitur, non posse Præfectum Urbis quasdam personas de Provincia avocare in Urbem, nisi tantummodo suos Officiales, & populares almae Urbis seditioni obnoxios; quia sc. ratione muneris adhuc Urbi obstricti sunt. Ad 3. patet ex Responsione ad Ration. dubit. n. 23. Ad 4. l. citat. expressè dicitur, eum, qui migraverit, duarum Civitatum Decurionatus onera sustinere, quod fieri non posset, si translatio domicilij non valeret. Ad 5. ibi solum dicitur manifestum esse, originis ratione, ac domicilij voluntate ad munia Civilia quemque vocari; non verò quòd discedere, & mutare domicilium nequeat. Ad 6. ibi tantum prohibetur Curialibus, ne Civitates fugiant, aut deserant rus habitandi causâ; quia ratione officij certo Collegio adstricti sunt. Igitur per argumentum à sensu contrario reliquis, qui Civitati ratione officij speciali nexu adstricti non sunt, migrare licet per generale beneficium l. nihil 31. ff. ad municip. ubi Marcellus Jctus, Nihil, inquit, est impedimento, quo minus quis, ubi velit, habeat domicilium. De loco Originis quoad

Ordines suscipiendos vide Libr. 8. tit. 11. de tempor. Ordin. n. 36. & duob. seqq.

Quæritur 4. quâ ratione in Domicilio generali acquiratur Forum? 20. Domicilium generale, ut n. 8. dictum est, Civibus Romanis, & omnibus Imperio Romano subiectis Roma est; nam ut Modestinus l. Roma 33. ff. ad municip. Roma communis nostra patria est. Hinc etiam Laici olim in quibuscunque causis Romæ conveniri poterant, licet ibi nec domicilium habuissent, nec contraxissent, nec deliquissent, eo quòd in Orbe Romano qui sunt, ex Constit. Imper. Antonini Civis Romani effecti sunt, ut dicitur l. in orbe 17. ff. de stat. homin. Verum hoc quoad Laicos, & quoad causas profanas hodie non amplius obtinet, cum Roma modò non sit Sedes Imperatoris, nec ejusdem Jurisdictioni subiecta, sed Summi Pontificis, ut cum Catholicis DD. tenet Matth. Stephan. l. 1. c. 28. de Jurisd. n. 21. aliique Heterodoxi. Dixi quoad Laicos, & quoad causas profanas; nam ulterius

Dub. 1. an rectè adhuc hodie conveniri Clerici in Curia Romana possint? Videtur non posse ex Trid. sess. 24. c. 20. de reform. in princ. ubi statuitur, ut causæ omnes ad Forum Ecclesiasticum pertinentes, in prima instantia coram Ordinarijs locorum tantum cognoscantur, ac terminentur.

Sed hoc non obstante, dicendum posse Clericos adhuc hodie conveniri in Curia Romana, etsi aliàs specificè ibidem forum non sortiantur, modò, dum conveniuntur, ibi existant. Ita habetur c. fin. h. tit. & docet ibid. Fagn. à n. 21. Gonzal. n. 6. Pirh. hic n. 6. Wiest. n. 41. & novissimè P. Friderich tract. de for. compet. n. 127. & P. Schmier. tr. de Judic. c. 3. n. 30. Ratio est, quia Roma quoad Clericos communis hodieum patria est, communi ipsorum Patre, Summo Pont. ibidem existente. Conf. quia Curia Romana habet Jurisdictionem concurrentem cum omnibus Dicasterijs Ecclesiasticis, & ipse Pontifex omnium Christi fidelium, in causis saltem Spiritualibus, Ordinarius Judex est can. cuncta 17. & can. fin. caus. 9. q. 3. Neque novum hoc est; nam etiam in Curia Imperatoris, vel Regis omnes eorum subditi conveniri possunt. Barb. in l. 2. §. 3. ff. de Judic. n. 33. Estque hoc ita verum, ut ita conventus Clericus Exceptionem fori declinatoriam opponere nequeat, quamvis si ex justa, & necessaria causa ibi ad tempus degat, litem domum ad forum domicilij avocare possit, ubi melius ad respondendum instructus est, ut rectè advertit Gloss. fin. in c. fin. h. tit. Abb. ibid. n. 46. Pirh. hic n. 7. Wiest. n. 41. Ratio differentia, quare conventus in Curia Romana non possit declinare Forum Papæ, licet possit domum avocare litem, est, quia declinare Forum quis solum potest, quando non est

alicujus Jurisdictioni subiectus, avocare litem verò etiam, qui subiectus est Jurisdictioni Judicis, coram quo convenitur, sed illuc non bene paratus, & instructus in causa venit.

Ad rationem dubitandi dico, etiam Papam esse Ordinarium cujuscunque loci, quippe qui habet potestatem concurrentem cum quovis Ordinario inferiore.

28 Dub. 2. an etiam Laici in causis Spiritualibus conveniri in Curia Romana possint? *27.* possunt in his æquè, ac Clerici, si ibidem reperiantur, nec causam domum revocandi habeant. Ita Abb. in c. *fin. b. tit. n. 45.* Covar. *præf. qq. c. 5. in princ.* Oliva *p. 3. for. Eccl. q. 25. n. 28.* & novissimè Clariff. P. Schmier *tr. de Judic. c. 3. n. 31.* aliique ab hoc *citt.* Ratio est, quia Summus Pont. in causis Spiritualibus æquè Laicos, ac Clericos sibi obstrictos tenet. Ergo sicut in causis Clericorum quibusvis, ita in causis Laicorum Spiritualibus Curia Romana, tanquam ordinarium Summi Pontificis Tribunal, in prima instantia judicare potest.

Dixi autem in hac, & *num. præc.* resolutione, *Si ibidem reperiantur*: quod benignitati Sedis Apostolicæ tribuendum est, quæ licet etiam de absentium causis in prima instantia cognoscere possit, non tamen vult, & solet, nisi ibidem reperiantur, ne fideles, sive Clerici, sive Laici, nimium graventur, si in locum adeo distans, Judicij subeundi causâ, conferre se tenerentur. Accedit, quia sic magis conservatur Consistorijs inferioribus sua autoritas, & cavetur, ne Pontificia Dicasteria litium multitudine obruantur.

Addidi *Nec causam domum revocandi habeant*: talis est, si, ut *n. præc.* dictum est, in loco domicilij melius instructus esset ad respondendum, qui ita in Curia Romana convenitur. Permittitur autem hæc avocatio solum illi, qui ex justa, & necessaria causa Romæ est: quales sunt, si Episcopus e. g. vel Clericus alius in causa suæ Ecclesiæ velut Legatus ibidem degat, si causâ testimonij dicendi, aut judicandi eò vocatus est,

si causâ appellandi contra sententiam illuc accessit &c. *Gloss. in c. fin. b. tit. in fin. Abb. ibid. n. 46. Pirh. n. 7. Wiest. n. 41.* Et hinc si causâ sit omnino voluntaria, jus revocandi domum non habet, sicut nec facultas illa conceditur casu, quo periculum est in mora, prout est, quando controvertitur de electione Prælati, cujus examen ob detrimentum Ecclesiæ diu differendum non est. Abb. *l. cit. n. ult. in fin.*

Dub. 3. quid intelligatur hic nomine 29 Romæ? *28.* Roma hic non accipienda est materialiter, & pro determinata urbe, quæ eo nomine appellatur, sed pro illo loco, ubi Pontifex residet, sive Romæ sit, sive alius locus; ubicunque enim is residerit, ibi Sedes, & Curia Pontificis erit, cons. etiam Roma, sicut & olim censebatur Roma ibi esse, ubi Romanus fuerat Imperator. Et hinc sicut *Vejos habitante Camillo*, ut canit Lucretius, *illic Roma fuit*, ita etiam tunc, quando Pontifex residebat Avenione, Roma fuit in Gallijs, ac proinde ibidem æquè, ac Romæ nunc, in causis Ecclesiasticis fideles conveniri potuere; nam, ut inquit Catellinus Cotta *rer. memor. in V. Imperat.* ubi persona Pontificis cum legitimo Cardinalium cœtu moratur, ibi Roma representatur.

In controversiam trahi potest, an sicut, ubi Curiam suam habet Pontifex, fideles in causis Ecclesiasticis, ita subditi Imperij conveniri possint etiam in prima instantia, ubi Aulam suam, vel Cameram Imperator habet? Videtur enim probari istud ex communi axiomate, *Ubi Imperator, ibi Roma*, & paritate prædicta. Ita quidem nonnulli; sed si usum hodiernum spectemus, minus convenienter, cum defacto partim Lege, partim conventionem publicam jus primæ instantiæ concessum sit inferioribus Imperij Statibus, nec Aula Cæsareæ, vel Camera Imperiali in subditos Statuum Jurisdictio immediatè, & extra viam appellationis competat. Vide P. Schmier *tr. de Judic. c. 3. n. 29.* & Struvium, Miller, Laurerbach, Stryck. apud hunc *citt.*

§. III.

De Foro Competente Ratione Contractus.

SUMMARIUM.

30. Alter modus sortiendi forum est Contractus. 31. Hoc sortitur, qui in tali loco contrahit. 32. Non obstante privilegio, ut non teneatur respondere, vel solvere, nisi in certo loco. 33. Proceditque hoc etiam de Clericis. 34. 35. Et peregrinis, cum distinctione tamen. 36. Procedit secundo etiam de quasi contractu. 37. Quamvis agatur ad rescissionem Contractus, vel quasi Contractus.	38. Super Distractu reus conveniendus est in loco Distractus. 39. Super administratione in loco illius geste. 40. Juxta cujus loci Jura, vel consuetudines regulari Contractus debeat? 41. Ratione Contractus in loco Contractus regulariter conveniri non potest absens. 42. Exceptiones. 43. Casus, quibus etiam præsens conveniri ibidem nequit.

44. Ubi conveniendus sit reus, si Contractus impleto destinatus sit alius locus?
 45. 46. 47. An, & quomodo Judex ratione Contractus Jurisdictionem suam exercere valeat

30 **A**lter modus sortiendi Forum est Contractus; nam quisque in eo loco, in quo contraxit, etiam sortitur Forum, ut ibidem conveniri possit ratione illius Contractus. Ita aperte c. *sin. h. tit. c. Romana* 1. §. *contrahentes* 3. eod. in 6. & l. *heres absens* 19. §. *proinde* 2. ff. *de Judic.* quod saluberrime est constitutum ex triplici præcipue capite. 1. Ne Creditores sumptibus, & difficultatibus graventur in adeundo contra debitorem Judice domicilij, quod sæpe à loco Contractus est valde distitum. 2. Quia in loco Contractus facilius constare potest tum de ipso Contractu, tum de solemnitatibus requisitis, quam ibi, ubi domicilium habet debitor advena. 3. Quia contrahens se obligavit tacite, vel expresse ad solvendum in loco Contractus, adeoque etiam ad subeundum ibi Judicium, si non solvatur. König *hic n.* 41. Interim tamen Actori liberum est, ut vel in loco Contractus, vel in loco Domicilij debitorem conveniat; forum namque acquiritur ex Contractu in loco certo non tollit forum Domicilij, sed forum foro accumulatur c. *dilecti* 17. h. tit. l. *heres absens cit.* §. *sin. l. venire* 1. & *duab. sqq. ff. de bon. aut. Judic. possid.* König n. 42.

31 Quæritur 1. quoniam in loco Contractus sortiantur Forum? 2. ratione Contractus sortitur forum, qui in tali loco contraxit: neque interest, quis contraxerit, modò de jure potuerit contrahere. Et hinc forum ratione Contractus à se initi sortitur etiam forensis, & peregrinus, saltem si in loco Contractus moram trahat, vel negotium ibi tractare coepit, vel tabernam, officinam, pergulam, seu tentorium, aut horreum conduxit ad vendendum, ibique distraxit, vel emit, sicut facere mercatores ad nundinas venientes solent; nam non obstant, quòd non sint incolæ, conveniri in loco Contractus possunt l. *heres absens cit.* §. *proinde* 2. Estque perinde, sive per se, sive per inlitorem à se constitutum absens contraxerit; nam ibi conveniri principalis potest, ubi contraxit inlitore ab ipso ad ita contrahendum constitutus §. *sin. Inst. quod cum eo, qui in alien. potest. l. heres absens cit.* §. *apud Labeonem* 3. junct. *Gloss. V. defendere.* Laym. in c. *sin. h. tit. n.* 16. Pirh. *hic n.* 36. Wiest. n. 58.

32 Dub. 1. an doctrina ista procedat etiam in eo, qui privilegium habet, ut non teneatur respondere, vel solvere, nisi in certo loco, v. g. in loco Domicilij? 2. affirmative. Colligitur ex c. *dilecti* 17. h. tit. & c. *volentes* 1. de *privil. in 6.* Ratio est, quia contrahendo in loco se submisisse censetur Judici illius loci, & privilegio renuntiasse.

An procedat hoc etiam de ijs, qui ha-

- in eum, qui in loco contraxit, vel in eo se solutum promissit?
 48. Utrum in Contractibus remissio locum habeat?

bent privilegium Corpore Juris communis clausum, difficultas moveri potest. Videtur tenenda affirmativa. 1. Quia aliàs pupillus, vidua, ac miserabiles personæ, cum habeant privilegium Corpore Juris communis clausum l. *un. C. quand. Imperat.* conveniri in loco Contractus non possent: quod tamen est contra mentem omnium, ut ait Barbof. in l. 2. §. *legatis ff. de Judic. n.* 118. 2. Milites quoque habent privilegium in Corpore Juris communis clausum l. *tam collatores* 18. princ. C. *de re militar. & l. magisterie* 6. C. *de Jurisd. omn. Judic.* & tamen in loco Contractus conveniri possunt l. *si quis* 29. C. *de pact.* 3. Id probat l. *interdum* 36. §. *Senator* 1. ff. *de Judic.* ubi de Senatore dicitur, quòd actionem excipere debeat, si negotijs alienis se intulit in Provincia.

Sed dicendum, eos, qui hujusmodi privilegium Corpore Juris communis clausum habent, hoc loco pro exceptis habendos. Ita communis DD. teste P. Friderich *de for. compet. n.* 169.

Neque contrarium probant Argumenta allata. Ad 1. l. *un. cit.* solum dicitur, quòd pupilli, & miserabiles personæ ad Imperatoris Tribunal trahi nequeant, alios verò ipsi trahere eò possunt; non verò absolutum fori privilegium ipsis conceditur. Ad 2. l. 18. cit. sermo non est de omnibus militibus, sed solum de constitutis in Oriente. l. 6. autem Magistris militum datur potestas cognoscendi de causis militum, non tamen cum exclusione aliorum Judicum. Ad 3. l. 36. ff. *de Judic.* sermo est de Senatore, non verò de personis habentibus privilegium in Corpore Juris communis clausum, ut non nisi coram certo Judice conveniri possint.

Dub. 2. an hoc procedat etiam de Clericis? Videtur non procedere; nam Clericus sine licentia proprii Episcopi in se prorogare nequit Jurisdictionem alienam, etiam Ecclesiastici Judicis c. *significasti* 18. h. tit.

Sed respondendum adhuc est affirmative, modò sit Judex Ecclesiasticus, coram quo Clericus convenitur ratione Contractus. Colligitur ex c. *dilecti* 17. h. tit. & docet ibidem *Gloss. V. certo loco*, Abb. n. 4. Pirh. *hic n.* 46. & *sqq.* König n. 35. Wiest. n. 48. quos sequuntur P. Friderich *de for. compet. n.* 168. & P. Schmier. *de Judic. c. 3. n.* 75.

Neque obstat ratio dubitandi allata in oppositum; nam etsi Clericus sine licentia Episcopi sui expresse in se prorogare Jurisdictionem Judicis non sui nequeat, potest tamen tacite, sive ipso facto, sc. certo, eoque alieno loco contrahendo, aut eò destinando promissam solutionem; nam eo casu subicitur Jurisdictioni Judicis alieni, idque non

non merè voluntate propria, sed ex dispositione, & assistentia Juris, hoc casu prorogationi tacite majorem vim tribuentis, quam expressa.

34 Dub. 3. quando peregrini forum fortiantur in loco, ubi contraxerunt? *¶* cum distinctione: Vel enim in loco Contractus moram aliquam trahunt, vel statim iterum recessuri sunt. *Si primum*, patet ex dictis n. 31. quod forum fortiantur ratione Contractus, & est recepta DD. sententia teste P. Wiest. *hic n. 49.* Ratio est, quia hoc ipso tacite promississe censetur, se ibi soluturum, vel responsum, ubi moram longiorem trahit, & officinam, tabernam, pergulam conduxit. *Si secundum*, iterum distinguendum est: Vel enim, qui cum illis contrahunt, sciunt eos brevi discessuros, vel nesciunt. *Si hoc nesciunt*, ratione Contractus convenire eos possunt in loco Contractus, ut colligitur ex l. *heres absens* 19. §. *proinde* 2. ff. *de Judic.* & notant Abb. *in c. fin. h. tit. n. 33.* Franc. *in c. 1. §. 2. n. 5. h. tit. in 6. Barbol. in l. heres absens, §. proinde cit. n. 96.* Oliva p. 3. *for. Eccl. q. 22. n. 36.* Pirh. *hic n. 36.* Engl. n. 22. Wiest. n. 58. & ratio est, quia probabilis ignorantia contrahentis cum viatore non debet ipsi obesse, & Viator fuit in culpa, non manifestando conditionem personæ suæ ei, cum quo contraxit. *Si verò sciunt, eos statim discessuros*, ratione solius Contractus in loco celebrati Contractus convenire eosdem non possunt, sed regulariter convenire illos debent in loco domicilij sui, ut rectè advertit Gloss. *in c. 1. V. respondere h. tit. in 6. Barbol. in §. proinde cit. n. 94.* Oliva l. *cit. n. 56.* cum alijs supra relatis, & statuitur §. *proinde cit.* ubi etiam additur ratio, *quia durissimum foret, quotquot locis quis navigans, vel iter faciens delatus est, tot locis se defendere.* Addidi regulariter; nam ulterius

35 Dub. 4. quibus casibus Viator, etiam sine mora transiens, ratione Contractus in loco Contractus conveniri possit etiam ab eo, qui scivit illum peregrinum esse, & brevi discessurum? *¶* casus ejusmodi complures sunt, quos enumerant præter alios Pirh. *hic n. 36.* Engl. n. 22. Wiest. n. 58. Et 1. quidem si inter contrahentes ita convenit; quia voluntas contrahentium dat Legem Contractibus. Et talem fuisse contrahentium mentem præsumitur in dubio, nisi aliud appareat ex circumstantijs. Franc. *in c. 1. cit. §. nec etiam n. 4.* 2. Si ita loci consuetudo postulet, ut qui in foro, vel taberna pretium pro merce, vel mercem pro pretio obtulit, ei merx, aut pretium statim tradatur; quia consuetudo hujusmodi pro lege est observanda. 3. Si agatur de ijs, quæ in ipso Contractu mox implenda sunt, ut si accepto pretio, venditor equum emptori non velit tradere; rectè enim per Judicem loci Contractus compelletur, ne rem alienam auferat.

4. Si is, qui tanquam viator contraxit, ex post facto iterum ad locum Contractus revertatur, moramque ibidem trahat; quia tunc non amplius pugnat ratio, propter quam ejusmodi peregrinus aliàs forum non fortitur in loco Contractus, quippe qui tali casu à suscepto itinere per conventionem coram Judice loci Contractus non impeditur, ut adeo, ratione exceptionis cessante, vim suam habeat regula universalis, quod contrahentes forum fortiantur in loco Contractus. 5. Denique si peregrinus, qui contraxit, de fuga, vel alia fraude suspectus sit; tunc enim in loco Contractus conveniri, & ad solvendum, vel satisfaciendum cogi potest. Et hinc etiam, si peregrinus in equo tuo transeat, quem tibi repetenti reddere non vult, potes eum cogere ad satisfaciendum, quod se sistere velit in loco domicilij sui, alioquin equus sequestrabitur, ut cum Baldo tradit Felin. *in c. fin. h. tit. n. 20.*

36 Quæritur 2. ratione qualis Contractus forum fortiantur contrahens in loco Contractus? *¶* fortitur forum ratione Contractus non tantum proprie dicti, sed etiam ratione quasi Contractus, & cujuscumque conventionis, ex qua oritur obligatio; nam Contractus nomen hic non sumitur strictè, prout tantum significat conventionem ultro, citroque obligatoriam, sed latè, prout etiam tutelam, curatellam, negotiorum gestionem, & quemcumque alium actum, quo obligatio per te, vel per alium contrahitur, comprehendit l. *heres absens* 19. §. *si quis tutelam* 1. ff. *de Judic.* Gloss. *ibid. V. obligetur.* Gloss. *in c. fin. V. seu contractus h. tit.* Abb. *ibid. n. 29.* Felin. n. 17. Oliva p. 3. *for. Eccl. q. 22. n. 20.* Pirh. *hic n. 41.* König n. 37. Wiest. n. 42. & novissime P. Friderich *de for. compet. n. 170.* Idque verum est non tantum quoad obligationem principalem ex contractu vel quasi contractu ortam, sed etiam quoad obligationem secundariam, puta quoad damnam, & interesse propter moram debitoris suo tempore non solventis; nam ratione utriusque obligationis contrahens conveniri potest in loco Contractus, ut rectè Abb. *in c. dilecti* 17. h. tit. n. 6. Felin. *in c. fin. cit. n. 19.* Barbol. *in §. proinde cit. n. 7.* Oliva q. 22. *cit. n. 5.* Wiest. *hic n. 43.* P. Friderich l. *cit.* & alij apud istos.

37 Dub. 1. an etiam ad rescissionem, & annulationem Contractus in loco Contractus celebrati conveniri contrahens possit? Tres sunt sententiæ. Prima putat ad resolutionem Contractus conveniendum contrahentem, non in loco celebrati Contractus, sed in loco Domicilij. Ita Bald. *in l. quoniam* 3. C. *ubi, §. apud quem cognit.* Decius *in rubrica de Judic. n. 2.* Cald. *Peregr. in l. si curatorem* 3. V. *implorandum n. 30.* C. *de in integr. restit.* Tiraquel. l. 1. *retract.* §. 8. Gloss. 52. n. 2. Gutier. l. 1. *qq. can. c. 24. n. 9.* Fundantur textu l. *quo-*

l. quoniam cit. ubi statuitur, restitutionem minoris adversus contractum petendam esse apud Judicem Domicilij rei conventi.

Secunda sententia existimat eundem ad rescissionem Contractus conveniri posse etiam in loco Contractus celebrati, si ibi inveniatur. Ita Ant. de Butr. in c. fin. h. tit. n. 12. Felin. ibid. n. 24. in fin. Curt. Jun. in rubr. C. de edend. n. 16. Covar. l. 1. var. cap. 4. n. 1. Coler. de process. execut. p. 2. c. 1. n. 24. & 44. Gratian. Discept. for. tom. 1. c. 4. n. 22. Prænob. D. de Ballis 50. Decis. Justin. decis. 4. n. 6. & alij apud Oliv. p. 3. for. Eccl. q. 22. n. 8. Sumunt ex *l. in contractibus 14. §. fin. C. de non num. pecun.* ubi dicitur, exceptionem non numeratæ pecuniæ, quæ contra mutui contractum opponitur, & ex se ad ejusdem rescissionem tendit, opponi posse in locis, in quibus contractus est factus.

Tertia sententia, eaque meo Judicio retinenda cum Barbol. in *l. heres absens 19. §. proinde 2. ff. de Judic. n. 24. & seqq.* Oliva *l. cit. n. 9.* Wiest. *hic n. 46. & duob. seqq.* utitur distinctione: Vel enim Contractus jam est ex utraque parte perfectus, vel ita perfectus non est. Si Contractus ex utraque parte perfectus est, nec vitio aliquo intrinseco laborat, sed rescitio ejus petatur ex qualitate aliqua extrinseca, locus est *l. quoniam cit.* & Contractus rescitio petenda est a Judice Domicilij rei conventi, non à Judice loci, ubi celebratus Contractus est, licet ibi inveniatur reus. Ratio est, quia plenè perfectio utrinque Contractu, sublata jam est actio ex eo orta *Inst. princ. quib. mod. obli. tollit.* Ergo etiam sublatum est forum, ratione Contractus ad ejus implementum constitutum à Jure. *Reg. cum principalis 173. ff. & reg. accessorium 42. in 6.* At si Contractus aut nondum perfectus est ex utraque parte, aut laboravit vitio quodam intrinseco, e.g. usurariæ iniquitatis, agi ad rescissionem, & nullitatis declarationem contra reum etiam in loco celebrati Contractus, si ibi inveniatur, potest: & hoc non verò plus probat *l. in contractibus cit.* quia qui opponit exceptionem de non numerata pecunia, aperte asserit Contractum ex una parte non esse impletum. Ratio est, quia hoc casu actio, quæ ex Contractu oritur, nondum sublata est. Igitur nihil obstat, quo minus reus conveniatur in loco Contractus.

Dub. 2. in quo loco conveniri Reus debeat super Distractu, seu super Contractus resolutione non faciendâ, sed factâ? R. conveniri debet in loco distractus, seu ibi, ubi resolutus, seu rescissus contractus est. Ita post Castr. Alex. Butr. & alios sentit Tiraquell. in *Leg. comub. gloss. 5. §. 8.* Barbol. in *l. heres absens 19. §. proinde 2. ff. de Judic. n. 12.* Everhard. *Topic. in loc. à contract. ad distract. n. 3.* Ummius ad *Process. Judic. D. 4. n. 7.* Oliva p. 3. for. Eccl. q. 22. n. 7.

König *hic n. 37.* Wiest. *n. 44.* & novissimè P. Friderich *tr. de for. compet. n. 171.* Sumitur ex *§. proinde cit.* ibi, *Si conduxit, ibique distractit*, & *l. qui loco certo 27. ff. de condit. indebit.* Ratio est, quia ubi par ratio est, appellatione Contractus venit etiam Distractus arg. *l. Labeo 19. ff. de V. S. & iisdem Regulis*, quibus Contractus, etiam Distractus continetur *l. Pomponius 13. §. preterea 2. ff. de acquir. vel amitt. possess.* nec immeritò; nam etiam Distractus mutuo consensu factus conventionem, & obligationem includit. ubi autem conventio fit, & obligatio contrahitur, ibi conveniri quis potest, ut hæcenus dictum est. Ergo &c.

Dub. 3. ubi quis fortiatior Forum, & conveniri valeat ratione Administrationis? *Certum est*, eum, qui ejusmodi Administrationem gessit, conveniri posse in loco, ubi hæc gesta sunt, si in eo reperiat. Patet ex *n. 36.* nam Administrator Contractu, vel quasi Contractu adstringitur illi, cujus res administrat.

Dubium procedit de casu, quo absens est is, qui Administrationem gessit; in quo dubio Barbol. in *l. heres absens 19. §. siquis 1. ff. de Judic. a n. 68.* distinguit inter Administrationem publicam, & privatam. Ratione Administrationis publicæ concedit etiam absentem compelli posse ad comparendum in loco Administrationis gestæ, & coram Judice, sub quo officium gessit, respondendum ob claros textus *l. eum qui 1. & l. seq. C. ubi de ratiocin. ag. oport.* At ratione Administrationis privatæ negat, ea ductus ratione, quia ut *infra n. 41.* dictum, & ex *c. Romana 1. §. contrabentes h. tit. in 6.* constat, nemo conveniri potest in loco Contractus præcisè ratione Contractus, si ibi non reperiat.

Sed melius sine discrimine tenetur affirmativa sententia, quàm etiam defendunt Abb. in *c. fin. h. tit. n. 37.* Joan. Monach. *hic n. 23.* Franc. in *§. contrabentes cit. n. 9. §. quarto.* Covar. *pract. qq. c. 10. n. 4. §. quarto.* Oliva p. 3. for. Eccl. q. 22. n. 32. in fin. Pirh. *hic n. 40.* Wiest. *n. 59.* juxta quos tam ratione Administrationis publicæ, quàm ratione privatæ, e.g. tutelæ, reus etiam absens in loco illius gestæ conveniri, & ad hunc remitti potest. Sumitur 1. ex generalitate Rubricæ *cit.* quæ est: *Ubi de ratiocinijs tam publicis, quàm privatis agi oportet.* 2. Idipsum indicant verba *l. eum qui cit.* ibi: *Qui aliena negotia sive ex tutela, sive ex quocunque alio titulo administravit &c.* 3. Idem probat ratio *l. fin. C. eod.* quia in Administrationis gestæ loco *instructio sufficiens, & nota testimonia, & verissima possunt documenta præstari*: quæ ratio procedit tam in administratione publica, quàm in privata. Ex quo cadit ratio allata in oppositum.

Dub. 4. juxta cujus loci Jura, vel 40 Consuetudines regulari Contractus debeat, si hæc in loco Contractus celebrati sint diversa

versa à loco Domicilij, vel illo, in quo solutio promissa est, & actio instituitur? *¶* distinguendo: Vel enim sermo est de litis, & Judicij ordinatione, vel de causa decisione. Si primum, communis omnium est sententia, observandas consuetudines, & Leges fori, ubi agitur causa, ut notat Abb. in c. quod Clericis 9. h. tit. n. 10. & colligitur ex l. testium 3. in fin. ff. de testib. conf. si Civis Augustanus, qui Norimbergæ contraxit, ad implendum contractum conveniatur Augustæ in loco Domicilij sui, processus instituendus erit secundum Jura, & Stylum Curie Augustanæ. Si secundum, locus contractus inspiciendus est, & quia contractus subjacet Legibus loci, in quo fit, ex istis colligendum, an & quatenus validus, & obligatorius sit, ut iterum monet Abb. l. cit. n. 11. & cum eo Pirh. hic n. 43.

Proceditque hoc non tantum in ijs, quæ pertinent ad solennitatem, & substantiam Contractus, ut pronuntiari possit, an validus sit; sed etiam in probatorijs Contractus: & hinc si in casu dato Norimbergæ, ubi Contractus celebratus ponitur, statutum sit, ut Contractus probetur tribus, aut quatuor testibus, totidem testes adhiberi ad eum probandum debent, etiamsi Augustæ, ubi lis ventilatur, duo sufficerent; quia id tendit ad decisionem causæ.

Excipitur tamen Contractus Dotis, quam mulier repetere debet in Domicilio mariti, ubi is degit, & juxta ejus Domicilij Jura; non ubi promissio facta, vel dotale instrumentum conscriptum est l. exigere 65. ff. de Judic. nisi aliter conventum fuerit l. hæres absens 19. §. proinde 2. ff. eod. Et hinc si in Domicilio mariti statutum sit, ut soluto matrimonio Conjux superstes dimidiam partem, vel etiam totam dotis, aut donationis propter nuptias lucretur, id verò non obtineat in loco Contractus, tunc superstes Conjux eam lucrabitur. Bartol. in l. exigere cit. n. 1. Pirh. l. cit.

41. Quaritur 3. an universim in loco Contractus conveniri contrahens possit? *¶* posse, si ibi inveniatur, nec aliter conventum inter contrahentes, vel per Leges locorum particulares statutum sit. Proceditque hoc 1. etsi contrahens contractum initum alibi confirmaverit; nam adhuc conveniri debet in loco Contractus, ut rectè notat Gaill. l. 2. obs. 1. n. 4. Pirh. hic n. 41. & ratio est, quia confirmatio in forma communi facta nihil innovat. Procedit 2. etsi instrumentum Contractus confectum sit alibi arg. l. exigere 65. ff. de Judic. & l. non figura 38. ff. de O. & A. nisi ut Contractus in scriptis fieret, placuisse probetur; tunc enim Contractus prius perfectus non censetur, neque aliquid operatur, quam per Notarium Instrumentum expeditum, & partibus absolutum fuerit princ. v. in ijs autem Inst. de empt. & vendit. König hic n. 36. Schamb. n. 20.

Dixi 1. si ibi inveniatur; nemo enim regulariter in loco Contractus conveniri potest, nisi ibi reperitur, ut patet ex c. Romana 1. §. contrahentes 3. h. tit. in 6. l. hæres absens 19. princ. ff. de Judic. Dixi 2. nec aliter conventum sit; nam Contractus ex conventionem legem accipiunt reg. Contractus 85. in 6. Dixi 3. & per Leges locorum particulares statutum sit; nam hæ Juri communi derogant. Hinc diversa solvenda sunt dubia.

Dub. 1. quando in loco Contractus ratione Contractus possit conveniri absens? *¶* à DD. varios enumerari casus. Et 1. quidem, si locus Contractus sit simul domicilij; quia tunc Judex loci procedere contra absentem potest, tanquam contra subditum ratione Domicilij, quod perspicuum est semper ipsi permissum esse. 2. Si ibi se responsurum promissit, simulque foro Domicilij expressè renuntiavit. Gloss. in l. 1. ff. si quis in jus vocat. non jer. quam celebratum esse, & omnes eam secutos ait Covar. pract. qq. c. 10. n. 5. & usu Judiciorum servari testatur Gutier. p. 3. de Juram. confirm. c. 16. n. 4. 3. Si agatur de reddenda ratione administrationis juxta dicta n. 38. 4. Si cum defuncto ratione Contractus coram Judice loci Contractus lis jam contestata est; nam hujus hæres, si ita velit pars adverte, tenebitur ibidem Processum reassumere, & continuare, tamen ibi non reperitur l. si is 34. ff. de Judic. quia per contestationem liti perpetuatur Jurisdictio Judicis aditi l. si is cit. & l. ubi acceptum 30. ff. eod. nec hæredis causa potior, aut melior esse debet, quam defuncti l. hæredem. 59. ff. de R. J. 5. Si Reus conventus sit Studiotus, & is, relictus in loco Academiae debitis, discessit insalutato hospite, nec cautionem, nec suppellectilem relinquendo, unde Creditoribus satisfiat; nam isti à Rectore Magnifico citari possunt, ubicunque locorum sint, ut rectè advertunt Zas. in l. ult. ff. de Jurisd. Matth. Stephan. p. 1. de Jurisd. c. 29. n. 33. Haun. tom. 5. de Just. tr. 1. n. 358. eo quòd, dum immatriculatur, promittant, quòd se iistere velint, quando citantur à Creditoribus, vel Rectore.

Dub. 2. quando contrahens etiam præsens in loco Contractus conveniri nequeat? *¶* ex dictis n. 41. patet, triplicem esse casum, quo conveniri ibidem nequit. 1. Si ita conventum sit inter contrahentes, ne in loco Contractus se invicem convenirent super implemento Contractus; nam Forum Contractus constitutum est in favorem contrahentium, cui proin renuntiare possunt. 2. Si debitor sit Advena, & dum v. g. emit, statim ex loco est recessurus, idque venditor novit, ut dictum est n. 34. censetur enim tunc, si pretium non statim exspectat, vel petit, fidem emptoris sequi, nec solutionem hic petere l. hæres absens 19. §. proinde. 2. ff. de

de *Judic.* & ibi Gloss. Bart. Castr. Fulgos. & alij. 3. Si aliter statutum sit Legibus locorum particularibus. Ita Illustr. D. Baro Schmid *ad tit. 19. à 10.* & Præn. D. de Bassis *Semcent. 1. contr. 29. à n. 2.* docent, de Jure Bavarico nullum subditum Provinciale habere facultatem alium subditum extra locum Domicilij conveniendi: quod colligunt ex allegato Jure Bavarico *a. 10. cit.* ubi statuitur, ut nullus subditus Provincialis alterum arresto gravari faciat in publicis nundinis, aut urbibus, & oppidis, ubi neuter eorum civis est, sed ut ad Judicem suum ordinarium remittantur; nam Judex loci Contractus Jurisdictionem in personam, & res advena exercere nequit, nisi per Arrestum, detentionem, manus injectionem, & captionem pignorum; hoc autem de Jure Bavarico *juxta art. cit.* fieri non potest. Ergo neque actio cum effectu intentari hoc Jure coram Judice loci Contractus potest.

Excipitur tamen triplex casus, quo subditus Provincialis extra locum Domicilij sui conveniri potest. 1. Si ibi, ubi intentatur actio, bona possidet, quæ Actori expressè, vel tacitè Hypothecata sunt. Ita statuitur *tit. 11. a. 1. der Land, Recht / & tit. 3. a. 1. des Hand, Proceß,* consequenter *ad l. fin. C. ubi in rem actio. l. si prædium. 16. C. de præd. Et al. reb. min. & c. fin. h. tit.* juxta quos textus actio realis instituitur coram Judice loci, ubi res sita est. 2. Siquis certo loco promissit se soluturum; tunc enim in loco, in quem condixit solutionem, conveniri potest, & per detentionem, ac Arrestum ad solutionem compelli, ut expressè habetur *cit. tit. 19. a. 10.* 3. Si quæpiam Civitas, aut Oppidum detinendi, vel arrestandi facultatem ex antiqua consuetudine habeat *cit. tit. 19. a. 7.* qualis consuetudo vigere dicitur Monachij, & Landshuti. Vide B. Friderich *tr. de for. compet. n. 173. & seqq.*

44 Dub. 3. ubi conveniri reus ratione Contractus possit, si Contractus implemento, seu solutioni de contrahentium consensu mutuo destinatus est alius locus? R. cum distinctione: Vel enim solutioni, & implemento Contractus destinatus est locus certus, vel incertus. Si primum, reus fortitur forum non in loco celebrati Contractus, sed ibi, ubi se soluturum promissit, conf. etiam ibi conveniri debet, vel in loco Domicilij pro Actoris arbitrio, prout habetur *l. heres absens 19. §. fin. ff. de Judic. l. aut ibi 3. & ibi Zaf. n. 6. ff. de reb. auct. Judic. possid. l. contraxisse 21. ff. de O. Et A.* ubi datur ratio; quia *contraxisse unusquisque in eo loco intelligitur, in quo, ut solveret, se obligavit.* Si secundum, attendendus est modus incertitudinis; nam multipliciter promissio hujusmodi incerta fieri potest.

Et 1. quidem, qui promissit se soluturum, vel responsum, ubicunque ipse inventus fuerit, solutionem Creditor petere,

& convenire debitorem potest, in quocunque loco debitorem invenerit, modò locus ille idoneus fuerit, ut contra Bartol. *in l. 18. ff. de Jurisd. n. 4.* docent Ant. de Butr. *in c. 1. de Judic. n. 13.* Decius *in l. cit. n. 3.* Abb. *in c. cit. n. 22.* Wiest. *hic n. 55.* & novissimè P. Friderich *tr. de for. compet. n. 191.* Ratio est, quia Contractus ex intentione contrahentium legem accipiunt *juxta Reg. 85. in 6.* poterat autem promissor se obligare ad solvendum, vel respondendum, ubicunque repertus fuerit. Igitur si ita velit se obligare, obligabitur. Addidi autem, modò locus idoneus fuerit; quia aliter non censetur se obligare, quàm quo modo non nimis grave est ipsi promissionem exequi: ita autem grave eidem foret, si ab ipso peteretur solutio, aut alia Contractus impletio in loco remotissimo &c.

2. Qui promissit se soluturum, ubicunque Creditor voluerit, conveniri ad Contractus implementum, & solutionem præstandam potest ubivis locorum, ubi à Creditore inventus fuerit ex eadem ratione, modò locus ille idoneus, ac tutus fuerit; nam si idoneus, ac tutus non foret v. g. ob pestem grassantem, in eo respondere non teneretur. Decius *l. cit. n. 23.* Abb. *n. 22. cit. in fin. Barbof. in l. 19. §. 1. ff. de Judic. n. 144.* Oliva *p. 3. for. Eccl. q. 22. n. 43.* Wiest. *n. 55. cit. Friderich l. cit. n. 192.* & alij apud istos.

3. Qui promissit se soluturum, vel responsum Viennæ, vel Augustæ, apposita clausula generali, *Et ubicunque Creditori placuerit,* conveniri potest non tantum in locis expressis, sc. Viennæ, & Augustæ, sed in alijs quoque non multo remotioribus; quia clausula generalis adjecta casibus in specie expressis interpretationem accipit à specificatis *arg. l. fin. §. fin. ff. de tritic. vin. Esc. Jafon in l. si convenerit cit. n. 44.* Abb. *in c. 1. cit. n. 22.* Ripa *ibid. n. 71.* Oliva *n. 44.* Wiest. *n. 56.* & novissimè P. Friderich *l. cit. n. 193.* & P. Schmier *tr. de judic. c. 3. n. 100.*

4. Qui promissit se soluturum Monachij, & Ingolstadtij, ab eo solutio peti in utroque loco potest, non tamen utrobique summa integra, sed media pars in uno loco, media in altero; nam, ut Jctus *in l. arbitraria 2. §. si quis 4. ff. de eo, quod cert. loc. Esc. ait, si quis stipulatur Ephefi, aut Capue, hoc ait, ut Ephefi partem, & Capue partem petat;* cum natura copulæ sit æqualiter distribuere copulata *l. reos 11. §. cum tabulis 1. ff. de duobus reis constituend. Socin. in c. dilecti h. tit. n. 29.* Abb. *l. cit. Ripa n. 69.* Friderich *n. 194.* Schmier *n. 95.*

5. Denique, qui promissit se soluturum, vel responsum disjunctivè Monachij, vel Ingolstadtij, solutionem facere potest, ubi ipse voluerit; conveniri autem potest, ubi voluerit Actor, & quidem ad integram summam, cum utrobique contraxisse censendus

45 *du* sit *l. contraxisse* 21. ff. de O. & A. Socin. l. cit. n. 28. Zanger. de except. c. 1. p. 2. n. 134. Brunnem. in l. arbitraria cit. n. 2. § 9. Friderich n. 195. Schmier n. 96. & alij apud istos.

Quæritur 4. an, & quomodo Judex ratione Contractûs Jurisdictionem suam exercere valeat in eum, qui in loco contraxit, vel in eo se soluturum expressè, vel tacitè promisit? Procedit quæstio de peregrino, seu illo, qui extra locum domicilij sui contraxit; nam si quis contrahat in loco Domicilij, vel ibi ratione Contractûs alibi celebrati conveniatur, adversus eundem, tanquam inquilinum, & subditum, agi coram Judice Domicilij potest, ubicunque is fuerit. De peregrinis autem respondendum est cum distinctione: Vel enim reus peregrinus in loco, ubi contraxit, vel promisit se soluturum, reperitur, vel non reperitur.

Si primum, quamdiu in loco reperitur, Jurisdictionem suam Judex exercere potest in ipsam ejus personam, eam per citationem in jus vocando, & vocatam ad comparendum opportunis remedijs compellendo. *dilecti* 17. h. tit. & c. Romana 1. §. *contrahentes* 3. eod. in 6. Abb. in c. fin. h. tit. n. 36. Franc. in §. cit. n. 1. Covar. l. 1. var. c. 4. n. 1. Oliva p. 3. for. Eccl. q. 22. n. 23. Engl. hic n. 23. König n. 38. Pirh. n. 38. Wiest. n. 50. & novissimè P. Friderich tr. de for. compet. n. 198. & P. Schmier tr. de judic. c. 2. n. 35. §. sqq. Ratio est, quia ratione Contractûs sortitur forum, & loci Magistratui sit subditus, saltem, dum in eo existit. Hinc si contumaciter se absentet, & causæ qualitas ita exigat, vel permittat, capi quoque, & incarcerari potest: imò in ijs causis, ubi litis contestatione opus non est, si de Jure Actoris liquet, etiam super negotio principali condemnari c. fin. §. ult. ut lit. non contest. l. *properandum* 13. §. *sin autem* 3. ff. de judic. Abb. n. 36. cit. Engl. hic n. 24. Schambog. n. 20. & alij supra allegati.

46 *Si secundum*, & reus ex territorio, vel Diocesi, in qua contraxit, excessit, & dum in loco Contractûs existit, à Judice loci Contractûs præventus non fuit, distinguendum est denuo, an hujusmodi reus in loco Contractûs habeat bona aliqua, vel nulla habeat. Si habet ibidem bona aliqua, citari à Judice loci Contractûs potest, non quidem ad eum effectum, ut si non compareat, excommunicari, aut in principali negotio procedi possit; quia postquam ex territorio ejus egressus est, desinit esse subditus illius: sed sub comminatione immittendi Actorem in possessionem bonorum, quæ ibi habet, nisi compareat, vel Actori satisfaciatur, aut cautionem idoneam præstet de exhibenda satisfactione. Et hanc immisionem ad petitionem Actoris reipsa facere eidem Judici permissum erit in casu contumaciæ, ut sic credio affectus reus contumaciam deponat, & compareat ad

respondendum, prout sumitur ex c. fin. §. ult. ut lit. non contest. c. Romana 1. §. *contrahentes* 3. h. tit. in 6. & notat Franc. ibid. à n. 1. Abb. n. 36. cit. Covar. pract. qq. c. 10. n. 4. in princ. Zoëf. hic n. 7. Pirh. n. 38. Engl. n. 24. Schamb. n. 20. König n. 39. Wiest. n. 51. & novissimè P. Friderich tr. de for. compet. n. 200.

Quod si bona in loco Contractûs nulla habeat, tertia distinctio est adhibenda, & videndum, an alibi bona aliqua habeat, an verò neque alibi aliqua habeat. *Si prius*, Judex loci Contractûs, vel solutionis promissæ per Litteras Requisitionales, ad Judicem Domicilij datas, citare quidem eundem, & si contumaciter non compareat, ad petitionem Actoris decernere immisionem ejusdem in bona debitoris potest, pro actuali tamen immisione in illa faciendi Judicem Domicilij, vel alterius loci, in quo sita sunt bona illa; debet requirere §. *contrahentes* cit. in fin. Abb. n. 36. cit. Covar. n. 4. cit. in fin. Zoëf. hic n. 7. Pirh. n. 39. Schambog. n. 20. König n. 52. Wiest. n. 39. *Si posterius*, Judex loci Contractûs, vel solutionis promissæ non potest quidpiam decernere vel in personam debitoris, utpote qui non amplius subditus ipsi est, vel quoad bona ejusdem, quia nusquam ulla habet: unde si Jus suum prosequi Actor velit, convenire debitorem super impletionem Contractûs debet coram Judice Domicilij, ubi etiam reparationem damnorum, quæ ex mora solutionis consecuta sunt, & expensarum propterea factarum petere, ut se præstet indemnem, potest. Nicol. Rodriq. in c. *dilecti* 17. h. tit. n. 14. §. *duobus* sqq. Pirh. hic n. 39. cit. Wiest. n. 53.

48 Quæritur 5. utrum in Contractibus remissio locum habeat? Videtur habere ob paritatem cum foro delicti; nam Jure communi spectato, qui in alieno territorio deliquit, & inde fugit, remittendus est ad Judicem delicti, si territorium, ad quod fugit, sub eodem sit Principe, ut infra n. 36. dicitur.

Sed hoc non obstante, dicendum, regulariter remissioni non esse locum in Contractibus. Patet ex hæcenus dictis, & notat Pirh. hic n. 40. Schambog. n. 21. & alij communiter. Dixi *regulariter*; nam plures sunt exceptiones. 1. Si contrahens in ipso contractu renuntiavit foro domicilij sui. 2. Si Juramento præstito promisit se in foro Contractûs responsurum. 3. Si promisit non tantum solvere, sed etiam, quod ibi se velit sistere. 4. Si agatur de rationibus reddendis ratione Administrationis. 5. Si in loco Contractûs jam cepta sit causa agi in Judicio. Vide Pirh. hic n. 40. & alios ab ipso cit.

Ad rationem dubitandi ratio disparitatis inter delicta, & contractus est; quia interest Reip. ut crimina puniantur in loco, ubi

hi patrata sunt, adeoque ut reus in illo præ-
sens sit: quæ ratio cessat in Contractibus Ci-

vilibus, in quibus si reus condemnatur, bo-
na occupantur.

§. IV.

De Foro Competente ratione rei sitæ.

SUMMARIUM.

49. Tertius modus sortiendi forum est Res sita.
50. Conveniri in loco rei sitæ possunt omnes
etiam, qui aliâ non sunt subditi.
51. Actione tamen reali tantum, non personali,
nisi in rem scripta sit.
52. Etiam super re mobili, si ad aliquod tempus
ibi sit permanjura.

53. Quamvis reus conventus sit absens.
54. Nec liberatur, nominando Auitorem suum,
nisi possideat alieno nomine.
55. Potest in loco rei sitæ institui etiam Judicium
possessorium.
56. 57. 58. Est in arbitrio Actoris convenire re-
um in foro rei sitæ, vel Domicilij.

49 **T**ertius modus, seu titulus Jure com-
muni sortiendi forum est *Res sita*
nam ratione istius conveniri potest
possessor coram Judice Territorij,
in quo sita est res, de qua contro-
versia instituitur, prout habetur *c. sanè 3. & c.
fin. h. tit. l. fin. C. ubi in rem actio* &c. quod salu-
berrimè constitutum est ex multiplici ratione.
1. Quia in Actione reali potior rei, quàm
personæ habetur consideratio. 2. Quia
in tali loco probatio causæ expeditior, & exe-
cutio sententiæ facilior est, ut adeo sum-
ma æquitas suadeat rem ibi defendi, ubi
existit. 3. Quia non justè Judicium loci
detrectat, cujus Jurisdictionem, & prote-
ctionem res ibidem sita experitur.

50 **Q**uæritur 1. quanam personæ conveniri
possint coram Judice Rei sitæ? *¶* Regulariter
conveniri possunt personæ omnes, etiamsi
aliâs tali Judici subjectæ non sint. Ratio
est, quia licet ratione rei sitæ in Territorio,
ubi sita est, non sortiatur forum, ita ut sub-
ditus fiat absolute loquendo, sit tamen sub-
ditus secundum quid, seu in ordine ad rem
tantum, quippe quam Actio realis princi-
paliter respicit *l. denique 19. ff. de Jur. fisci.*
Proceditque hoc 1. etiamsi Reus conventus
habeat privilegium, vi cujus coram certo
tantum Judice teneatur respondere; nam hoc
privilegio non obstante, conveniri potest in
loco rei sitæ, nisi per privilegium istud, ejus-
que tenorem foro huic sit derogatum per
textum *c. volentes 1. in princ. de privil. in 6.*
ibi, *Quantumcunque sic exempti gaudeant liber-
tate, nihilominus tamen ratione -- rei, de
qua contra ipsos agitur, rite possunt coram loco-
rum Ordinarijs conveniri.* Consonat *l. ha-
res absens 19. in princ. ff. de Judicij.* *Proce-
dit 2.* etiam de Clericis; nam et si isti alio-
quin coram suo tantum Episcopo conveniri,
nec sine ejus consensu alteri prorogare in
se Jurisdictionem valeant, conveniri tamen
in loco rei sitæ æquè, ac in loco Contractus
possunt, saltem coram Judice Ecclesiastico loci:
utrum enim coram Laico, plenius dicitur in-
frà *num. 79. & seqq.*

Quæritur 2. quâ actione Reus in loco
rei sitæ conveniri possit? *¶* Actione
reali tantum, non verò personali, nisi sit in
rem scripta. Patet ex textibus *citt. &*
docet Bartol. in l. fin. C. ubi in rem actio &c.
*Abb. in c. fin. h. tit. n. 43. Laym. de Ju-
risdict. Ordin. concl. 21. Pirh. hic n. 48. Kö-
nig n. 27. Wiest. n. 65. & novissimè Clariff.
P. Schmier tr. de Judic. c. 3. n. 59.* Ratio
est, quia actio realis rem, non personam se-
quitur *l. actionum 25. ff. de O. & A.* igitur
nihil obest, quòd reus quoad personam su-
am non sit subjectus tali Judici. Con-
trarium fit in actione personali; nam hæc non
rem, sed personam sequitur *l. fin. §. fin. ff.
de contrah. empt.* ac proinde Actor eandem in-
tentaturus, coram eo Judice hanc intentare
debet, cui subjecta est persona Rei conventi.
Addidi, *nisi in rem scripta sit*: qualis est actio
quod metus causâ, actio quadrupedaria, a-
ctio ad exhibendum &c. hæc namque, cum
actionem realem eatenus imitetur, quæ-
nus contra quemcunque possessorem mo-
veri potest, imitatur quoque eandem actio-
nem in hoc, quòd ibi moveri valeat, ubi si-
ta est res metu extorta, aut ad noxæ deditio-
nem, vel exhibendum debita, ut *DD. citt.*
notant, & ratio est, quia actio in rem scripta
non solum personam, sed etiam rem perse-
quitur, ut adeo mirum esse non debeat,
quòd intentari in loco rei sitæ possit.

Quæritur 3. an Reus sortiatur forum
etiam ratione rei mobilis, aut se moventis?
¶ distinguendo: Vel enim res in loco, sal-
tem ad aliquod tempus, permanjura est,
vel non. *Si primùm*, coram loci Magistratu
ejus possessor conveniri potest. *Abb. in
c. fin. h. tit. n. 43. Barbof. in l. heres absens
19. §. proinde 2. art. de for. rei sit. n. 4. Val-
lent. hic §. 1. n. 4. Pirh. n. 51. Engl. n. 17.
König n. 26. Schambog. n. 22. Wiest. n. 62.
& novissimè P. Friderich tr. de for. compet. n.
203. & P. Schmier tr. de Judic. c. 3. n. 60.*
estque teste Sichardo *in l. fin. C. ubi in rem
actio* &c. *n. 3.* communi Germaniæ consue-
tudine recepta sententia. Patet ex gene-

ralitate textuum *c. fin. h. tit. l. fin. C. ubi in rem actio* & *l. quod legatur 38. ff. de iudic.* ubi sine discrimine inter res mobiles, & immobiles, in rem actio iubetur adversus possidentem moveri in locis, in quibus res, propter quas contenditur, constituta sunt. Ratio est, quia magis convenit, ut forensis ibi respondeat, ubi rem habet, quam ut Actor, qui rem suam presentem videt, maximis sumptibus reum sequi ad forum domicilij sui cogatur.

Si secundum, & res in loco est solummodo transeunter, e. g. si peregrinus cum equo transeat civitatem, quem civis, vel incola ejusdem civitatis dicat ad se pertinere, negante id peregrino, tali casu iste ratione rei sitae forum non sortitur, ut cum *citt. rectè* advertit *Oliva for. Eccl. p. 3. q. 23. n. 3.* Ratio est, quia res non censetur proprie esse in loco, per quem solummodo transit *arg. l. debitor 32. ff. de pignor.* Excipitur duplex casus. *Primus est*, si res mobilis antecedenter à loco per furtum subtracta fuit; hæc enim si ad eundem locum cum fure transeunter perveniat, etiam in loco transitus vindicari ab eo potest, non tam propter titulum rei sitae, quam ratione delicti *c. fin. cit. Alter*, si rei possessor de fuga suspectus sit, nec immobilia habeat; nam eo eventu, si non idoneè caveat, res in loco transitus rectè sequestratur, donec causa hæc à Judice rei cognoscatur *l. si fidejussor 7. §. fin. ff. quis satisd. cogat. Abb. in c. fin. cit. n. 44. Barbof. l. cit. n. 6. §. 7. Oliva q. 23. cit. n. 4. Wiest. n. 64. cum cæteris supra allegatis.*

33 Queritur 4. an Reus in loco rei sitae actione reali conveniri possit etiam, quando in eo non reperitur? Negant Paul. Castr. in *l. fin. C. ubi in rem actio* & *c. n. 2. S. i. chard. ibid. n. 2. Zoëf. ff. tit. de iudic. n. 78. Oliva q. 23. cit. n. 8. Barbof. n. 15. §. 16. & consentire videtur Abb. in *c. fin. h. tit. n. 44. in fin. Butrio ibid. n. 10. Marian. Socin. in c. sane 3. h. tit. n. 12.* Suaderi videtur 1. textu *l. un. C. ubi de hered. ag. oport.* ubi dicitur hæreditatem petendam esse, ubi is, qui convenitur, domicilium habet, vel ubi res hæreditariæ sitae sunt, *si ibi degit.* Ergo à sensu contrario, si ibi non degat, seu reperitur, petitione hæreditatis impeti non poterit. 2. Quia iniquum videtur esse, reum ex suo domicilio ad rei sitae locum extrahi cum dispendio rei familiaris. 3. Quia fora Contractus, & rei sitae æquiparantur. Igitur sicut in foro contractus reus conveniri non potest, nisi ibi reperiat, ita neque ratione rei sitae.*

Sed affirmativa communior, & probabilior, nec non hodierna praxi magis est approbata, cum qua proinde dicendum, Judicem rei sitae hoc casu quidem adversus absentem, utpote non subjectum Jurisdictioni suæ personaliter non posse procedere, posse tamen contra eundem procedere realiter, &

si per citationem in jus vocatus non compareat, Actorem immittere in possessionem rei, super qua conventus est. Ita Vultejus in *l. 1. C. ubi in rem actio* & *c. n. 20. Zanger. de Except. p. 2. c. 1. n. 100. Matth. Stephan. l. 1. de Jurisd. c. 31. n. 6. Haun. tom. 5. de J. & J. tr. 1. n. 366. Engl. hic n. 15. Pirh. n. 48. König n. 31. Wiest. n. 71. quos sequuntur P. Friderich tr. de for. compet. n. 206. & P. Schmier tr. de Judic. c. 3. n. 65. & colligitur ex *c. fin. §. ult. ut lit. non contest. & l. siquis 2. C. ubi in rem actio* & *c. n. 20.* Ratio est 1. quia si ratione rei sitae reus absens conveniri in loco rei sitae non posset, locus rei sitae non faceret forum per se, sed solum ex accidenti; hoc autem non admittunt *l. fin. & l. quod legatur citt.* quæ indefinitè loquuntur. 2. Quando in rem agitur, major habetur ratio rei, quam personæ *l. 19. ff. de Jur. fisc.* hoc autem non fieret in Adversariorum sententia; quia major haberetur ratio personæ, quam rei. 3. In loco rei sitae multo facilius, & expeditius est negotij pertractatio, quam in loco ab ista remoto.*

Neque aliud probant Argumenta opposita. *Ad 1.* argumentum à sensu contrario, ut *n. 31. cit.* rectè advertit König, sæpe va de infirmum est, neq; concludit contra expressum textum alterius Legis, qualis est *c. fin. §. l. siquis citt.* *Ad 2.* ex Argumentis nostris eruitur potius iustissimum, & æquissimum esse, etiam absentem in loco rei sitae conveniri posse. *Ad 3.* & ex his ipsis eruitur, quoad hoc forum rei sitae non æquiparandum foro Contractus.

Queritur 5. utrum possessor rei in loco rei sitae conventus, possit se liberare ab intentata sibi actione nominando Authorem suum? R. distinguendo: Vel enim nomine suo rem possidet, v. g. quia eam ab alio emit, vel eam possidet nomine alieno, e. g. quia est inquilinus ædium à se conductarum. *Si primum*, non liberatur, etiam nominet Authorem suum, & dicat se equum e. g. quem ut meum ab ipso peto, emisse à Titio; nam propterea non debeo agere contra Titium, sed contra possessorem equi mei, & quidem in illo loco, ubi equus est, actionem licebit prosequi. Habet tamen possessor tunc istud beneficium Legis, ut Authorem suum laudare, & ad se deridendum in causa evictionis citare, atque re evicta eundem ad interesse convenire possit *l. in rem 1. C. ubi in rem actio* & hoc speciale est, quod venditor teneatur emptorem defendere in eodem Judicio, in quo isti lis mota est, quamvis ipse alterius fori sit *l. venditor 49. princ. ff. de Judic.*

Si secundum contingat, & possessor rei controversia possideat alieno nomine, adversus istum quidem institui actio realis potest, at sine obligatione Judicium suscipiendi; nam talis detentor potest nominare Authorem suum, cujus nomine rem tenet; quo facto, lis mota

mota in authorem dirigitur : antequam verò adversus istum ulterius procedatur, concedi debent induciæ, ut ille certiorari, & ad rem suam defendendam vel per se, vel per Procuratorem suum, in eo tamen loco, ubi res sita est, comparere possit. Si verò ille à detentore vocatus non comparuerit, Judex rei sitæ eundem Edictis legitimis propositis citare curabit : post quod si adhuc copiam sui non fecerit, præmissa summaria negotij cognitione, immisio Actoris in bona ejusdem fiet, prout statuitur *l. si quis 2. C. ubi in rem actio* *Esc. Engl. hic n. 16. König n. 29. & novissimè R. P. Schmier tr. de Judic. c. 3. n. 63.* cum Lauterbach *Disp. de nominatione*, quæ in *Vol. 1. Disp. Tubing. est 18. ubi Thes. 8. § 9.* idem respondet de Creditoribus pignoratitijs, de Superficiarijs, de Usufructuarijs, de Emphytevtis, & Vasallis, si ratione proprietatis conveniantur; secus, si ratione ipsius Juris, quod ipsismet competit.

55 Quæritur 6. utrum in loco rei sitæ institui possit etiam Judicium Possessorium? Videtur non posse ob Juris textum, & rationem. 1. *l. videamus 1. §. interdicta 3. ff. de Interdict. sive extraord. act.* ubi Interdicta omnia dicuntur Personalia esse. 2. *l. præses C. eod.* ubi Imp. Præses Provincia, inquit, in eum, qui ejus Provincia non est, nec ex interdicto potest cognoscere; adeoque de isto agi debet non in loco rei sitæ, sed domicilij. 3. Quia Interdictum unde vi, quod possessio violenter ablata repetitur, proximè suboritur ex delicto; conf. non reale, sed personale est.

Sed tenenda est affirmativa sententia, quam etiam defendunt Vult. *ad l. un. C. ubi de hered. n. 41. § seqq. Vinn. select. qq. l. 1. c. 18. Fleck. in Biblioth. l. 5. tit. 10. n. 102.* quos citat, & sequitur Clariff. P. Schmier *l. cit. n. 70. § trib. seqq. ob claros textus l. un. C. ubi de possess. & l. un. C. ubi de hered.* Patet de Judicij adipsicendæ, & retinendæ possessionis; nam hæc cum immediatè oriuntur ex Jure reali, & ipsa realia sunt. Interdictum unde vi, cum, ut rectè in 3. rat. dubit. innuitur, proximè suboritur ex delicto, magis quidem est personale, optimo tamen Jure etiam ipsum in loco possessionis moveri permittitur; quia ibi facillimus, & expeditissimus effectus est, dum spoliatus mox in possessionem rei ablata restitui potest. Ratio de omnibus Judicij possessorij generalis est, quia causa possessionis tam arctè confederata est causæ proprietatis, ut utraque coram eodem Judice ventilari debeat *c. susceptis 1. de caus. pass. § propr.* igitur cum coram Judice rei sitæ ventilari causa proprietatis possit, mirum videri non debet, coram eodem etiam agi de possessione posse.

Neque obstant textus, & ratio allata. *Ad 1.* Ulpianus ibidem Interdicta, & Judicia possessoria agnoscit realia esse; addit enim, quòd in rem videantur concepta, personalia,

tamen nuncupat, quo discernat ab Edictis Prætorum, quæ sunt Lex Prætoris, & Jus generale ad omnes pertinens, cum è contrario Interdicta sint Jus privatum, seu ejus litigatoris, qui Interdicto experitur, & quod Prætor solum inter litigantes interdixit.

Ad 2. ut eam Legem cum Donell. Brunnem. & alijs explicat P. Schmier *l. cit. n. 72.* sensus est, quòd Præses alienus nequeat cognoscere ex Interdicto, si in ipsius Provincia nec res, de quarum possessione agitur, sita sint, nec turbatio, aut violentia commissa: quod nihil novi, sed regulare est, cum Judex, cujus foro reus ex nullo titulo subjectus est, ceu incompetens nec debeat, nec possit Jurisdictionem interponere. *Ad 3.* responsio patet ex ratione allata pro quæstionis resolutione.

Quæritur 7. an Reus ibi, ubi res sita est, super ea conveniri necessario debeat, vel an possit conveniri etiam in loco Domicilij? Non conveniunt DD. *Gloss. in c. sanè 3. v. provincia h. tit. Vincent. de Franchis decis. 177. Trentacinq. l. 1. pract. tit. de action. resol. 4. n. 10. Donell. l. 17. Comment. c. 17. litt. D. Zanger. de except. c. 1. p. 2. n. 346. Præn. D. de Ballis in 50. decis. Justinian. decis. 4. n. 10. P. Friderich de for. compet. à n. 216. & alij volunt, coram solo Judice Territorij, seu loci, in quo res sita est, conveniri eundem posse: quibus concordat Patriæ nostræ consuetudo, & Jus; nam *Pand. Recht tit. 11. a. 1.* expresse cavetur, ut actio realis solum in loco rei sitæ instituat, sive de Allodialibus, sive de Feudalibus agatur: quod etiam in specie statuitur de Actione Hypothecaria in *Ordinat. Process. Edict. tit. 3. a. 1.* Colligi videtur 1. *ex c. sanè 3. h. tit.* ubi decretum est, ut si Episcopi, inter quos causa versatur, sint diversarum Provinciarum, ille Primas det Judices, in cujus Provincia est locus, de quo contenditur. 2. *Ex l. fin. C. ubi in rem actio* *Esc. ibi, Sed § in locis, in quibus res, propter quas contenditur, constituta sunt, jubemus in rem actionem adversus possidentem moveri;* his enim verbis Imp. actionem in rem in loco, ubi ea constituta est, moveri non simpliciter permittunt, sed jubent, ibique agendi imponunt necessitatem. 3. *Ex l. quod legatur 38. ff. de Judic. ubi v. fin.* dicitur, *Si per in rem actionem petatur, ibi peti debere, ubi res est:* quibus verbis iterum non obscure imponitur necessitas agendi in loco rei sitæ. 4. *Ex l. un. C. ubi de possess. ag. oport. ibi:* *Ubi aut vis facta dicitur, aut momentaria possessio postulanda est, ibi loci Judicem adversus eum, qui possessionem turbavit, convenit judicare.* 5. *Ex usu antiquo;* olim enim fundus non aliter vindicari potuit, quàm in loco, ubi reperiebatur, ut colligi potest ex formula, quæ Actor solebat dicere: *Fundum Sabinum, in agro Tusulano situm, quem hac gleba represento, meum esse ajo.* 6. *Ex ratione;* quia actio realis principaliter respicit in ipsam rem*

§. omnium 1. *Inst. de action.* igitur proponi eam convenit coram Judice, cujus Jurisdictioni subiecta res est. 7. Ex naturali congruentia; sæpe enim in ipso litis exordio res exhibenda, & ejus limites probandi sunt, sique Judicium in Actoris favorem finitum sit per sententiam, & hæc executioni danda, actori tradi debet: quod fieri non posset, nisi lis reo intendatur coram Judice rei sitæ.

57 Verum his non obstantibus, in puncto Juris verisimilior est communis sententia, quæ arbitrio Actoris relinquit, an Reum coram Judice Domicilij, vel Territorij, in quo res contentiosa existit, convenire velit. Ita Gloss. fin. in l. ult. C. ubi in rem actio &c. Abb. in c. fin. h. tit. n. 43. Butrio *ibid.* n. 10. Barb. in c. 3. eod. n. 2. Gonz. *ibid.* n. 9. Haun. tom. 3. tr. 1. n. 366. Pirh. *hic* n. 49. König n. 33. Wiest. n. 67. & novissime Clariff. P. Schmier de Judic. c. 3. n. 40. & Præn. D. Herm. Anton. de Chlingensperg simili tract. c. 2. assert. 31. pluresque ab his *citt.* Ratio est 1. quia Domicilij forum ordinarium est, & generale, & cum quovis alio concurrat: idque merito; cum enim bona accessoria sint ad personam, rectè ibi petuntur, ubi persona possidens Domicilium fortitur. 2. Siquis ratione rei sitæ necessariò conveniendus esset, ubi res sita est, etiam qui Contractum celebravit, aut delictum commisit, necessariò conveniri deberet in loco Contractus, vel Delicti; quia æquiparantur, & non est major ratio de uno, quam de altero: hoc modo autem superfluum fieret forum Domicilij, & nunquam ferè locus eidem foret. Ergo &c. Duplex tamen est facienda Exceptio. 1. Si res Feudalis sit; nam lites super rebus Feudalibus ortas aliquando Rei Ordinarius, aliquando Dominus directus, aliquando Pares Curia dirimunt, ut dictum est Tit. 1. an. 65. 2. Si sit Judicium momentanea possessionis; nam pro hoc adeundus est Judex rei sitæ, & hoc ex speciali ratione, quia Judicium illud ob id instituitur,

ne partes ad arma deveniant, quod contingere solet in loco, in quo res, de qua contenditur, existit. Gonz. l. cit.

Argumenta in contrarium non evincunt intentum. Ad 1. ex eo textu tantum sequitur, quòd reus communiter, & plerumque conveniri solet in loco, ubi res sita est, non verò quòd debeat ibi conveniri: vel dic cum Abb. in c. 3. h. tit. n. 5. Laym. *ibid.* n. 3. & secundum, Pirh. *hic* n. 50. Wiest. n. 67. eo textu Episcopos diversarum Provinciarum ad Primatem, in cujus Provincia res sita erat, remissos fuisse, quia ob incertitudinem possessionis controversia ab hoc melius decidenda videbatur, utpote qui certior rei notitiam habere poterat. Ad 2. justio illa non absoluta, sed alternativa est, ita ut sensus sit, reum actione reali conveniri debere vel in loco Domicilij, vel in loco rei sitæ, quod colligitur ex verbis textus ibi, Sed & in locis, in quibus res constituta sunt, ubi particula sed & in arbitrio Actoris videtur ponere, utro loco reum convenire velit. Ad 3. in Legato est aliquid speciale; cum enim hæres rem legatam alibi, quam ubi res est, ex præsumpta Testatoris voluntate Legatario præstare non debeat, neque iste petere potest eam sibi præstari alibi. Ad 4. ob hanc Legem posita est supra secunda exceptio. Ad 5. imprimis formula illa recentiori Jure abolita est: deinde poterat ex fundo diluito auferri gleba, & per eam fundus in Judicio representari, sicque vindicari. Ad 6. argumentum illud quidem probat, reum in loco rei sitæ conveniri posse, non tamen persuadet, quòd non etiam in loco Domicilij rectè conveniatur. Ad 7. executio sententiæ lata eo casu fieri debet per Judicem rei sitæ: quod novum non est, cum id fiat etiam in causa delicti, ubi si Judex delicti sententiam tulit, & res, quæ in sententiam venit, sit alibi sita, Judex rei sitæ pro executione requiritur.

§. V.

De Foro Competente ratione Delicti.

SUMMARIUM.

59. Quartus titulus sortiendi forum Jure communi est delictum.
60. Personæ, quæ ratione Delicti sortiuntur forum.
61. Modus procedendi, quem Judex Delicti tenere debet.
62. Non potest delinquentem apprehendere, si in aliud Territorium fugerit.
63. Sed debet remissionem ejusdem petere.
64. Modus, quo peti, & fieri debet remissio.
65. 66. 67. Regulariter extra domicilij, &

delicti commisi loca reus puniri non potest.

68. 69. 70. Quo in loco reus sortiatur forum ratione delicti in duorum territoriorum confinibus perpetrati?
71. In quo loco sortiatur forum is, qui in uno Territorio existens, mandavit delictum alteri exequendum in alio Territorio?
72. Quæ pena afficiendus sit delinquens, quando in loco Domicilij delinquentis, alia pena statuta delicto est, & alia in loco Delicti?

Quar-

59 **Q**uartus Titulus, & modus fortien-
di forum Jure communi est Deli-
ctum; nam ratione istius delin-
quens subijcitur Jurisdictioni illius
Judicis, in cujus Territorio deli-
quit, etiam si aliàs eidem non sit subjectus.
Ita habetur *c. postulasti 14.* & *c. fin. h. tit. c. de
illis 1. de raptorib. l. questiones 1. & Auth. qua
in Provincia C. ubi de crimin. Sc.* ubi dicitur,
quòd hoc Jus sit *perpetuum*, i. e. generale,
ut explicat Gloss. *ibid. V. perpetuum.* Ra-
tio est, quia maximè congruit, ut scelera
eo in loco publicè puniantur, ubi perpe-
trata sunt, tum ad exemplum aliorum, ut à
crimine abstineant, istorum punitione de-
terreri; tum ut publica vindicta, & satis-
factio fiat illi Reip. quæ læsa, seu injuriã
affecta est; tum denique, quia in loco
delicti ea, quæ ad criminis probationem, uti
& condemnationem conducunt, faciliùs ha-
beri possunt. Vultejus *ad l. 1. cit. n. 15. §
22. Covar. pract. qq. c. 11. n. 3. Donell. l. 17.
c. 16. Engl. hic n. 25. Pirh. n. 21. König n.
62. Wiet. n. 73. & novissimè P. Schmier
tr. de judic. c. 3. n. 101.*

Neque obstat, quòd extra Dioecesim;
vel Parochiam suam delinquens in loco
delicti Forum Pœnitentiale non fortietur,
sed à proprio suo Pastore, vel ab ijs Regu-
laribus, qui undecunque ad se accedentes
audire possunt, sit judicandus, & absolvendus
c. omnis 12. de pœnit. § remiss. nam alia
est ratio fori interni; in interno enim reus
ipse simul est suus acculator, & testis, & ad
id solum agitur, ut reo Deus per delictum
offensus reconcilietur: at in foro externo
intenditur satisfactio Reip. malo delinquentis
exemplo offensa, & proceditur ad vindictam
publicam, quòd fieri non potest, nisi ipsi per
testes, & alias probationes legitimas de
delicto constet. Atqui probationes istæ ex
una parte faciliùs haberi possunt in loco deli-
cti, ex altera læsa Reip. satisfactio commo-
diùs, si sibi puniatur reus, ubi delictum com-
missit. Ergo &c. His positis

60 **Q**uaritur 1. quinam ratione Delicti, &
ratione cujus Delicti fortiantur Forum?
in hoc Regulam generalem esse, quòd
delinquens quicumque, qualescunque Deli-
ctum committat, in loco Delicti fortietur
Forum. Proinde Regula hæc locum ha-
bet, *proceditque 1. de quovis delicto, sive leve
illud fuerit, sive grave, sive privatum, sive pub-
licum, ordinarium, vel extraordinarium
&c. l. questiones 1. C. ubi de crim. & ibi Gloss.
V. que legibus, & V. extra ordinem.* Vultejus
ibid. n. 10. Wefenbec. n. 10.

*Procedit 2. etiam de milite; licet enim
iste ordinariè coram Magistratu militari con-
veniendus sit l. magisterie 6. C. de jurisd. omni-
judic. l. viri illustres 10. & l. seq. C. de offic.
Magistr. milit. quod si tamen crimen com-
missum non sit militare, præsertim atrox,
& enorme, ab Ordinario loci puniri poterit l.*

*fin. ff. de accus. & l. desertorem 3. in princ.
ff. de re militar.*

*Procedit 3. etiam de Clericis; nam si
delinquant extra Dioecesim, puniri possunt
ab Episcopo loci, ubi deliquerunt, etiam
usque ad privationem Beneficij, quòd in
aliena Dioecesi obtinent, ut statuitur *c. po-
stulasti 14. h. tit.* quamvis executio fieri debeat
ab Episcopo, in cujus Dioecesi Beneficium
situm est. Abb. *in c. cit. n. 7. Gonzal. ibid. n.
2. § seq. Pirh. hic n. 22. Engl. n. 33. Schambog.
n. 15. König n. 48.**

*Procedit 4. etiam si delinquens sit per-
sona in dignitate constituta; neque enim
refert, cujus dignitatis, vel ordinis sit is, qui
deliquit; nam & Clarissimi in Provincia, in
qua deliquerunt, accusari possunt l. quicum-
que 1. C. ubi Senatores &c. Et hinc si Co-
mes, vel Nobilis, immediatè Imperiò sub-
jectus, in alicujus Civitatis, vel alterius
Status Imperialis Territorio delinquat, capi,
judicari, & puniri valet a Magistratu illius lo-
ci, si iste Jurisdictionem criminalem habeat.
P. Friderich *tr. de for. compet. n. 136. & ab
hoc cit.**

*Procedit 5. etsi persona delinquens sit
Episcopus, vel Archiepiscopus; nam si Epi-
scopus in aliena Dioecesi, & Archiepiscopus
extra suam Provinciam delinquat, ab
Ordinario ejus loci puniri potest; quia ex-
tra Territorium suum censetur ut persona
privata arg. l. præses 3. C. de offic. Præs. U-
bi tamen duo sunt advertenda. Unum
est, ne Suffraganeus præsumat Archiepisco-
pum in sua Suffraganei Dioecesi delinquen-
tem punire; quia inferior in Superiorem
suum Jurisdictionem ordinariam exercere
non potest *c. cum inferior 16. de major. §
obed.* Alterum, ne ejusmodi Judex delicti
excedat potestatem sibi concessam; nam Jure
novo *Trid. sess. 13. c. 8. de reform.* Archie-
piscopi, Episcopi, & similes Superiores Ec-
clesiastici in criminalibus, saltem gravioribus,
folius Romani Pont. judicio subjacent.*

*Procedit 6. quamvis delinquens privile-
giatus, atque exemptus sit; nam & hi ra-
tione delicti, commissi in loco secundum se
non exempto, ab Ordinario loci citari, &
puniri possunt perinde, ut peregrini, ut ha-
betur *c. volentes 1. de privil. in 6. & notat
Abb. in c. fin. h. tit. n. 11. Felin. ibid. n. 5. Co-
var. pract. qq. c. 11. n. 5. Matth. Stephan. l.
1. de Jurisd. c. 30. n. 26. Oliva for. Eccl. p. 3.
q. 20. n. 3. § seqq. Vall. hic §. 1. n. 6. Pirh. n.
24. & novissimè P. Friderich *tr. de for.
compet. n. 137. & P. Schmier tr. de judic.
c. 3. n. 103. & alij ab his cit.* Excipitur, ni-
si ita exempti, & privilegiati sint; ut etiam
casus Delicti in privilegio exprimitur: qua-
le privilegium, ut supra dixi, in causis cri-
minalibus, saltem gravioribus, habent Episco-
pi, & præter hos Regulares Ordines,
quorum tamen privilegijs quoad hoc aliqua
ex parte derogatum est per *Trid. sess. 6. c.
3. de***

3. de reform. & sess. 25. c. 14. de Regular. de quo suo loco dicitur.

61 Quæritur 2. quomodo delicti Judex procedere valeat in reum, in suo Territorio delinquentem? 1. Distinguendo: Vel enim delinquens deprehenditur in loco delicti, seu Territorio Judicis, ubi delictum commissum est, vel inde jam est egressus. Si primum, res satis est expedita; dicendum enim, eo casu delinquentem, etsi alias non foret subditus, à Judice Territorij, in quo deliquit, puniri pœna vel corporali, vel pecuniaria posse, prout ratio delicti exiger juxta c. postulasti 14. h. tit. & l. questiones 1. C. ubi de crimin. ag. oport. König hic n. 61.

Si secundum, altera distinctio est adhibenda, & disquirendum, an Reus ante egressum citatione ipsi insinuata jam sit præventus, vel non. Si prius contigerit, denuo citari, & si contumaciter non compareat, processus adversus ipsum institui, annotari bona, & in ea fieri immissio, aut Banni, atque Excommunicationis sententia ferri potest c. proposuisti 19. h. tit. c. accedens 2. & c. seq. ut lit. non contest. c. veritatis 8. de dol. l. cum absenti 1. C. de requirend. reis, & docent Abb. in c. fin. h. tit. n. 6. § 7. Vallens. hic §. 1. n. 6. Engl n. 37. König n. 61. cit. Ratio est, quia per citationem in Territorio factam ejus Judici quoad illam jam est subjectus.

Si fiat posterius, & Reus citatione præventus non est, applicanda distinctio tertia, & videndum, an constet, in quo loco moretur reus, an verò non constet. Si constat, necesse est, ut si delinquentem trahere ad Judicium suum velit, Judex delicti litteras Requisitionales det ad Judicem Territorij, ad quod delinquens abiit, hincque per illum citari curet; quia jam non est amplius sub Jurisdictione ejusdem l. Divi 1. §. præfides 2. ff. de requir. vel absent. damn. P. Friderich de for. compet. n. 143. Si verò non constat, quò profugerit delinquens, facta summaria informatione de delicto, citari per Edictum, in Territorio delicti promulgandum, aut Curia, vel Ecclesiarum valvis, aut portis Civitatis affigendum, potest §. præfides cit. & Novell. 134. c. 3.

Quo facto, si citatus contumaciter non compareat, Judex quidem in ejus personam procedere, & sententiam alicujus pœnæ corporalis inflictivam ferre non potest Clem. pastoralis 2. de sent. & re judic. quia, ut dixi, per egressum ex territorio jam desijt esse subditus illius Judicis quoad personam: si tamen in loco delicti bona aliqua habeat, annotari illa, & casu, quo reus aliter satisfactionem præstare renuit, immissio in illa decerni, ac fieri potest; vel si non habeat bona aliqua in loco delicti, habeat autem a libi, requiri super hoc Judex loci, ut immissionem Actoris in hujusmodi rei absentis bona faciat. Abb. in c. fin. h. tit. n. 6. §. sqq. Imol. ibid. n. 7. Laym. de Jurisd. Ord. concl. 18. Oli-

va for. Eccl. p. 3. q. 20. n. 28. §. sqq. Vallens. hic §. 1. n. 6. Pirh. n. 23. Engl n. 27. Schamb. n. 15. König n. 31. Wiest. n. 75. & novissime P. Friderich de for. compet. n. 144. & P. Schmier de Judic. c. 3. n. 114. Sumitur ex c. Romana 1. §. contrahentes h. tit. in 6. Ratio est, quia ita fugiens ratione delicti obligatus manet ad satisfaciendum pro injuria, & damno, ut mirum proinde non sit, quòd bona illius occupari possint ad satisfactionem ex ipsis præstandam ijs, qui eo delicto læsi sunt.

62 Quæritur 3. an Judex delinquentem in suo territorio, si hic in aliud territorium fugerit, persequi, & in eo deprehensum apprehendere valeat? Ratione dubitandi facit Constitutio Imperialis edita Augustæ 1559. §. und haben 22. vi cuius grassatores, latrones &c. in alieno etiam Territorio persequi, & ubi apprehensi fuerint, Juri sistere quilibet Magistratus in Territorio suo offensus, potest: quòd confirmatur ex doctrina Baldi, qui in l. 1. C. ubi quis in Curiali &c. Regula instar tradit, Religiosos fugitivos à Prælato Regulari, & hujus mandato ab alijs ubicunque capi, & ad Monasterium reduci posse.

Sed respondendum est negativè propter textus c. fin. de Constit. in 6. & l. ult. ff. de Jurisd. ubi pro Regula ponitur, quòd extra territorium jus dicenti impunè non pareatur. Ratio est, quia hujusmodi persecutio, & apprehensio Rei est actus Jurisdictionis necessarii, & cum strepitu Judiciali exercetur; tales autem Jurisdictionis actus in alieno Territorio non permittuntur, quòd ijs violetur Jurisdictio aliena, & Territorij domino inferatur injuria, ut rectè alijs cit. notat Gaill. l. 1. de pac. publ. c. 16. n. 27. Et hinc, ut idem l. cit. advertit, si ejusmodi reus in alieno Territorio sine licentia Domini Territorij capiatur, captus ante omnia relaxari debet; quia potestate tantum privata captus censeri debet, cum Judex extra Territorium suum potestatem non habeat, ut dicitur l. fin. C. de Offic. Præf. Urb.

Neque obstat Constitutio Imperialis cit. imò eo ipso, quòd ea Constitutione grassatorum, latronum, & similium Reip. perturbatorum persecutio specialiter permissa sit, Juris Regula in contrarium stans potius confirmatur arg. l. questum 12. §. idem 43. ff. de instrum. vel instrum. legat. nam exceptio unius firmat Regulam in casibus non exceptis. Ad Conf. negatur paritas; quia à Prælatis apprehensio Apostatarum, & fugitivorum suorum fit non per modum Jurisdictionis, sed dominij, seu vindicationis, aut necessaria defensionis, eo ferè modo, quo maritus vindicare sibi potest fugitivam suam uxorem; Dominus servum, quilibet rem à fure sibi ablatam, quocunque ista devenerint.

Quæritur 4. an Judex loci delicti petere possit

possit remissionem delinquentis à Judice Territorij, in quod delinquens transijt? *u.* affirmative: an verò iste remittere eundem ad Judicem delicti teneatur, major est dubitatio; quæ tamen tolli distinctione potest. Vel enim Territorium illud, in quod Reus delinquens fugit, est sub eodem Supremo Principe, v. g. Imperatore, vel Rege, sub quo est Territorium, in quo deliquit, vel diversis Principibus Supremis Territoria illa subjacent. Si hoc secundum, Reus ad Judicem Territorij, in quo delictum commisit, non remittitur, neque ad id Judex loci, in quo moratur Reus, cogi potest, nisi rogatus à Judice delicti ultro annuat; potest tamen Judex delicti apud Judicem Territorij, in cujus Territorio Reus degit, instare, ut eum arrestando compellat ad satisfactionem præstandam parti læsæ pro damno, & injuria ipsi illata. Covar. *pract. qq. c. 11. n. 10.* Clar. *§. fin. q. 30. n. 21.* Barbof. in *l. heres absens 19. §. proinde 2. art. de for. delict. n. 132. ff. de Judic.* Oliva *for. Eccl. p. 3. q. 20. n. 58.* Pirh. *hic n. 29.* & alij ab his *citt.* Ratio est, quia tunc Judex unus alteri obedire non tenetur, ac per consequens nec remittere. Si primum, & utrumque Territorium sit sub eodem Supremo Principe, Jure Romano Judex Territorij, in quod Reus confugit, si requisitus sit à Judice delicti, vel domicilij, capere, & remittere eundem debet, ut constat ex *l. si cui 7. §. fin. ff. de accusat. l. capitalium 28. §. famosis 15. ff. de pœnis, l. solent 7. ff. de custod. & exhibit. rer. Novell. 134. c. 5.* & ibi Gloss. *V. comprehendere*, atque DD. Ratio est, quia tunc unus juvare alterum debet, ut criminibus tollatur impunitas, & licentia delinquendi resrenetur. Dixi *Jure Romano*; hodie enim hæc remittendi necessitas in plerisque Provinciis sublata est, ita ut quilibet Magistratus delinquentem, intra Territorium suum deprehensum, ob crimen, etiam alibi commissum, punire, & plectere pœnâ condignâ possit, & quando ad petitionem Judicis loci, in quo delictum commissum est, eum remittit (quod aliquando contingit pro exemplo in atrocioribus criminibus) id fit sub litteris *Reversalibus*, quod remissio hæc non sit præjudicatura Jurisdictioni remittentis, & Judex requirens in simili idem facturus sit. Gaill. *l. 1. de pac. publ. c. 16. n. 30. & seqq.* Matth. Stephan. *l. 1. de Jurisdic. c. 30. à n. 13.* Besold. *Tbes. pract. V. Uferung der Maleficanthen* / Carpzov. *pract. crim. p. 3. q. 110. n. 53.* Knipfchildt *l. 2. de Jur. Civit. Imper. c. 5. n. 46.* Vallenf. *hic §. 1. n. 6. Engl n 28.* Pirh. *hic n. 31.* Könign. *65.* Schamb. *n. 18.* Wiest. *n. 77.* & novissimè P. Friderich *de for. compet. n. 146.* & P. Schmier *de Judic. c. 3. n. 117.* aliique ab his *citt.*

Addidi, si requisitus sit à Judice Delicti, vel Domicilij; nam si ab hoc ejusmodi remissio non sit petita, Judex, in cujus

Territorio versatur Reus fugitivus, potest quidem illum remittere, si velit, non tamen tenetur, ut rectè alijs *citt.* notat Covar. *l. cit. n. 5. v. quartò erit advertendum.* Excipitur, nisi Judex Territorij, in quo Reus versatur, sit inferioris potestatis, & delictum mereatur pœnam, quam ipse non potest infligere; tunc enim remittere Reum debet ad Superiorem, etiam non requisitus, ut patet ex *l. siquis 1. & l. defensores 7. C. de defensor. civit.* Quod verum est etiam in ijs Provincijs, ubi necessitas remittendi per consuetudinem est abrogata, ne delicta maneat impunita. P. Friderich *n. 147.*

Quæritur §. quomodo delinquentis remissio petenda, aut facienda sit? *u.* Ubi viget consuetudo remittendi reos ad Judicem delicti ad hujus petitionem, ut petitio illius urgeat, sequentes conditiones passim DD. exigunt. 1. Ut res adhuc integra, & processus à Judice loci, in quo delinquens degit, contra eundem nondum sit inchoatus; quia ubi Judicium coeptum est, ibi & perfici debet *l. ubi acceptum 30. ff. de Judic. Abb. in c. fin. h. tit. n. 16.* Covar. *pract. qq. c. 11. n. 6. v. his quidem.* Farin. *prax. crim. l. 1. q. 7. n. 23.* Oliva *for. Eccl. p. 3. q. 20. n. 53.*

2. Ut delictum sit grave, & adversus delinquentem criminaliter procedatur; quia reorum ad locum delicti remissio fit eo solum fine, ut delinquens in illo, in quo peccavit, loco ad terrorem aliorum, tollendumque scandalum, & offensionem publicam supplicij legitimis subjiciatur, quæ ratio cessat in delictis levioribus, & gravioribus quoque, si ex ijs civiliter solum, non ad ipsius Reip. sed privatorum duntaxat ijs læsorum satisfactionem agatur. Ita *l. cit. Abb. n. 15.* Covar. *n. 7. v. ostend. Farin. n. 36. & 37.* Oliva *n. 39.* Excipitur, ubi consuetudo est, ut remissio fiat etiam in levioribus, uti est in Bavaria nostra. *Erklære Landts, Freys heit p. 2. art. 18.*

3. Ut Judex loci, in quo delictum commissum est, ad Judicem loci, in quo delinquens versatur, pro ejus apprehensione, & remissione facienda dirigat Litteras publicas, quas *Precatorias*, & *requisitorias* vocant. *Novell. 134. c. 5. & locis cit. Abb. n. 16.* Covar. *n. 5. v. quartò.* Farin. *n. 38.* Oliva *n. 28.* alias enim, ut dictum est, remittere non tenetur.

4. Ut Judex loci delicti, priusquam delinquentis remissionem petat, summariam cognitionem, & informationem de delicto per testes, aliasque probationes recipiat; debet enim de delicto personæ, cuius remissionem petit, constare, ne ea sine justa causâ per capturam afficiatur injuriâ, & contrahat infamiam facti. Gloss. in *Clem. Pastoralis 2. V. de more in fin. de sent. & re judic.* Clar. *§. fin. q. 38. n. 19.* Covar. *l. cit. n. 8.* Barbof. in *§. proinde cit. art. de for. delict.*

lit. n. 7. ff. de Judic. Oliva q. 20. cit. n. 29.

5. Informatio hac litteris Requisitei acclusa transmitti debet ad Judicem, pro remissione requirendum. Covar. n. 2. cit. Barb. n. 75. Oliva n. 21. ubi tamen advertit, hoc non ubique observari, sed alicubi sufficere, si delictum personæ, cujus remissio petitur, in Requisitei Litteris exprimitur.

6. Si delinquens, cujus remissio petitur, coram Judice loci, à quo illa petitur, alleget privilegium, vicus coram Judice loci delicti respondere non teneatur, Judex requisitus, antequam eum remittat, cognoscere debet de qualitate privilegij, saltè si ipse fuerit Judex delinquentis ex eodem privilegio; quia Judicis regulariter est cognoscere, an sua sit Jurisdictio, siquis. 5. ff. de Judic. & c. cum persone 7. de priv. in 6. Abb. in c. ex parte 33. de rescript. n. 3. Marta de Jurisd. p. 2. c. 4. n. 7. Oliva q. 20. cit. n. 22.

7. Denique si delinquens nullo privilegio quoad forum delicti munitus sit, à Judice loci, in quo is degit, aut invenitur, legitime requisito, injungendum ei est, ut copiam sui exhibeat Judici delicti, vel si res etiam postulet, ad requisitionem apprehendi, & vinculis adstrictus ad Judicem delicti remitti debet; neque declinari remissio potest, etiamsi Judex requisitus ad Jus reddendum se offerat l. si cui 7. §. idem 2. & l. fin. ff. de accusat. l. capitalium 28. §. famulos 15. ff. de pœnis, & Novell. 134. c. 4. §. 5. idque tum quoddam in loco delicti certiores probationes haberi possint; tum verò ne Civitas, vel Resp. quæ per delictum injuriam, vel damnum passa est, adstringatur ad litigandum alibi cum majoribus sumptibus. Videantur præter cist. Engl. hic n. 23. Pirh. n. 30. §. 31. König n. 63. Wiest. n. 81. §. sqq.

85. Queritur 6. an delinquentem, extra domicilij, & delicti locum egressum, punire valeat Magistratus loci, in quo is reperitur? Affirmant Bartol. in l. si dominum 48. ff. de furt. n. 2. Decius Constil. 93. Donell. l. 17. comment. c. 16. Vultejus in l. questiones 1. C. ubi de crim. ag. oport. n. 11. Welsenbec. n. 2. ibid. Brunnein. n. 20. §. in l. preses 3. ff. de offic. presid. à n. 2. & inclinare videntur P. Friderich de for. compet. n. 149. §. 150. & P. Schmier tr. de Judic. c. 3. n. 123. quod etiam communi Tribunalium usu receptum cum alijs testatur Marian. Socin. in c. 1. de raptorib. n. 15. in fin. adeo ut ex hac sententia centum millia hominum suspensio necata asserere non reformidet. Fundantur 1. l. preses cit. ubi ex Pauli J. C. i. sententia dicitur, Præsidis esse malis hominibus provinciam purgare, nec distinguitur, unde sint. 2. l. questiones cit. ubi Severus, & Antoninus Imp. Questiones, inquit, eorum criminum, quæ Legibus, aut extra ordinem coercentur, ubi commissa, vel inchoata sunt, vel ubi reperiuntur, qui rei esse perhibentur criminis, perfici debere satis notum est. 3. Qui delinquit, non solum civitatem, vel

Provinciam, in qua delinquit, sed gentes planè omnes, totumque humanum genus offendisse videtur. Ergo omnes omnino Judices, qui delinquentem necdum punitum in territorio suo offendunt, modò aliunde incompetentes non sunt, punire eundem possunt. 4. Sic magis evitantur delicta, quominus à poena securos se esse sciunt delinquentes, quocunque locorum sese convertant. 5. Fur, cum re furtiva delatus in alienum Territorium, continuando possessionem iniquam rei furtivæ, delinquit etiam in loco, ad quem delatus est, ut proin nihil obstat, quin etiam agi ibidem contra eum, pœnæque decerni possit.

66. Sed etsi sententia hæc ob Argumenta allata admodum probabilis sit, præcendendo tamen à contraria consuetudine, probabilior, & Juri Canonico saltem conformior videtur esse sententia negativa; proinde dicendum, regulariter reum extra domicilij, & delicti commissi loca non fortiri forum, neque puniri posse. Ita Clar. prax. crim. §. fin. q. 38. n. 16. Decian. tr. crim. l. 4. c. 13. n. 5. Covar. pract. qq. c. 11. n. 9. Gomez de delict. c. 1. n. 87. Farin. prax. crim. l. 1. q. 7. n. 7. Fachin. l. 9. contr. c. 19. Pirh. hic n. 27. §. 29. in fin. Wiest. n. 82. & alij ab his cit. Ratio est; quia de Jure Canonico regulariter forum quis solum fortitur in loco Domicilij, Contractus, vel solutionis promissæ, rei sitæ, & delicti; fori autem deprehensionis, aut inventionis eo Jure nulla fit mentio, ut patet ex c. fin. h. tit. & c. volentes 1. de privil. in 6. Conf. à pari: nam ratione Contractus quis conveniri extra Domicilium suum duntaxat potest in loco Contractus, & ratione rei solum in loco, ubi sita est res. Ergo etiam ratione delicti solum ibi, ubi commissum delictum est.

Dixi autem regulariter; nam 1. excipitur, si delinquens sit vagus; vagi enim sicut ubique fortunantur forum, ita ubique puniri possunt etiam propter delicta commissi alibi. Gloss. in l. questiones 1. V. reperiuntur C. ubi de crim. ag. oport. Covar. pract. qq. c. 11. n. 7. Farin. prax. crim. q. 7. cit. n. 13. Barb. in l. heres absens 19. §. proinde 2. art. de for. delict. n. 11. ff. de Judic. Oliva p. 3. for. Eccl. q. 20. n. 57. Pirh. hic n. 27. Wiest. n. 84. Excipitur 2. si delinquens bannitus, seu proscriptus sit, ita ut ex proscriptionis sententia, quocunque loco reperitur, offendi, & occidi permittatur. Clar. §. Domicilium n. 52. §. seqq. Layman l. 3. tr. 3. p. 3. c. 2. n. 2. §. 3. & alij ab his cit. Excipitur 3. si focus ejusmodi inter se habeant Magistratus, aut Provincie sibi vicinæ, ut ratione delicti puniri delinquens possit, ubicunque reperiatur fuerit. Farin. l. cit. n. 7. & plures alij apud ipsum. Excipitur 4. si delinquens delinquit in loco, ubi invenitur, & hoc suo delicto implevit numerum delictorum ex statuto illius loci requisitorum ad certam poenam

nam infligendam; tunc enim illa infligi potest in loco delicti ultimi, licet priora delicta commiserit alibi: de quo vide Clarum §. *furtum n. 10.* Excipitur 5. quando fur rem subtractam alienavit; quia pretium non succedit loco rei. Pirh. n. 27. cit. in fin. & apud hunc Decius *decif. 104.*

67 Sic limitata responsioni non obstant Argumenta opposita. Ad 1. vi l. *praeses cit.* extraneos solum Praeses punire potest, siquid manu commiserint, videlicet in ejus provincia, & his purgare eundem jubetur sine distinctione, unde sint. Ad 2. verba illa, *ubi reperiantur*, intelligi debent de loco domicilij, vel de vagis, qui, ut dixi, ubivis puniri possunt. Ad 3. per delictum injuria propriae, & proximè inferitur illi tantum Reip. à cujus subdito, vel in cujus Territorio illud committitur. Ad 4. satis cavetur impunitas scelerum, si delicto commisso, in puniendo illo Judex moram non trahat, ne fugere delinquens possit; vel si fugerit, remissionem ejusdem petat à Judice, in cujus Territorium se recepit. Ad 5. retentio rei furtiva est continuatio solum furti antè facti, non novum furtum: & hinc sicut novam actionem furti non parit, ita nec jus in furem tribuit Judici, in cujus Territorio continuatur, ad puniendum furem.

68 Queritur 7. quo in loco Reus fortiaur forum ratione Delicti v. g. homicidij in duorum Territoriorum confinibus perpetrati? R. hac in re tres maximè casus distinguendi sunt. 1. Quando aliquis in uno Territorio lauciat as inde abit, & in utriusque Territorij confinio decedit. 2. Quando stans in Territorio uno e. g. Ingolstadiensi explosit sclopum, & globo illius occidit alium consistentem in Territorio Neoburgico. 3. Quando invenitur cadaver in confinibus duorum Territoriorum jacens, & dubium est, in utro ex duobus lethale vulnus acceperit. Ad 1. indubitata est resolutio, eum, qui vulnus inflixit, ratione homicidij fortiri forum in illo Territorio, quo lethale vulnus inflixit. Laym. de *Jurisd. Ord. concl. 11.* Pirh. *hic n. 28. fin.* Schamb. n. 17. Wiest. n. 90. Ratio est, quia homicidium in eo loco commissum esse censetur, in quo ejus efficax, ac necessaria causa posita, & in subiectum derivata est arg. l. *aut lex 21. §. annus 2. ff. ad Leg. Aquil.*

69 Ad 2. non est eadem omnium DD. responsio; nam 1. Cynus in l. 1. *Cubi de crim. ag. oport.* putat patratorem caedis fortiri forum in loco Delicti inchoati, seu ubi sclopum explosit, argumento ducto à tempore ad locum; nam si quis lethaliter lauciat postea decedat, initium inspiciatur l. *huic scripture 15. princ. & l. ita vulneratus 51. ff. ad Leg. Aquil.* igitur etiam inspicere locus debet, ex quo facta est explosio, & causa neci data. 2. Alij contrà cum Bartol. in l. *libellorum 3. ff. de accusat. Felin. in c. fin. h. tit. n. 14. Zanger. de except. p. 2. c. 1. n. 233.* volunt reum tali casu fortiri forum

in territorio delicti consummati, idque tum quia in delictis potius qualitas patientis, quam agentis attenditur; tum verò quia delictum ibi commissum censetur, ubi perficitur, & formam accipit arg. l. *Julianus 9. §. sed si 3. ff. ad exhibend.* 3. Alij, & probabilis cum Abb. in c. *fin. cit. n. 25.* Ant. de Butr. *ibid. n. 5.* Clar. §. *fin. q. 38. n. 9.* Farin. *prax. crim. l. 1. q. 7. n. 46.* Brunnem. in l. 1. *Cubi de crim. ag. oport. n. 16.* Oliva *for. Eccl. p. 3. q. 20. n. 87.* Pirh. *hic n. 28.* Engl. n. 32. König. n. 58. Schambog. n. 17. Wiest. n. 93. docent tali casu reum fortiri forum in utroque Territorio, atque idcirco inter utriusque Territorij Magistratus, & Judices locum praeventioni esse. Colligitur apertè ex l. 1. *cit.* ubi Imperatores disertè asserunt, *questiones criminum perfici, ubi commissa, vel inchoata sunt.* Ratio est, tum quia etiam conatus criminis in crimen incidit; tum quia tali delicto injuria fit utrique Territorio, ut proinde ab utriusque Territorij Judice delicti reus trahi ad ejusdem vindictam possit.

Ad 3. diversissima sunt DD. sensa. 70 Prima sententia vult tali casu ratione delicti fortiri forum in illo Territorio, in quo jacet occisi caput, tanquam pars corporis principalior l. *cum in diversis 44. princ. ff. de religiof. & sumpt. funer.* Sed minus bene; quia quaestiois solutio non à praesentia partis, sed ex conjecturis, quibus homicidium in hoc, vel illo loco commissum colligatur, peti debet. Secunda putat ibi fortiri forum, ubi situm est occisi cor, quod tanquam fons vitae, omnium humani corporis membrorum primum animatur, & vivit, omniumque ultimum exanimatur, & moritur. Sed haec eandem cum priore difficultatem patitur. Tertia Jurisdictionem ei Judici tribuit, in cujus Territorio pars corporis ima, seu pedes jacent; cum pedes eundem locum retineant, quem antea occupabant, vel saltem ei proximum. Sed praeterquam, quod cadaver saepe trahatur ab homicida ad alium locum, quam ubi delictum commissum, contrà est, quia rarissime contingit, ut occisus sine ulla commotione, ac provolutione protinus exanimis fiat. Quarta existimat, eo casu Jurisdictionem in delinquentem dandam illi Judici, in cujus Territorio homicida steterit: ubi verò steterit, conijciendum esse ex vulneris loco, & casu, an sc. anteriori corporis parti inflictum sit, an posteriori. Sed iisdem difficultatibus subjacet, quibus tertia. Quinta denique, eaque probabilior, & communior docet interfectum tali casu fortiri forum utriusque Territorij ratione delicti, ita ut inter utriusque Judices locus sit praeventioni. Ita Abb. in c. *fin. h. tit. n. 26.* Clar. §. *fin. q. 38. n. 11.* Farin. *prax. crim. l. 1. q. 7. n. 51.* Oliva p. 3. *for. Eccl. q. 20. n. 89.* Pirh. *hic n. 28.* Engl. n. 32. König. n. 60. Wiest. n. 91. & novissime P. Schmier de *Judic. c. 3. n. 110. arg. l. arbor 19. ff. de comm. divid.* ubi arbor, quae

in vicini utriusque fundo enata est, dicitur pertinere ad utriusque dominum. Ratio est, quia in dubio semper mediâ viâ est incendendum. Extenditur hoc etiam ad casum, quando occisus in flumine publico, utrumque Territorium terminante, reperitur. Treutler. & Bachov. *vol. 1. D. 19. th. 4. König l. cit.* & hoc teste alij communiter.

71 Quæritur 8. in quo loco fortiatum forum is, qui in uno Territorio existens mandavit delictum v. g. homicidium alteri exequendum in alio Territorio? Farin. cum quibusdam alijs à se *citt. prax. crim. l. 1. q. 7. n. 48. v. §* in hoc advertit putat ab utriusque Territorij Judice puniri posse ex ratione, quia homicidium tali casu in uno loco per mandatum inchoatum, in altero per executionem mandati consummatum est. Igitur secundum doctrinam n. 69, traditam inter Judicem utriusque Territorij locus præventioni est. Sed dicendum, regulariter hujusmodi mandantem sortiri forum non in loco mandati dati, sed in loco executionis, e. g. cædis ex ea secuta. Ita Bartol. in l. sicut proponitur ff. de fidejussor. Abb. in c. fin. h. tit. n. 27. Butrio *ibid.* n. 5. Felin. n. 15. Clar. §. fin. q. 38. n. 6. Fachin. l. 9. contr. c. 25. Oliva for. Eccl. p. 3. q. 20. n. 83. Pirh. *hic* n. 28. Wiest. n. 93. & novissimè P. Friderich de for. compet. n. 140. & P. Schmier tr. de Judic. c. 3. n. 105. Ratio est, quia regulariter non punitur quis v. g. poenâ homicidij ordinariâ propter solum mandatum, nisi effectus secutus fuerit, & delictum consummatum. Ergo si hoc alibi consummatum sit, non locus mandati, sed delicti consummati inspiciendus erit. Conf. à paritate cum foro Contractûs; nam ratione istius forum non sortitur mandans in loco mandati, sed in loco celebrati Contractûs, vel promissæ solutionis, & hoc ideò, quia quod quis fecit per alium, per seipsum videtur facere juxta Reg. 72. in 6. atqui hæc ratio pugnat etiam in mandante delictum. Igitur etiam ratione istius sortietur mandans forum in loco commissi delicti, & perpetrati e. g. homicidij à mandatario. Idem dicendum de eo, qui tractavit de delicto, & alibi perpetravit, vel perpetrari fecit: item de illo, qui ratum habuit delictum alibi suo nomine perpetratum; quia ut P. Friderich, & P. Schmier *l. cit.* advertunt, rati habitio æquiparatur mandato.

Excipitur, si agatur de poena extraordinaria, vel de ordinaria quidem, sed imponenda propter quædam atrocissima delicta, in quibus delinquens propter solum affectum, mandatum, vel conatum, etsi effectus non sit secutus, poenâ ordinariâ puniri potest, vel solet, qualia sunt crimen Assassini *arg. c. pro humani 1. de homicid. in 6.* vel læsæ Majestatis *l. quisquis, s. C. ad Leg. Jul. Majest.* nam in hujusmodi criminibus tam mandans, quàm mandatarus, si in loco mandati dati illud accepit, forum fortiantur, & puniri possunt in

utroque loco, i. e. tam mandati dati, quàm executionis factæ, ita ut inter utriusque Territorij Judices præventioni sit locus, ut cum Farin. *l. cit.* libenter concedunt Pirh. *hic* n. 28. v. ceterum, & Wiest. *ibid.* n. 94.

Ad Argumentum contrarium negatur paritas; nam explosio sclopi, & vulneratio unus est actus; mandatum autem, & ejus executio non unus, sed duo sunt actus.

Quæritur 9. quâ poenâ afficiendus fit delinquens, quando vel per statutum, vel per Tribunalium usum specialem delicto ab eo commissio alia poena constituta est in loco Domicilij delinquentis, & alia in loco, & foro delicti? *v.* cum distinctione: Vel enim factum Jure communi prohibitum est, vel Jure solum particulari, & Statutario.

Si primum, delinquenti illa infingenda est poena, quæ in delicti loco statuta, & usu recepta est, ut rectè Bartol. in l. 2. C. de Summ. Trinit. n. 20. Bald. *ibid.* n. 22. Clar. §. fin. q. 85. n. 3. Laym. de Jurisd. Ord. concl. 16. Pirh. *hic* n. 34. Wiest. n. 95. Proceditque hoc, etiamsi delinquens ignoret poenam statuto decretam, nisi illa sit valde gravis, & extraordinaria. Ratio est, quia voluntariè delinquendo per quamdam consequentiam fit reus poenæ juxta taxatâ à Legibus, quibus ipse subijcitur. Atqui delinquens ratione delicti subijcitur Legibus Territorij, in quo deliquit; quia ratione delicti fit subditus. Ergo &c.

Si secundum, & factum delinquentis prohibitum sit non Jure communi, sed speciali tantum, altera distinctio est adhibenda, & videndum, an in utroque, videlicet Domicilij, & Delicti loco prohibitum sit, vel solum in loco delicti. *Si prius*, procedit responsio paulò antea data; quia eadem est ratio. *Si posterius*, utendum est tertia distinctio, & considerandum, an Leges illæ, vel statuta specialiter spectent ad utilitatem, & tranquillitatem alicujus Communitatis, ac communicationem pacificam peregrinorum cum incolis, vel non.

Si hoc alterum, peregrinus contra hujusmodi statutum committens, aut actum in eo præceptum omittens, ratione commissionis, vel omissionis, secluso scandalo, non est obnoxius punitioni; quia ut *libr. 1. Tit. 2. n. 42.* dictum est, peregrinus non obligatur Legibus particularibus loci, in quo ad breve tempus moratur: conf. nec poenis per Leges hujusmodi statutis subjacet, cum poena sit noxæ vindicta *l. aliud 131. princ. ff. de V. S.* *Si autem prius contingat*, & Leges hujusmodi, vel statuta specialiter spectent utilitatem, & tranquillitatem publicam &c. quales sunt, quæ prohibent, ut nemo frumentum efferat, arma per plateas noctu portet &c. quarta distinctio est applicanda, an contraveniens probabilem Statuti ignorantiam habeat, an verò sciat quidem actum Legibus pro-

prohibitum esse ob datas causas, poenam autem delinquenti statutam ignoret.

Si omnimodam Statuti ignorantiam habeat, excusatur etiam à poena. *Clar. l. cit. n. 3. Pirh. n. 34. cit. Wiest. n. 97.* Si scientiam prohibitionis habeat, ignoret autem poenam delinquenti statutam, transgrediendo Legem per quandam consequentiam etiam poenæ reatum incurrit; quia hujusmodi Legibus obligantur etiam peregrini: unde cum causam

non habeat, quæ delinquentem à transgressione excuset, etiam fiet reus poenæ, utpote quæ culpam regulariter comitatur. *Neque obstat*, quòd Censuræ non incurrantur ab ignorante secundum communem doctrinam; quia illæ feruntur in contumacem, & contemptorem Legis: quod utrumque abest casu, quo adest probabilis ignorantia Censuræ in delinquentem latæ.

§. VI.

De Foro Competente ratione Personarum Ecclesiasticarum.

SUMMARIUM.

73. Clerici exempti sunt à Jurisdictione seculari, & quidem jure optimo.
74. Assignatur singulis Judex proprius.
75. Coram quali Episcopo conveniendi sint Clerici inferiores?
76. An coram solo?
77. In quo loco Jurisdictionem suam exercere possit Episcopus?
78. Et alij Prælati inferiores in Clericos sibi subiectos?
79. Clerici generaliter privilegio fori gaudent in omnibus causis, in quibus non est exceptio.
80. Exceptiones.
81. 82. Extenditur privilegium hoc etiam ad actiones reales.
83. An delegari Laico possint cause, quæ inter Clericos versantur?
84. Specificantur persone, quæ privilegio isto gudent.
85. Requisita, ut illo gaudeant Clerici in Minoribus constituti.
86. Et conjugati.

HActenus actum est de quatuor modis generalibus fortiendi forum; sequitur nunc de modis specialibus: inter quos cum emineat Privilegium Clericale, quo Clerici tam quoad res suas, quàm quoad personas à foro seculari exempti sunt, idcirco jure primum sibi locum inter modos speciales forum fortiendi vindicat.

73. **Q**uæritur I. an Privilegium hoc fori revera competat, & rectè datum sit Clericis? Mirum in modum adversus illud insurgunt Heterodoxi Scriptores, ex quibus aliqui cum *Wissenbach. ad Pandect. l. 2. D. 6. n. 38.* Petrum Vermilium, postea Martyrem dictum, secuto, ajunt eosdem etiamnum potestati Principum Sæcularium esse subiectos; alij cum Privilegium hoc exemptionis ijs concessum esse per Jura Cæsarea negare nequeant, in hoc facto Christianos Imperatores, qui immunitatem hanc Legibus suis stabilivèrè, criminantur, & tan-

87. An eo gaudeant etiam Coloni, familiares, liberi, & uxores illorum legitime?
88. Coram quo Judice conveniri debeat Clericus de crimine commissio ante Clericatum assumptum?
89. Item de eo, quod commisit ut Clericus, qui deinde rediit ad Statum Laicalem?
90. Quinam Clerici non gaudeant Privilegio fori?
91. Quibus casibus Judex Laicus capere possit Clericum, ut eum sistat suo Judici?
92. An Judex Laicus punire valeat Clericum delinquentem in officio seculari?
93. An propter falsum testimonium in Judicio seculari depositum?
94. An propter crimen lese Majestatis?
95. An ratione pauperici?
96. 97. 98. 99. 100. Quo Jure Persona Ecclesiastica exempta sint à Jurisdictione seculari?
101. 102. 103. An Clerici renuntiare possint privilegio fori Ecclesiastici?
104. 105. Poenæ renuntiantium.

quam violati Juris Divini reos agere non ventur. Argumenta pro hoc suo errore sequentia afferunt. 1. Ex S. Paulo, qui *Rom. 13. v. 1.* *Omnis anima*, inquit, *sublimioribus potestatibus subdita sit*; & *Tit. 3. v. 1.* *Admone*, ait, *illos Principibus, & Potestatibus subditos esse.* Ergo, inferunt, Clerici Sæcularibus Judicijs sunt subiecti. 2. Ex *can. nos si incompetenter 41. caus. 2. q. 7.* ubi Pontifex Imperatori scribens, *Nos*, inquit, *si incompetenter aliquid egimus, & in subditis juste Legis tramitem non conservavimus, vestro, ac missorum vestrorum cuncta volumus emendare judicio.* 3. Ex facto S. Pauli, qui coram Judææ Præside respondit, & ad Cæsarem appellavit; sicque illos pro Mag istratibus suis agnovit. 4. Ex præjudicio per Henricum IV. Imperatorem inducto, qui abrogato Benedicto X. Nicolaum II. substituit.

Sed contrà indubitabilis apud omnes Catholicos veritas est, quæ docet Clericorum personas à Jurisdictione seculari exem-

ptas esse, & quidem Jure optimo; id enim
 1. constat ex compluribus textibus Juris
 Canonici, quos videre est apud Olivam *for.*
Eccl. p. 1. q. 9. n. 1. 2. Ex constitutioni-
 bus Juris Civilis, præsertim *Auth. statuimus*
C. de Episcop. & Cleric. & Auth. cassa C. de
SS. Eccl. ubi privilegium hoc à Constantino
 concessum, ab Imp. Theodosio, & Va-
 lentiniano confirmatum, & ab Ecclesia ac-
 ceptatum, novis Sanctionibus stabilitur. 3.
 Ex Decretis S. Synodi Trid. quæ *sess. 25.*
c. 20. de reform. Principes Christianos hortat-
 ur, ut Apostolicas Sanctiones, in favorem
 personarum Ecclesiasticarum editas, tanquam
 DEI præcepta venerentur. Ex quo se-
 quitur, non solum Judicem Laicum graviter
 peccare, si contra hoc Clericorum Privilegium
 aliquid attentet, sed acta omnia, quippe defi-
 ciente Jurisdictione, esse omnino irrita.

Neque veritatem istam convellunt op-
 posita ab Hæreticis. *Ad 1.* ex ijs texti-
 bus bene probatur, quod quisque subesse
 debeat legitimo Superiori suo, non autem
 probatur, quod Clericorum Superiores sint
 Principes Laici. *Ad 2.* ibi nihil aliud
 dicit Pontifex, quam se ita confidere in-
 nocentiæ suæ, & conscientiæ rectè facto-
 rum, ut nullius hominis judicium reformi-
 det, seque paratum esse emendare, quid-
 quid à se peccatum esse quisquam ostende-
 rit: quod ipsum sæpe alij Principes, & Ma-
 gistratus erga subditos suos profitentur, quin
 in ipsis aliquam Jurisdictionem agnoscant
 supra se. *Ad 3.* S. Paulus ad Præsi-
 dem illum vi adductus est; Cæsarem verò
 appellavit, quia ad Petrum Christi Vicarium
 remitti frustra ab Ethnicis, & Judæis po-
 stulasset. *Ad 4.* ut rectè advertit P.
 Friderich *de for. compet. n. 223.* si ea, quæ
 injuriâ, & violentiâ acta sunt, in exemp-
 lum adducuntur, adduci præter alia complura
 etiam factum Neronis, utrique Apostolo-
 rum Principi Claves cum vita extorquen-
 tis, potest, & generosâ consequentiâ inde
 inferri, quod Reges, & Pontifices sint sub-
 diti Parricidarum, à quibus coronâ, & vitâ
 privantur.

⁷⁴ Dub. 1. In quo Ecclesiæ foro singuli
 Clerici conveniendi sint? *¶* pro diver-
 sitate graduum diversos fortiuntur Judices.
 Et Clerici quidem inferiores, si exempti
 non sint, conveniri debent coram Episcopo
 proprio *can. pervenit 39. can. si quis 45. &*
can. seq. caus. 11. q. 1. c. cum Episcopus 7. de
offic. Ord. in 6. & c. si quis 1. b. tit. Pro-
 ceditque hoc, siue causa, in qua convenitur,
 sit Civilis, siue sit Criminalis *can. inolita 42.*
junct. Gloss. V. Pontifice, & can. placuit 43.
caus. & quest. cit. 2. Episcopi conveniri
 debent coram Archiepiscopo, seu Metropo-
 litano suo, cujus sunt Suffraganei *can.*
quorundam 1. dist. 34. ubi tamen faciendum
 est discrimen inter causas; nam criminales
 majores, & aliæ magis arduæ eorum causæ

ex Decreto Trid. *sess. 24. c. 5. de reform.* de-
 ferendæ sunt ad Summum Pont. minores
 verò criminales, & secundum aliquos etiam
 Civiles ab Archiepiscopo decidi duntaxat in
 Concilio Provinciali possunt, prout dictum
 est *Libr. 1. tit. 31. n. 22.* ubi plura de pote-
 state Archiepiscopi in Episcopos sibi subje-
 ctos. 3. Archiepiscopi conveniri de-
 bent coram suo Primæ, vel Patriarcha *c.*
antiqua 33. de privileg. cum eodem causarum
 discrimine, ut supra dictum de Episcopis.
 4. Patriarcha, vel Primas denique conveniri
 debet coram Summo Pont. vel ejus Lega-
 to in Provinciam misso. 5. Ipse autem
 Pontifex, cum sit omnium fidelium Caput,
 Judicem alium non agnoscit, nisi solum DE-
 UM, idque non humano solum, sed etiam
 Divino Jure, prout passim Catholici DD.
 tradunt, & præter alios textus clarissimè o-
 stenditur ex *Concil. Roman. sub Sylvest. I.*
celebrati can. 20. ibi: *Nemo judicabit primam*
Sedem, quoniam omnes Sedes à prima Sede
justitiam desiderant temperari, neque ab Au-
gusto, neque ab omni Clero, neque à populo
Judex judicabitur. Excipiuntur nonnulli
 casus, quibus accusari, & judicari in Con-
 cilio Generali potest, quos recenset P.
 Friderich *de for. compet. edit. auct. n. 327.*

Dub. 2. quis hic veniat nomine 75
 Episcopi proprii, ut conveniri coram eo Cleri-
 cus possit? *¶* Clericus coram non uno E-
 piscopo conveniri potest, sed ut Laicus, ita &
 ipse plures potest habere Judices, coram
 quibus lis intentari contra eundem valeat.
 Talis autem est 1. Episcopus, in cujus Dio-
 cæsi Clericus domicilium habet, animo ibi-
 dem stabiliter permanendi; forum enim Do-
 micilij est generale, & universalis omni-
 bus alijs, cum quibus concurrat *c. dilecti 17.*
 & ibi *Gloss. V. ubi Domicilium h. tit.* 2.
 Episcopus Originis propriæ, seu paternæ;
 nam etiam coram hoc potest conveniri
 Clericus, licet alibi domicilium habeat, si
 tamen ibi reperitur, & existat *arg. l. incolæ*
29. ff. ad municipal. Abb. in c. 1. b. tit. n. 6.
Pirh. n. 72. hic. 3. Episcopus, in cujus
 Diocæsi Beneficium Ecclesiasticum habet,
 quod residentiam personalem postulat; nam
 coram hoc conveniri potest etiam de alibi
 gestis, quia domicilium ibi contrahit *c. postu-*
latisi 14. b. tit. 4. Episcopus, in cujus
 Diocæsi habet Beneficium Ecclesiasticum
 quodcumque, etiam residentiam personalem
 non exigens, si tamen in illo resideat; nam
 si in illo non resideat, sed in alia Diocæsi,
 in causis quidem, ad Beneficium illud spe-
 ctantibus, conveniri coram eo debet, non
 tamen quoad alia; quia quoad hæc illi non
 est subjectus. *Abb. Pirh. l. cit.* 5. Denique
 Episcopus, in cujus Diocæsi Clericus cele-
 bravit contractum, commisit delictum, res
 controversa, & in litem deducta sita est
 &c. *c. fin. hic. Pirh. l. cit. Schamb. n. 24.*

Dub. 3. an solus Episcopus sit Judex 76
 Or-

Ordinarius Clericorum? *¶* negativè; nam præter Episcopum Diocesano etiam alij Prælati Episcopo inferiores reperiuntur, qui vel ex lege, vel consuetudine vim Legis habent, vel ex electione Collegij Ecclesiastici Regularis, aut Sacularis Jurisdictionem Ordinariam tam in foro interno, quam in externo habent, eamque in Clericos sive Sæculares, sive Regulares sibi subiectos exercent, prout sumitur ex *c. cum ab Ecclesiarum 3. de offic. deleg. & tradit ibidem Gloss. V. Ecclesiastica sententia, Innoc. V. Prælati. Imol. n. 6. Pirh. n. 76. Schamb. n. 24.*

Unde nomen Episcopi propriij, quod adhibetur in textu *c. si quis t. b. tit. 23.* debet accipi latè pro quocunque Jurisdictionem quasi Episcopalem habente, etiam inferiore Prælato. Tales sunt 1. Archidiaconi respectu sui Archidiaconatus, de quibus *Lib. 1. Tit. 23.* 2. Ex Germaniæ consuetudine Decani Ecclesiarum Cathedralium respectu Canonicorum, & Clericorum Capitulo deservientium, quorum correctioni Episcopi se non immiscerent, nisi Decani sint negligentes, & officio suo defint. *Pirh. n. 74.* 3. Prælati regulares respectu subditorum suorum Regularium: de quibus *Lib. 1. tit. 31, n. 32. & seqq.* 4. Ex privilegio, vel consuetudine in quibusdam Ecclesijs Capitulum Cathedrale, & alij quidam: qui tamen hoc suum Jus probare debent; nam cæteroquin Episcopus intentionem fundatam super Jurisdictione Ordinaria in totam Diocesim habet, ut causas Clericorum non exemptorum in Diocesi sua degentium, exclusis alijs quibuscunque Prælati inferioribus, & ipso etiam Capitulo Cathedrali, possit in prima instantia judicare.

77 Dub. 4. In quo loco possit Episcopus exercere Jurisdictionem suam? *¶* licet ordinariè Tribunal, seu Consistorium suum habeat in civitate sua Episcopali, reipsa tamen Jurisdictionem suam exercere potest in quolibet Diocesis suæ loco *c. cum Episcopus 7. de offic. ordinar. in 6.* Extra Diocesim Jurisdictionem contentiosam exercere non potest, *Clem. un. b. tit. & ibi Gloss. V. Jurisdictionem.* Ratio est, quia Episcopus extra Diocesim, vel Territorium suum est instar privati, cum Jurisdictio adhareat loco, seu territorio: & hinc nata est regula generalis, quod extra territorium suum jus dicenti impune non pareatur.

Excipi debet, nisi Episcopus ex Diocesi sua expulsus sit; tum enim in vicina Jus dicere Diocesanis suis potest, prout habetur *Clem. cit.* cujus tamen Constitutionis favore ut gaudeant Prælati Ecclesiæ expulsi, sequentia sunt necessaria, ut rectè *Pirh. hic n. 80.* cum alijs notat.

1. Ut, qui ita expulsus est, sit Episcopus; nam gratia, & privilegium hac Constitutione concessum in Prælati Episcopo inferioribus non habet locum. 2. Ut sit saltem confirmatus, licet non opus sit, ut etiam sit consecratus.

3. Ut non possit secus Jus dicere in loco exempto suæ Diocesis; nam si hoc potest, debet; quia *Clem. cit.* privilegium tantum conceditur expulso, si Jus dicere in sua Diocesi non possit. Atqui locus exemptus, quavis non sit de Diocesi, in Diocesi tamen ejusdem est.

4. ut uterque litigantium, vel saltem reus conventus sit illi Episcopo expulso subditus; quia non est ipsi concessa facultas cognoscendi in aliena Diocesi, nisi inter subditos.

5. Ut petat prius licentiam ab Episcopo Diocesano loci, in quo Jurisdictionem exercere intendit; nam si hac non petita, in aliena Diocesi judicialiter cognosceret, processus foret nullus: petita, inquam; non enim requiritur, ut ea etiam sit obtenta, prout patet ex *Clem. cit.*

Dub. 5. Ubi Prælati inferiores Episcopo exercere Jurisdictionem in subditos suos possint? *¶* distinguendo, an habeant territorium proprium ex speciali Jure privilegij, vel consuetudinis, vel nullum habeant.

Si primum, solum intra fines illius territorij judicialiter cognoscere, & procedere possunt, non extra illud; quia violarent territorium Episcopi, vel alterius, qui ibi territorium habet, nisi ex ejus consensu, seu licentia ibi Judicium exercerent. *Abb. in c. cum contingat 13. h. tit. n. 33. Pirh. hic n. 78. not. 3.* Si secundum, etsi convenientius sit, si Jurisdictionem contentiosam sibi competentem exercent intra terminos suæ Ecclesiæ, vel Præposituræ tantum, secundum se tamen exercere illam possunt in quovis Diocesis loco; nam hoc ipso, quod ipsis concedatur Jurisdictio in Diocesi Episcopi, & territorium certum non assignetur, sed tantum subditi, in quos Jurisdictionem concessam exercent, exercere illam in istos in quovis loco Diocesis possunt. *Abb. Pirh. l. cit.* quos sequitur *Schambog. n. 26.*

Quæritur 2. in quibus causis privilegio fori gaudeant Clerici? *¶* generalitè loquendo privilegio isto gaudent Clerici in omnibus causis, in quibus non est exceptio, ita ut nullus Judex Sæcularis possit per se judicare, vel condemnare Clericos, seu Personas Ecclesiasticas, nisi super hoc legitimam à Pont. aut Episcopo licentiam, & commissionem habeat, vel causæ genus exceptum sit. Patet ex *c. nullus 2. h. tit.* ubi Excommunicationis pœna infligitur contrarium attentantibus: idque merito; nam Judex Laicus, arrogans sibi potestatem in Clericos, eosque ad Tribunal suum trahens, judicans, & condemnans, irrogat injuriam Ecclesiæ, & Sacrilegium facit, pœnâ utique non minore vindicandum. Estque hoc ita verum, ut neque consuetudo ulla, etiam immemorialis, potestatem istam concedere eidem possit; quia ejusmodi consuetudo est contra libertatem Ecclesiasticam, & irrationabilis, atque invalida, cui SS. Canones semper resistunt, ita ut nunquam possit præscribi. *Pirh. hic*

hic n. 85. Engl. n. 49. & colligitur ex c. Clerici s. junct. Gloss. V. consuetudine de judic. Proceditque hoc 1. sive causa sit criminalis, sive tantum civilis; nam in utraque causa Clericus privilegio fori gaudet: in criminali quidem c. at si Clerici 4. c. Clerici s. c. cum non ab homine 10. de Judic. c. nullus 2. c. si diligenti 12. h. tit. & c. un. de Cleric. conjug. in 6. in Civili autem can. nullus 2. can. nullus 6. can. inolita 42. & can. placuit 43. caus. 11. q. 1. quibus consonant Constitutiones Imperiales Auth. statimus Sc. C. de Episc. & Cler. Procedit 2. etsi agatur in Judicio possessorio tantum; nam quamvis ageretur de possessione facti tantum, adhuc tamen Clericus coram Judice Laico conveniri nequit, si non propter qualitatem cause, saltem propter qualitatem personæ Rei, qui convenitur. Pirh. hic n. 90. nam Judex Laicus ratione personæ incompetens est respectu Clerici. Procedit 3. etsi liquidæ probationes dentur adversus Clericum; nam adhuc sententiam ferre adversus eundem Judex secularis nequit: imò neque potest sententiam à Judice Ecclesiastico adversus ipsum latam exequi, nisi de istius mandato; quia tam prolatio sententiæ, quam hujus executio est actus Judicialis, ad quem exercendum opus est Jurisdictione in eum, in quem sententia lata est. Dixi autem, in quibus non est exceptio; non enim procedit hoc universalissime in omnibus casibus: & hinc

80 Dub. 1. In quibus casibus etiam Clerici eorum Judice Sæculari conveniri possint? 2. plures esse hujusmodi casus. Talis est 1. Si causa sit Feudalis; nam ratione Feudi persona alioquin non subdita obligationem personalem contrahere potest, ut dictum est supra n. 65. & latius explicabitur Libr. 3. tit. 20. 2. Si bona immobilia à principio Ecclesijs, vel Clericis donata sint cum reservatione Jurisdictionis, sive cum pacto, vel conditione, ut sub eodem foro maneat, sub quo prius existebant; talis enim conditio, quippe justa, servanda est. Molin. tr. 5. de J. & J. D. 6. n. 6. Laym. l. 1. tr. 4. c. 13. n. 3. & l. 4. tr. 9. c. 5. n. 3. Haun. tom. 5. de J. & J. tr. 1. n. 236. Pirh. hic n. 91. Schamb. n. 33. Wiest. n. 115. & alij ab his citi. Neque dici potest, quòd Ecclesia, vel Clericus sub tali conditione acceptans donationem renuntiet privilegio suo; quia renuntiatio propriè dicta est sui, & jam quæriti Juris dimissio: quod hoc casu non fit, cum res ita donata Ecclesiastico foro nunquam subjecta fuerit. 3. Si agatur contra Laicum ad evincendum ab ipso rem, quam emit à Clerico; tum enim Clericus venditor, si laudatus ab Emptore fuerit, ei assistere, & comparere debet etiam coram Judice Laico. Covar. pract. qq. c. 8. n. 3. Gaill. l. 1. obs. 37. n. 7. Zoëf. hic n. 28. Engl. n. 45. Schamb. n. 33. Ratio est, quia tali casu principaliter agit, & sententia fertur contra Laicum

emptorem, contra Clericum venditorem autem solum indirectè, quatenus periculum litis in ipsum transfertur, quod tam parum quoad personam eidem derogat, quam parum derogat Aëtori Clerico, quando præter intentionem sententiam adversam reportat. 4. Si Clericus ratione officij alieno nomine conveniatur tanquam Tutor, Curator, vel Procurator alicujus Laici; tunc enim sortitur forum coram Judice sæculari, sicut forum coram Judice Ecclesiastico sortitur Laicus ratione administrationis rerum temporalium pertinentium ad Ecclesiam. Marant. de Ordin. Judic. p. 4. dist. 11. n. 65. Gaill. n. 7. cit. Pirh. n. 91. hic. Schamb. l. cit. Ratio est, quia eo casu non attenditur persona Clerici, sed eorum, quorum nomine convenitur. 5. Si Clericus Laicum conveniat coram Judice Laico; tunc enim poterit Laicus eundem Clericum vicissim coram eodem Judice in causa civili reconvenire, ut dicitur infra Tit. 4. n. 6. & duob. seq. 6. Si Clericus sit hæres Laici, & lis cum defuncto jam fuit cæpta; quia Judicium, ubi acceptum semel, ibi & finem accipere debet l. ubi acceptum 30. ff. de Judic.

Dub. 2. an Clerici, aliæque Personæ, & loca Ecclesiastica in foro sæculari conveniri de Jure valeant actione reali, non tantum super feudilibus, Regalibus, aliisque cum reservatione donatis bonis, sed etiam super bonis, & rebus cæteris, quæ in dominio suo habent? Affirmant Godofred. in l. de his 3. C. de Episc. & Cleric. n. 2. Bartol. in l. incola 29. ff. ad municipal. n. 5. Mynsing. cent. 1. obs. 22. n. 2. & 4. & cent. 4. obs. 95. Gaill. l. 1. obs. 37. n. 4. & communiter Legistæ cæteri. Fundantur 1. quia Constitutiones Ecclesiasticæ, & Imperiales, quibus continetur Clericorum, & aliarum Personarum Ecclesiasticarum à foro Sæculari exemptio, disertè loquuntur de non judicandis, & distringendis in ista illorum personis. Atqui actio realis non personam Clerici, sed rem ejusdem e.g. prædium spectat. Ergo &c. 2. In actione reali Clericus non tam reus est, quam defensor; hic autem privilegio fori non juvarur, quò minus sequatur conditionem personæ, aut rei, cujus defensionem suscipit l. venditor 49. ff. de Jure. Ergo &c. 3. Quisque sortitur forum in loco, ubi res sita est, de qua controversia in Judicium deducenda est c. fin. h. tit. & l. fin. C. ubi in rem actio exerc. Ergo si res sita sit intra territorium Judicis sæcularis, ratione illius Clericus, & Ecclesia sortitur forum sæculare.

Sed his non obstantibus, verius est 92. Clericum, Ecclesiam &c. de Jure etiam actione reali in foro sæculari conveniri non posse. Ita Abb. in c. 10. de constit. n. 22. & in c. 5. h. tit. n. 3. Stephan. Gratian. Discept. forens. c. 16. à n. 21. Covar. pract. qq. c. 31. n. 5. v. secundò in fin. Marant. de Ordin. Judic. p. 4. dist. 11. n. 2.

n. 2. Farin. *prax. crim. l. 1. c. 8. n. 21.* Menoch. *remed. 3. retin. possess. n. 326.* Marta de *Jurisd. p. 4. cas. 125. à n. 2.* Barbof. *Jur. Eccl. l. 1. c. 39. §. 2. n. 107.* Zoëf. *hic n. 24.* Pirh. *n. 86.* Engl. *n. 40.* Schambog. *n. 29.* König *n. 30.* Wiest. *n. 117.* & novissimè P. Friderich. *tr. de for. compet. edit. recent. n. 300.* *§. seqq.* & P. Schmier *tr. de Judic. c. 3. à n. 179.*

Consentiunt ceteri alicujus nominis TT. & Canonistæ, & pugnant pro hac sententia clari Juris utriusque textus, præsertim *can. Clericum 2. can. nullus 8. can. inolitæ 42. can. placuit 43. caus. 11. q. 1. c. si diligenti 12. b. tit. Auth. sed hodie, & Auth. statuimus C. de Episc. & Cleric.* quibus, aliisque textibus absolutè traditur, Clericos ad forum sæculare trahi non posse, nec distinguitur inter actionem realem, & personalem. Ratio est, quia res, & bona, tanquam personæ accessoria, sequuntur conditionem personæ, cujus illa sunt, juxta illud: *Quæ Religiosis adherent, religiosa fiunt*, ut dicitur *l. que Religiosis ff. de R. V.* igitur sicut Clerici secundum personam à foro sæculari exempti sunt, ita etiam secundum sua bona, *Conf. 1. à pari*; nam res, & bona assumentis militiam sæcularem &c. transeunt ad illius forum *l. fin. C. de agent. in reb. & l. magisteria 6. C. de Jurisd. omn. Judic.* Ergo etiam res, & bona assumentis Clericatum, qui militia quædam spiritualis est, & conf. nobilior sæculari. *Conf. 2. causa Feudalis c. ex transmissa 6. & c. sq. b. tit.* nominatim excepta est, ut in ea Clericus rectè conveniatur coram Judice feudali laico. Ergo in alijs Regula stat in contrarium, cum exceptio firmet regulam in casibus non exceptis. *Conf. 3.* Si Clerici actione reali in foro sæculari conveniri possunt de jure, in casu *c. fin. de Judic.* Laicus, qui ab Abbate, & Conventu, super quali possessione Juris eligendi Rectorem Politicum, sive Officialem sæcularem conventus, succubuit in foro sæculari, potuisset istos in petitorio convenire in eodem foro, utpote super re merè temporali, ne causarum contentia dividatur. Atqui *c. cit.* statuitur contrarium. Ergo &c. Dixi autem in responsione, *de Jure*; contrarium enim in multis locis obtinet consuetudo, quamvis nonnulli existiment invalidam illam esse, quod examinare non est istius loci.

Argumenta contraria faciliem solutionem habent. *Ad 1.* Judex, qui de causa, & actione reali judicialiter cognoscit, Jurisdictionem suam exercere necessariò debet in possessorem rei; quia citare eum debet, ut sistat se in Judicio. Igitur cum persona Clerici conveniri non possit coram Judice sæculari, nec contra ipsum institui coram eodem actio realis poterit. *Ad 2.* conventus actione reali verè reus est: & esto, sit tantum defensor, etiam in Clericum, ut defensor duntaxat est, Jurisdictionem suam Judex sæcularis directè exercere non potest, cum

privilegio suo eximatur ab omni Jurisdictione sæculari. *Ad 3.* ex eo tantum sequitur, quòd Clericus conveniri debeat coram Judice Ecclesiastico loci, ubi res sita est. Exemplum est in foro Contractus, quod etiam Clericus sortitur in loco contractus; nemo tamen ex hoc infert, quòd conveniri possit coram Judice sæculari loci Contractus.

Dub. 3. An non delegari saltem Laico causæ Civiles, & Criminales, quæ inter Clericos versantur, possint? *Certum est*, quòd hoc possit Papa ex plenitudine potestatis Papalis, ut docet Gloss. in *can. 1. V. preter. dist. 96.* Abb. in *c. 10. de constit. n. 5.* Felin. *ibid. n. 6.* Covar. *pract. qq. c. 31. n. 4.* Laym. in *c. 2. de Judic. n. 4.* Zoëf. *hic n. 16.* Engl. *n. 49.* Pirh. *de Judic. n. 60.* Schamb. *ibid. n. 36.*

Difficultas est, an hæc potestas cognoscendi de causis civilibus, & criminalibus Clericorum delegari, & committi Laico possit etiam ab Episcopo, vel alio Prælato Ecclesiastico? *Ratio dubitandi est*, quia Clericus non potest consentire in Laicum Judicem etiam cum licentia, & consensu Episcopi *c. significasti 18. h. tit.* ergo neque ex commissione Episcopi potest Laicus esse Judex Clerici.

Sed distinguendum est, & dicendum, causas Civiles delegari Laico etiam ab Episcopo, vel alio Prælato Ecclesiastico posse, non verò criminales, ut de ijs cognoscat, & judicet. *Partem primam* defendunt Abb. in *c. 2. de Judic. n. 4.* Decius *ibid. n. 5.* Felin. *n. 1.* Laym. *n. 3.* Barbof. *n. 7.* Zoëf. *hic n. 15.* Pirh. *tit. de Judic. n. 56.* Schamb. *ibid. n. 35.* Ratio est, quia Judex Delegatus quasi proprium nihil habet, sed utitur autoritate, & Jurisdictione delegantis *l. quæcumque 1. §. qui mandatam 1. ff. de offic. ejus, cui mandat est Jurisd.* & sic Jurisdictio, quam exercet Laicus in Clericos, vel Ecclesias ex delegatione Prælati Ecclesiastici, censenda est potius Ecclesiastica, quam Sæcularis. *Excipitur*, si delegatio fieret Laico ad universitatem causarum Civilium; hæc enim ipsi delegari non potest, ut ex communi docent Felin. Laym. Barb. Zoëf. *l. cit.* & ratio est; quia Jurisdictio delegata ad universitatem causarum æquiparatur Ordinariæ, & quasi Ordinaria censetur, ut alibi dictum est. Atqui Ordinariam Jurisdictionem in Clericos Episcopus saltem, aut alius Papæ inferior committere nequit Laico; quia Clericis tollere privilegium à Jure communi concessum nequit. Ergo &c.

Partem secundam propugnant Abb. in *c. cit. n. 4.* & 5. Alex. *ibid. n. 23.* Laym. *n. 4.* Clar. *§. fin. q. 41. n. 5.* Pirh. *de Judic. n. 60.* Schamb. *n. 36.* Proceditque hoc, ut etiam Clerico, & Laico simul delegari hujusmodi potestas nequeat. Ratio est, quia id cederet in injuriam, & contemptum Ordinis Clericalis, si Judices Sæculares

lares, qui statu inferiores sunt, Clericos eorum crimina judicare, ac punirent; contemptus autem iste, & injuria non minor esset, etsi Judex Sæcularis cognosceret de Clericorum criminibus, & sententiam ferret socio Clerico. Ergo &c. Addidi, *ut de ijs cognoscat, & judicet*; nam alia officia, quæ Jurisdictionem nullam sibi annexam habent, potest Laicus exercere ex mandato Judicis Ecclesiastici. Sic enim 1. potest Laicus esse Consiliarius, & Assessor Principis Ecclesiastici, etiam in causis Ecclesiasticis, & Spiritualibus. 2. Potest esse Notarius Episcopi in eisdem Spiritualibus. 3. Potest ex mandato Judicis Ecclesiastici in iisdem Spiritualibus sententiam ab eo conceptam legere, ut praxis confirmat. 4. Potest ex simili mandato tanquam executor Clericum capere, torquere &c. Decius in c. 2. cit. n. 18. Pirh. tit. de Judic. n. 61. Schambog. ibid. n. 36. cit. Ratio est, quia hæc omnia faciendo Laicus Judici Ecclesiastico nudum ministerium exhibet, quod Laicis non est prohibitum c. non indiscretè 1. de procurat. in 6.

Ad rationem dubitandi negatur paritas; nam in casu Ant. prorogaretur Jurisdictio Ordinaria in Laicum, & sic Laicus judicaret Clericum Jure proprio, quod fieri non potest, etiam cum consensu Episcopi c. significasti cit. At in casu Cons. delegatus Laicus utitur Jure, & vice delegantis, & sic Jurisdictio ejus Ecclesiastica censetur. Igitur nisi aliunde repugnet, committi illa ab Episcopo, vel alio Prelato poterit. Non repugnat autem eam committi in causa Civili, repugnat in Criminali ob specialem indecentiam. Ergo ad illam committi Laico potestas judicandi potest, non ad istam.

34 Quæritur 3. Quinam in specie gaudeant privilegio fori Ecclesiastici? 1. hoc privilegio gaudent 1. Clerici, etiam in minoribus solum constituti, imò primâ tonsurâ duntaxat initiati, modò habeant qualitates requisitas à Trid. sess. 23. c. 6. de reform. & referendas infra n. seq. nam etiam ipsi ex vi propriæ significationis hujus vocis Clericorum appellatione veniunt, ut colligitur ex c. nullus 2. b. tit. 2. Regulares utriusque sexus can. de persona 38. caus. 11. q. 1. c. Clericis 3. de immunit. Eccl. in 6. Auth. statumimus C. de Episc. & Cleric. Novell. 123. c. 21. Neque obest, etsi Ordine aliquo Ecclesiastico insigniti non sint; quia nihilominus personæ Ecclesiasticæ sunt, utpote obsequio Divino specialiter mancipatæ can. duo sunt 7. caus. 12. q. 1. & can. si quis suadente 29. caus. 17. q. 3. imò hoc privilegio gaudent etiam Novitij, ut constans est Canonitarum, & Legistarum doctrina, ut videre est apud Sanch. l. 6. moral. c. 10. n. 10. quia & ipsi personæ Ecclesiasticæ reputantur. 3. Religiosi Ordinum Militarium, Oblati, qui se, suæque in totum Religioni tradiderunt, FF. Tertiarij S. Francisci, & S. Dominici, si in

communi vivant. Bartol. de offic. & potest. Episc. alleg. 12. n. 39. 41. & 45. 4. Eremitæ, qui in approbata aliqua Religione tria substantialia ejusdem Vota emiserunt, vel in Congregatione aliqua in commune, & juxta modum ab Episcopo approbatum vivunt, aut saltem Episcopali autoritate ad Ecclesiæ, vel Oratorij servitium deputati sunt, & habitum Eremiticum gestant. Sanch. l. 6. mor. c. 16. n. 10. Fagn. in c. 2. h. tit. n. 55. & seqq. Barbof. l. cit. n. 43. Pirh. n. 97. Schamb. n. 28. Wiest. n. 162. 5. Denique Rectores Hospitalium, Episcopali autoritate erectorum, si degant intra domos eorum. Barbof. cit. n. 37. Pirh. Wiest. l. cit. nam & ipsi Hospitalarij, qui sub obedientia illorum vivunt, fruuntur hoc privilegio juxta Trid. l. cit.

Dub. 1. quid requiratur, ut Clericus in minoribus constitutus, vel primâ tonsurâ initiatus gaudeat privilegio Clericali? 1. hic distinguendum inter Jus antiquum, & novum Tridentini; nam Jure antiquo privilegio hoc gaudebant omnes Clerici tam in Civilibus, quam in Criminalibus, ut patet ex c. nullus 2. b. tit. ubi præcipitur universatim, ne ullus Judicium secularium Presbyterum, Diaconum, aut Clericum ullum --- per se distringere, aut condemnare præsumat. Hodie verò ex Decreto Trid. sess. 23. c. 6. de reform. ut Clericus, extra Ordines Sacros, seu Majores constitutus, privilegio fori gaudeat, necesse est, ut vel Beneficium Ecclesiasticum habeat, aut habitum cum tonsura deferat, & simul alicui Ecclesiæ ex mandato Episcopi inserviat, vel in Seminario Clericorum, aut in aliqua Schola, vel Universitate de licentia Episcopi, quasi in via ad majores Ordines suscipiendos, versetur, ut loquitur Trid. l. cit.

Dixi, Beneficium habeat, aut habitum deferat &c. nam si Clericus talis Beneficium habet, etiam si nec habitum deferat, nec reliqua Tridentini requisita habeat, adhuc tamen privilegio fori gaudet; quia laudata Synodus dictas qualitates solum alternativè exigit. Sumitur autem hic nomen Beneficij latè: ac proin ad hunc effectum sufficit, si ejusmodi Clericus minor habeat Capellaniam etiam collativam, Præbendam, vel Pensionem, modò in Titulum collata illa sint, & annexum spirituale obsequium habeant, Bernardus Diaz. in pract. canon. c. 65. n. 10. & seqq. Barb. de offic. Episc. alleg. 12. n. 8. & seqq. Pirh. hic n. 93. & alij ab his cit. Neque opus est, ut talis Beneficij possessionem adeptus sit; nam in Beneficialibus principaliter attenditur Titulus, non possessio, & in materia hac favorabili, immunitatem Ecclesiæ concernente, extensio fieri debet. Covar. l. 3. var. c. 16. princ. Paris. l. 7. de resign. benef. q. 1. n. 46. & 47. & ita resolutum fuisse à S. Congreg. Cardd. 16. Julij 1587. testatur Gallemart. in c. 6. Trid. cit. n. 5. y. Clericum primæ tonsuræ.

Dub. 2. an privilegio fori gaudeant etiam

etiam Clerici conjugati? **¶** affirmative, si cum unica, eaque virgine matrimonialiter copulati sint; alicujus præterea Ecclesie servitio, vel ministerio ab Episcopo deputati, eidem Ecclesie inserviant, vel ministrant; & insuper Clericali habitu, & tonsura utantur, ut statuit Trid. c. 6. cit.

Controversia est, an hujusmodi Clerici conjugati privilegio fori gaudeant solum in criminalibus, an etiam in Civilibus? Utrumque affirmant Ancharan. in c. un. de Cler. conjugat. in 6. not. 4. Franc. ibid. §. 2. cum n. 4. Marta de Jurisd. p. 4. cas. 153. Engl. tit. de Cleric. conjugat. n. 7. & novissimè P. Schmier tr. de Judic. c. 3. n. 128. & colligi videtur ex c. un. cit. ubi dicitur, Clericum talem trahi non posse criminaliter, aut civiliter ad Judicium seculare.

Sed verùs hujusmodi Clerici privilegio fori solummodo gaudent in criminalibus, non verò in civilibus. Ita teste P. Friderich tr. de for. compet. edit. recent. n. 246. sententia communissima, & declaravit S. Congr. Cardd. Trid. Interpp. apud Delbene de Immunit. Eccl. c. 4. dub. 11. n. 12. Clarè hoc indicant c. un. cit. verba ibi: pro commissis ab eo excessibus, vel delictis; & in fine ibi, in cæteris autem eos gaudere nolumus privilegio Clericali.

Neque obstant verba ejusdem cap. allegata ab Adversarijs; intelligi enim debent juxta verba immèdiatè præcedentia, ut sensus sit, quòd talis Clericus non possit conveniri coram Judicè seculari de crimine, sive criminaliter, sive civiliter de eo agatur: unde si causa sit merè civilis, Judicem habebit Laicum, qui tamen solum in bonis procedere adversùs eundem potest, non verò adversùs personam eum incarcerando, vel alià corporali poenà plectendo; quia sic jam ageret contra privilegium Canonis, quod certò habet etiam Clericus conjugatus, ut patet ex c. un. cit. & confirmatur compluribus Declarationibus Cardd.

87 Dub. 3. An privilegio fori gaudeant etiam Laici Ecclesie, vel Clericorum coloni, ministri, & familiares, liberi, & uxores legitimæ? **¶** Ad 1. negativè; sed hi regulariter conveniri debent coram Judicè seculari. Gloss. in can. indicatum, V. inter eos, dist. 89. Abb. in c. 2. h. tit. n. 6. Pirh. hic n. 96. in fin. Excipitur tamen triplex casus. 1. Si Ecclesia ex privilegio Imperatoris habeat in ipsos Jurisdictionem. 2. Quando hujusmodi coloni generalem administrationem habent ab Ecclesia. 3. Quando conveniuntur super re, quam tenent ab Ecclesia.

Ad 2. affirmativam defendit Marta de Jurisd. p. 4. cas. 111. n. 6. Engl. n. 44. hic, & videtur hoc etiam colligi ex c. final. v. petijt. de offic. Archidiac. ubi supponitur, familiares Episcopi esse sub istius Jurisdictione. Verum quia hoc speciale quid est de familia Episcopi, quòd privilegio fori Ecclesiastici gau-

deat, ad cæteros Clericos, & horum familiares immeritò trahitur.

Hinc tenenda est negativa sententia, quam post Abb. Felin. Archidiac. defendunt Clar. §. fin. q. 35. n. 18. Suar. l. 4. defens. fid. c. 29. n. 10. & novissimè P. Friderich. de for. compet. n. 258. Ratio est tum, quia hoc nullo Jure cavetur; tum quia nec Clerici in minoribus constituti privilegio isto gaudent, nisi vel Beneficium, vel alia à Trid. requisita habeant. Neque obstat c. nullus 2. h. tit. ibi, aut minores Ecclesie, quæ verba ne frustra sint addita, videntur intelligenda de Laicis Ecclesie servientibus; nam Clerici minores jam antè comprehenduntur satis nomine generali Clericorum. Dicendum enim cum

Suarez l. cit. n. 11. per minores ibi intelligi personas Ecclesiasticas nullum Ordinem, aut tonsuram habentes, ut sunt multi Religiosi. Quando autem cas. Ecclesiarum 69. caus. 12. q. 2. dicitur Ecclesiarum, & Clericorum servos ab Angarijs eximi, id intelligendum est de servis propriè dictis, qui cum inter bona eorum computentur, mirum non est, quòd sicut bona illorum cætera, ita & ipsi ab ejusmodi oneribus exempti sint.

Ad 3. Pro affirmativa sententia Argumentum nonnulli sumunt ex l. cum quadam 19. ff. de Jurisd. l. femina 3. ff. de Senator. l. fin. §. fin. ff. ad municip. l. omnis 2. §. fin. C. de Episc. & Cler. l. fin. C. de incolis, in quibus dicitur, quòd uxor sequatur Jurisdictionem, & forum mariti; non debet autem ex eo, quòd maritus sit Clericus, legitimà uxor esse deterioris conditionis, quàm uxor Laici. Ergo &c. Sed tenenda est negativa sententia, quam etiam defendunt Sanch. l. 7. de matr. D. 47. à n. 3. Pal. tr. 12. D. un. p. 2. n. 10. v. decimo, Barbof. Jur. Eccl. l. 1. c. 39. §. 2. n. 62. Pirh. hic n. 95. Ratio est, quia privilegium fori est privilegium personale; concessum Clericis, & personis Ecclesiasticis, quales non sunt uxores Clericorum conjugatorum: adeoque ad ipsas non extenditur. Multo minus privilegium istud extendi debet ad Clericorum concubinas; quia non debent ex suo delicto referre commodum. Fagn. in c. 2. h. tit. n. 39. §. sqq. Pirh. hic n. 96. Excipitur, si rex agatur de concubinato ipso commissio cum Clerico; cum enim tali casta institui processus contra ipsas nequeat, nisi etiam tangatur persona Clerici; ideo secundum multos tali casu institui processus debet coram Judicè Ecclesiastico etiam adversùs concubinam Clerici.

Dub. 4. An Clericus minor, vel Religionis Novitius propter delictum v. g. homicidium, furtum, adulterium &c. in statu Laicali commissum, post Ecclesiasticum Statum assumptum, judicari, & puniri debeat à Judicè seculari, an ab Ecclesiastico? Magnus hic conflictus opinionum est. Negant absolutè aliqui; alij absolutè concedunt alij cum Farin. l. 1. prax. crim. q. 8. n. 104. §

sqq. distinguunt, & cussi prioribus negant puniri posse à Judice sæculari, si Statum Ecclesiasticum assumpsit sine fraude; affirmant cum posterioribus, si Statum illum assumpsit in fraudem, sed in pecunia solum, & bonis.

Ego cum Colendissimo Antecessore meo P. Melchior Friderich *tr. de for. compet. edit. 2. n. 249.* & alijs ab ipso *citt.* aliam adhibeo distinctionem, quã puto sententias prædictas utrunque conciliari: Vel enim contra delicti reum ante susceptum Clericatum, à Judice sæculari ceptum jam est Judicium per citationem, aut litis contestationem, vel nondum est ceptum.

Si primum, respondere debet coram Judice sæculari, ut recitè Menoch. *de arbitr. cent. 2. cas. 131. n. 8.* Pignatell. *tom. 2. consult. 66. n. 21.* quia ibi perfici debet Judicium, ubi ceptum est & *proposuisti 19. h. tit.* Puniri tamen ab eo poenã corporis afflictivã nequit; quia per susceptionem Clericatus persona ejusdem exempta est à potestate sæculari.

Si secundum, conveniri debet coram Judice Ecclesiastico, prout non semel declaratum esse à *Congregat. Immunit. testatur Pignatell. consult. cit. n. 26.*

Neque obstat, quòd intentio assumptionis hunc Statum fuerit se subtrahere Jurisdictioni sæculari; per hoc enim nemini infert injuriam, neque committit fraudem, sed utitur Jure suo, sicut ille suo Jure utitur, qui post patratum delictum confugit ad Asylum: & ratio est, quia in potestate ipsius est se subtrahere; proinde privilegio carere non debet, quod secum affert Status assumptus.

89 Dub. 5. an vice versa, si Clericus minor, vel Religionis Novitius commisit delictum in Clericatu, vel Monasterio, & illo patrato redeat ad Statum Laicalem, judicari, & puniri debeat à Judice Sæculari? Affirmativa videtur sequi ex resolutione *Dub. præc.* si enim is, qui post crimen in Statu Laicali commissum factus est Clericus, vel ingressus est Monasterium, puniri à Sæculari nequit; quia est Clericus à Jurisdictione Sæculari exemptus: è contrario ille, qui post crimen commissum in Statu Clericali factus est Laicus, à Judice Sæculari puniri poterit; quia jam est Laicus subiectus potestati Laicæ.

Sed retinenda est negativa sententia, & dicendum, talem Clericum, etiam post desertum Clericatum, quoad delicta in hoc commissã, fortiri forum Ecclesiasticum, & à solo Judice Ecclesiastico puniri posse. Ita *Clar. S. fm. q. 36. n. 11.* Covar. *pract. qq. c. 31. n. 8.* Stephan. Gratian. *Discept. forens. tom. 2. c. 226. n. 1.* Farin. *prax. crim. l. 1. q. 8. n. 66.* Marta *de Jurisd. p. 4. cas. 121. n. 4.* Barbof. *Jur. Eccl. l. 1. c. 39. §. 2. n. 98.* Delbene *de Immunit. Eccl. c. 4. dub. 30. n. 4.* Pirh. *hic n. 104.* Wiest. *n. 165.* & novissimè P. Friderich *tr. de for. compet. edit. 2. n. 250.* & P. Schmier. *de Judic. c. 3. n. 137.* & *duob. sqq.* sicque teste Delbene *l. cit.* declaravit S.

Congreg. Immunit. 9. Sept. 1631. Ratio est, quia ad gaudendum privilegio attenditur status temporis, quo delictum patratum, non verò tempus, quo sententia fertur *l. quoties 1. princ. ff. de poenis.* At quando delictum commissum fuit, erat immune à Jurisdictione Laica. Ergo huic etiam post mutatum statum non subicitur, cum nullo Jure cautum sit, quòd amissio privilegij per dimissionem Status retrotrahatur ad tempus præteritum.

Ad rationem dubitandi negatur paritas; nam Laicus transeundo ad Clericatum non tantum mutat forum, sed etiam Statum, ita ut omnino eximatur à Jurisdictione sæculari; & hinc ne Judex sæcularis de ejus crimine, ante Clericatum commissum, possit cognoscere, obstat conditio Status, cum absolute dedecet, ut positus in Statu Clericali judicetur à Sæculari.

At non dedecet Clericum, qui factus est Laicus, judicari à Judice Ecclesiastico de crimine commissum in Statu Clericali; proinde hunc deserens, etsi statum mutet, non tamen forum, sed forum foro accumulatur, ita ut Ecclesiasticum retineat quoad delicta in Statu Clericali commissã, & Laicale acquirat quoad causas, & crimina ab ipso committenda in futurum.

Quæritur 4. quanam Clerici non gaudeant privilegio fori? *8.* distinguendum inter Clericos constitutos in minoribus duntaxat Ordinibus, & inter constitutos in Majoribus. *Constituti in minoribus* privilegio fori privantur omnes, qui conditiones à Trid. requiritas, & *supra n. 85.* relatas non habent. *In majoribus constituti* illud amittunt.

1. Si propter delictum aliquod, vel incorrigibilitatem gradu suo dejectus, & Curie sæculari traditus sit; talis enim post ejusmodi degradationem judicari, & puniri à Judice Sæculari potest, ac si Clericus non fuisset *c. an si Clerici 4. & c. cum non ab homine 10. de Judic. c. ad abolendam 9. de heretic. c. novimus 27. de V. S. c. degradatio 2. de poenis in 6.* 2. Si habitum, & tonsuram Clericalem nunquam deferat, & ab Episcopo ter, vel in Synodo Generali sub expressa poena amissionis privilegij Clericalis semel monitus, eum deferre nolit, seque incorrigibilem ostendat *c. in audientia 25. & c. contingit 45. de sent. excomm.* 3. Si reus sit *Assassinij c. per humani 1. de homicid. in 6.* ubi Bonifacius VIII. *Quicumque*, inquit, *tam Clericus, quam Laicus, qui hujusmodi immanitate per Assassinum aliquem interfici fecerit, sit à toto Christiano populo diffidatus*: quo textu etsi privilegio hoc videatur factò ipso privatus, non tamen antea privatio hæc inducetur, quam subsecuta fuerit sententia declaratoria criminis ob Constitutionem Clem. VIII. *editam 18. Dec. 1595.* quã Declaratio Ecclesiæ prævia disertè exposcitur.

4. Si dimisso habitu Clericali, se immisceat enormitatibus, sive multa enormia crimina committat, & post trinam Epif-

Episcopi monitionem non respuerit. Covar. *pract. qq. c. 32. n. 2. §. tertio bis*, Clar. *S. fin. q. 36. à n. 19.* Farin. *l. 1. prax. crim. q. 8. n. 53.* Marta *de Jurisd. p. 4. cas. 135. n. 2.* Fachin. *l. 9. contr. c. 28.* Barb. *l. 1. Jur. Eccl. c. 39. §. 2. n. 71. & seqq.* 5. Alijs etiam casibus, q̄ i recensentur *c. un. de Vit. & honest. Cleric. in 6. Clem. 1. eodem*, aliisque textibus.

91 Dub. 1. an aliquando Judex Sæcularis Clericum delinquentem capere, & incarcerare possit, ut eum sistat Prælato Ecclesiastico? *Ratio dubitandi* est, quia delinquentis apprehensio, & incarceratio sunt actus Jurisdictionis; hæc autem Laicis in Clericos non est permissa, ut hæctenus dictum est. Ergo &c. Verum argumentum istud tantum probat, regulariter hoc fieri non posse, aut propria Judicis Sæcularis potestate; neque enim desunt casus, quibus hoc ei per accidens, & quasi ex commissione Ecclesiæ, istiusque permissione, saltem rationabiliter præsumpta, licet.

Et 1. quidem, quando Clericus sibi, vel proximo vult grave malum inferre, vel aliud delictum committere, quod absque coercitione, & captura impediri nequeat. Abb. *in c. ut fame 35. de sent. excomm. n. 6.* Farin. *prax. crim. l. 1. q. 3. n. 120.* Menoch. *de arbitr. c. 180. n. 20.* *Ratio* est, quia quilibet non tantum se, sed etiam defendere contra injurias, & damna potest, sed etiam proximum: quod à fortiori procedit de Magistratibus, quibus cura incolunitatis, & pacis civium ex officio incumbit. *Proceditque* hoc non tantum, quando certum est delictum esse committendum, aut damnum inferendum, sed etiam quando solum præsumitur, & merito timetur, ut si Clericus noctu in plateâ horâ insolitâ inveniatur cum armis, præcipue sine habitu Clericali, ut alijs *citt.* notat Oliva *p. 2. for. Eccl. q. 22. n. 9.*

2. Quando deprehenditur in flagranti delicto. Abb. *in c. 2. de sent. Excomm. n. 6.* Felin. *ibid. n. 2.* Clar. *S. fin. c. 28. n. 6.* Farin. *q. 8. cit. n. 122.* Oliva *l. cit. n. 10.* P. Friderich. *de for. compet. edit. 2. n. 322.* quod teste Oliva *l. cit.* confirmat praxis totius Orbis, si tamen criminis talis reus suspectus de fuga sit; nam si periculum non sit in mora, non potest Magistratus Sæcularis ejusmodi Clericum delinquentem capere, quippe quod ipsi solum permillum est in defectum Ecclesiastici.

3. Quando Clerici crimen est notorium, non tamen aliter, quam ut in casu immediate antecedente dixi, si de fuga suspectus sit: quo casu si ad capturam Clerici à Magistratu Sæculari procedatur, ultra 20. horas detineri non debet, imò, quamprimum potest, Ecclesiasticæ Curie remittendus. Felin. *in c. 10. de Judic. n. 20.* Farin. *q. 8. cit. n. 118.* Pal. *tr. 12. D. un. p. 6. n. 14.* Wiest. *hic n. 186.*

4. Si Clericus sit debitor, & similiter

de fuga suspectus sit, nec velit præstare cautionem de solvendo, quod salva sustentatione potest; cum enim in hoc casu cogi à suo Judice ad solvendum possit, non apparet, cur non queat detineri vel à Judice Sæculari, vel ab ipso Creditore, si cum ipso fugiente spes solutionis obtinendæ abitura esset, cum mens Ecclesiæ non videatur esse, ut Clericus cum damno Creditoris fruatur privilegio Clericali, & delictum impunè ferat cum re alijs debita se subducendo. Felin. *in c. 10. de Judic. n. 1. §. utrum autem.* Covar. *l. 2. var. c. 1. n. 9.* Farin. *l. cit. n. 119.* Gutier. *pract. qq. l. 1. q. 82. n. 2.* Pirh. *hic n. 105.* Wiest. *n. 186.*

5. Si Clericus gravi injuriâ affectus Laicum, ob quam ille à Magistratu suo Ecclesiastico incarcerandus, atque ad satisfactionem compellendus erit; nam etiam hoc casu, si statim adiri Judex Ecclesiasticus nequeat, & periculum sit, ne fugâ sese subducatur, Clericus capi, & incarcerari etiam à Judice Sæculari potest, dum Judici Ecclesiastico sisti possit, cum publicè interfit, ne cuncta in a maneant impunita. Moln. *tr. 3. de Just. D. 56. n. 2.* Laym. *l. 4. tr. 9. c. 4. n. 8.* Pirh. *hic n. 105. cit.*

6. Quando Clericus portat arma, per Leges Principis, vel Magistratus Sæcularis deferri prohibita; tunc enim ijs spoliari potest per Judicem Laicum, & capi, ut tradatur Judici Ecclesiastico puniendus. Clar. *S. fin. q. 36. n. 26.* Farin. *l. cit. n. 96.* Pirh. *l. cit.* 7. Quando Clericus potest impunè offendi, & verberari. Farin. *n. 113.* & alij *suprà cit.* 8. Denique quando id Judex Laicus facit ex mandato Ecclesiastici. Farin. *n. 121.*

Dub. 2. an Judex Sæcularis punire valeat Clericum delinquentem in officio Sæculari? Videtur tenenda affirmativa sententia.

1. Quia ita observat praxis, & consuetudo. 2. Quia personæ Ecclesiasticæ hic non considerantur quæ tales, sed ut Officiales, & Ministri Sæculares. 3. Quia sub hac tacita conditione evehuntur ad munia sæcularia, ut Principibus quoad correctionem, & punitionem subsint; & ita suscipiendo illa munia censentur privilegio suo tacitè renuntiâsse.

Sed hoc non obstante, dicendum, Clericum recipientem Officium Sæculare à Principe Laico, & in hoc delinquentem, ab eodem puniri non posse. Ita Clar. *S. fin. q. 36. n. 25.* Cochier *tom. 2. de Jurisd. in exempt. p. 3. q. 41. à n. 1.* Haun. *tom. 5. de J. & J. tr. 1. n. 247.* Pignarell. *tom. 2. consult. 27. n. 5.* P. Wiest. *hic n. 170.* P. Schmier *tr. de Judic. c. 3. n. 195.* & seqq. aliique plures ab his *citt.* Ratio est, quia fori Ecclesiastici privilegium Clericis, præsertim in Criminalibus, concessum est indistinctè, ut pro ullo delicto in eos procedi, & personaliter, vel pecunialiter condemnari à Curia Sæculari nequeant.

queant, ut patet ex *c. ar. si Clerici 2. c. cum non ab homine 10. Sc. de judic.* igitur etsi Princeps, vel Magistratus Sæcularis ejusmodi Clericum officio privare, imò si debitor appareat, de debitorum, & damnorum quantitate informare se possit, ut tamen ad solutionem, & damnorum reparationem condemnatur, & opportunis remedijs compellatur, Judex Ecclesiasticus adiri debet.

Argumenta in contrarium allata non urgent. *Ad 1.* Consuetudo illa, utpote Immunitati Clericorum inimica, à plerisque damnatur. *Ad 2.* Si ira præscindi possit, non facillè inveniretur casus, in quo non posset procedi adversus Clericum à Judice Sæculari, cum plerumque adversus ipsum instituat actio sub respectu, & qualitate Civili e. g. fidejussoris, depositarij, civis &c. *Ad 3.* renuntiatio tacita non majorem vim habet, quam ipsi Jus tribuat; Jus autem, etsi prohibeat Clericis receptionem Sæcularis officij *c. Sacerdotibus 2. c. sed nec 4. c. Clericis 5. Sc. ne Cleric. vel Monach.* recipientem tamen non privat privilegio fori, neque illum Jurisdictioni Principis, vel Magistratus Sæcularis subjeit. Ergo &c.

93 Dub. 3. an Clericus, qui deliquit dicendo falsum testimonium in Judicio Sæculari, judicari, & puniri à Judice Sæculari possit? Affirmant Cynus, & Bald. in *l. nullum 14. C. de testib.* Federic. Senens. *conf. 93. Sc. Guilhel. de Benedict. p. 1. repet. in c. Rainutius n. 434. V. Sc. uxorem*: sed dissimiliter; nam primi duo id concedunt absolute, posteriores affirmant de multa pecuniaria, de poena corporali negant. Fundantur 1. quia Laicus in Judicio Ecclesiastico falsum deponens ab eodem Judice puniri potest, ut notant Covar. *pract. qq. c. 18. n. 8.* & Guazzin. *defens. reor. 1. c. 11. n. 34.* ergo & Clericus puniri potest à Judice Laico, apud quem falsum deposuit. 2. Quia *l. nullum cit. Zeno Imp.* statuit, non licere cuiquam testi allegare fori præscriptionem, quo minus à Judice puniatur, coram quo deposuit falsum. 3. Quia concessio, & commissio aliquo, concessa, & commissa intelliguntur omnia, quæ sunt necessaria ad illud expediendum *c. præterea 5. de offic. Delegat.* atqui ad causæ principalis decisionem necessarium est cognoscere, an Clericus, qui in causâ deposuit, falsò fuerit testificatus, cum absque hoc non sciatur, an ejus testimonio fides habenda sit. Ergo &c.

Sed retinenda est negativa Sententia, quam etiam defendunt Abb. in *c. verum 7. h. tit. n. 20.* Felin. *ibid. n. 5.* Clar. *S. fin. q. 88. n. 14.* Gutier. *pract. qq. l. 1. q. 24. n. 1.* Menoch. *de arbitr. l. 1. q. 91. n. 18.* Fachin. *contr. l. 9. c. 27.* Farin. *prax. crim. l. 1. q. 8. n. 26.* Marta *de Jurisd. p. 4. c. 128 n. 9.* Pignatell. *tom. 2. consult. 48. n. 4.* Engl. *hic n. 46.* Wiest. *n. 169.* & novissimè P. Friderich *de for. compet. edit. 2. n. 319.* & P. Schmier *de*

Judic. c. 3. n. 203. Ratio est, quia Sæcularis Judex respectu personæ Clericalis, quomodocumque delinquentis, non solum incompetens, sed omnino incapax est Jurisdictionis *c. ar. si Clerici 4. c. cum non ab homine 10. Sc. de Judic.* atqui quando Judex respectu personæ non solum incompetens, sed etiam incapax Jurisdictionis est, contra illum non potest procedere judicialiter, ut explorata Juris Regula habet. Ergo &c.

Neque obstant Argumenta contraria. *Ad 1.* negatur paritas; nam Judex Ecclesiasticus respectu Laici non est omnino incompetens, sed fit competens respectu ejusdem, si in Judicio illius delinquat *arg. l. nullum cit.* *Ad 2.* Lex illa intelligi debet de alijs habentibus præscriptionem fori, non verò de Clericis, de quorum privilegijs statuere Jus Civile nihil potest. *Ad 3.* argumentum id bene probat, quòd Judex Laicus cognoscere de testimonio à Clerico deposito debeat, in finem, ut sciat, quanta ei sit adhibenda fides, non verò in finem, ut puniat crimen falsi.

Dub. 4. an fori Ecclesiastici privilegio defendatur Clericus reus criminis læsæ Majestatis, v. g. conspirationi, ac rebellioni subditorum in suum Principem temere se immiscendo? Videtur non posse, imò negandum si ppositum Dubij, quòd Clericus conspirando in patriæ, & domicilij sui Principem, rebellionis, aut criminis læsæ Majestatis reus esse possit; nam crimen hoc in Principem offensum committitur à solis subditis. *Clem. 2. 7. rursus de sent. Sc. re judic.* Clericus autem, tanquam persona à Jurisdictione Sæculari exempta, non est subditus Sæcularis Principis per DD. quos citat Barbosa. *l. 1. Jur. Eccl. c. 39. §. 2. n. 96.* & Olivafor. *Eccl. p. 2. q. 17. n. 26.* Ergo &c. Sed hæc ratio non probat intentum; nam unusquisque tale crimen committit, quale est id, ad quod committendum est alteri cooperatus, eumve induxit, prout cum S. Thom. *2. 2. q. 43. a. 3.* communiter DD. notant. Igitur licet hujusmodi Clericus per hoc, quòd ipse in patriæ, vel domicilij sui Principem conspiravit, perduellionis, aut læsæ Majestatis reus propriè non fiat, reus tamen illius fit, subditis in Principem suum conspirantibus se miscendo, & eos ad conspirationem, aut rebellionem concitando.

Quare ad propositum dubium dico, ejusmodi Clericum fori privilegio non quidem defendi ita, ut si inter perduelles reperiat in pugna, occidi, aut capi nequeat, si tamen vel in bello, vel aliàs captus sit, adversus eundem à sæculari potestate ad poenam criminis procedi non posse, nisi antea degradatus sit, vel Superior Ecclesiasticus satisfactionem præstare requisitus nolit. Ita Vincent. de Franchis *decif. 691.* Marta *de Jurisd. p. 4. cas. 133. n. 27.* Farin. *prax. crim. l. 1. q. 8. n. 28. Sc. 399.* Olivafor. *Eccl. p. 2. q. 17. n. 25.*

n. 35. Barbof. l. 1. Jur. Eccl. c. 39. §. 2. n. 96. Wiest. hic n. 167. & alij ab his citt.

Dixi 1. hujusmodi Clericos, si interperduelles reperiantur in pugna, occidi, & capi à Seculari potestate posse: imò expectari non debet, donec conspiratio, & rebellio erumpat, effectumque aliquem habeat, sed præveniri potest, & perduellibus se immiscens Clericus capi à Magistratu Sæculari, vel etiam occidi, si aliter damnum vel privatum, vel publicum averti nequeat, ut bene P. Friderich de for. comp. edit. 2. n. 316. & rationem dat, quia hæc procedendi ratio est potius defensio naturali Jure etiam privatis permiffa, quam punitio, & vindicta.

Dixi 2. si captus sit, adversus eum à Seculari potestate ad poenam criminis procedi non posse, nisi antea degradatus sit; quia aperti Juris Regula est, Clericum pro quocunque crimine, etiam atrocissimo, judicari, & puniri non posse à Curia sæculari, nisi actualiter sit degradatus c. at si Clerici 4. c. cum non ab homine 10. de Judic. c. nullus 2. c. si diligenti 12. h. tit. c. novimus 27. de V. S. Neque obstat generalitas l. quisquis 5. C. ad Leg. Jul. Majest. nam Lex ista, utpote merè Civilis, ad Clericos non porrigitur.

Dixi 3. vel Superior Ecclesiasticus satisfactionem prestare requisitus nolit; nam quamdiu obtineri Justitia contra Clericos hujusmodi ab Ecclesiastica potestate potest, Jus sibi ipsis dicere non possunt Laici. Secus, si Justitia negaretur. Oliva q. 17. cit. n. 121. ubi notat, hoc casu contra Regulam c. si Jdex de sent. excomm. in 6. tales Clericos à Magistratu Sæculari detineri captivos posse, donec appareat, utrum procedat Ecclesiasticus, eo quòd tunc Princeps non Jurisdictione, sed protectiva potestate procedat, nec conveniat Principi coram Judice Ecclesiastico litigare.

95 Dub. 5. an Personæ, & Loca Ecclesiastica conveniri coram Judice Sæculari, & condemnari ab illo, ad poenam, & refarcitionem possint ratione Pauperiei, seu damni ab animalibus illorum illati? Videtur respondendum affirmativè; quia Actio Quadrupedaria in rem scripta est, nec contra personas Ecclesiasticas quæ tales, sed quæ possessores animalium exercetur.

Sed tenenda est negativa Sententia, quam etiam defendunt Squillan. c. 7. n. 94. Dian. p. 1. tr. 1. ref. 72. Barb. Jur. Eccl. l. 1. c. 39. §. 2. n. 122. Ranbeck panopl. Eccl. D. 2. c. 2. contr. 3. n. 1. Haun. de J. & J. tom. 5. tr. 1. n. 244. Wiest. hic n. 171. & novissimè P. Schmier de Judic. c. 3. n. 156. Ratio est, quia ista præcisio, quæ Clericus dicitur conveniri quæ possessor, non facit, quo minus ille subiciatur Jurisdictioni Sæculari; aliàs etiam quæ debitor conveniri coram Laico posset: cum ergo in Actione Quadrupedaria verum Judicium exerceatur in Clericum quæ reum, consequens est, illud

coram Judice Ecclesiastico movendum esse.

Neque obstat, quòd causa hæc sit merè temporalis; nam etsi talis sit ex natura sua, ratione personæ tamen, quæ ex ea convenienda, & condemnanda est, Ecclesiastica est, & Ecclesiastico Judicio definienda, ut constat ex c. si diligenti 12. hic, & novissimè ex Declaratione Card. Trid. Interpp. ubi statuitur, causas damnorum datorum per Ecclesiasticos, seu per eorum animalia &c. spectare ad Curiam Episcopalem privativè, ut notat Barb. l. cit. n. 123. Ad rationem dubitandi patet ex dictis.

Quæritur 5. quo Jure Clerici, & aliæ 96 Personæ Ecclesiasticæ sint exemptæ à Jurisdictione, & potestate Sæculari? Distinguendo inter causas Spirituales, & Temporales. Quoad causas Spirituales, seu quæ Fidem, Sacramenta, Divinum Cultum, animarumque salutem, & finem Supernaturalem spectant, certum est apud Catholicos omnes, non tantum Clericos, sed etiam Laicos à Jurisdictione, & potestate Sæculari Jure Divino exemptos esse: & ratio patet, quia hujusmodi causarum cognitio Judicialis requirit potestatem Spiritualem, à Christo institutam, & D. Petro, ac Successoribus ejus concessam. Major difficultas est quoad causas Temporales: ubi Catholici DD. in duas extremè oppositas Sententias abeunt.

Prima dicit, etiam in his Clericos, & alias Personas Ecclesiasticas à Jurisdictione, & potestate Sæculari Jure naturali, vel saltem Divino positivo exemptas esse. Ita Gloss. in can. si Imperator 11. V. & discut. dist. 96. Abb. in c. 12. de Confit. n. 6. Felin. ibid. n. 6. Clar. S. fin. q. 36. n. 2. Azor p. 1. l. 5. c. 12. q. 1. Marta de Jurisd. p. 2. c. 6. n. 1. Laym. l. 4. Theol. mor. tr. 7. c. 8. n. 1. & seqq. Fagn. in c. 10. cit. n. 10. & in c. cum non ab homine 10. de Judic. n. 66. Barb. Jur. Eccl. l. 1. c. 39. §. 2. n. 5. Engl. hic n. 38. & non pauci alij, præsertim TT. & Canonistæ. Fundantur 1. paritate cum Sacerdotibus, & Levitis Veteris Legis; nam hi, ut colligi potest ex varijs textibus, præsertim Gen. 47. v. 22. Levit. ult. v. 28. & Num. 18. v. 8. & 9. Jure Divino exempti erant à Jurisdictione Sæculari aliarum Tribuum, & à Lege solvendi tributa. Igitur etiam Sacerdotes, & Ministri novæ Legis, tantòque magis, quantò excellentiâ, & dignitate Veteris Legis Sacerdotes, & Ministros magis antecellunt. 2. Diversis Juris Canonici textibus, præsertim can. futuram 15. caus. 12. q. 1. ubi pientissimus Imperator Constantinus, Vos, inquit, à nemine dijudicari potestis, quia solius Dei judicio reservamini: & c. quanquam 4. de censib. in 6. ubi Ecclesia, Ecclesiasticæque persone, ac res ipsarum non solum Jure humano, quin imò & Divino à Sæcularium personarum exactionibus dicuntur immunes esse: quibus

bus consonat Trid. Synodus, quæ sess. 25. c. 20. de reform. ait, *Ecclesie, & personarum Ecclesiasticarum immunitatem DEI ordinatione, & Canonice Sanctionibus constitutam.* 3. *Facto Christi*, qui Matth. 17. v. 25. § 26. tributum solvit pro se, & Petro scandali vitandi causâ, cum alias non teneretur; cum enim interpellatus à Petro de solvendo tributo, dixisset ipsi, *Reges terre à quibus accipiunt tributum, à filiis, an ab alienis?* & respondisset Petrus, *Ab alienis*, Christus intulit, *Ergo liberi sunt filij*: ubi sub filiorum nomine juxta SS. Hieron. & August. omnes Sacerdotes, & Clerici comprehenduntur. Igitur omnes isti à Sæculari potestate Jure saltem Divino exempti sunt. 4. *Ratione*: non minus Deo consecrati, ejusque servitio dicati sunt Clerici, & aliæ personæ Ecclesiasticæ, quàm vestes, & vasa Sacra, Tempia, atque Altaria. Atqui hæc eo ipso, quod Deo dicata sint, à foro Sæculari exemptuntur ipso Jure Divino. Igitur etiam Clerici, & aliæ Personæ Ecclesiasticæ. 5. Clerici ex ipsius Clericatus à Deo facta institutione sunt Patres, & Magistri omnium fidelium, ut dicitur *can. quis dabitur 9. dist. 96.* atqui, ut ibidem habetur, *miserabilis infanie esse cognoscitur, si filius patrem, discipulus magistrum sibi conetur subjugare, & illum suæ potestati subicere, quo credit non solum in terra, sed etiam in cælis se ligari posse & solvi.* 6. Nulla potestas, sive Jurisdicção potest propria virtute ferri extra genus, sive limites objecti sui. Ita autem ferretur potestas sæcularis, si eidem subjecti essent Clerici, & personæ Ecclesiasticæ, quippe quæ Sacræ Personæ sunt, potestatis autem Sæcularis objectum sint res, & personæ tantum profanæ. 7. Si Clerici, & aliæ personæ Ecclesiasticæ solum Jure humano à potestate Laicali exemptæ essent, possent Principes Sæculares ex toto, vel ex parte Immunitatem Ecclesiasticam abrogare sive per revocationem, sive per præscriptionem, quod plerique DD. negant.

97 *Alterâ Sententiâ vult è contrario, quod Clericorum, & Personarum Ecclesiasticarum à foro Sæculari exemptio in novo Testamento solum Jure humano sit introducta.* Ita Covar. *pract. qq. c. 31. n. 2. Valasc. tom. 1. consult. 100. n. 8. Cevallos pract. quasi. 550. Boërius decis. 31. n. 4. Farin. prax. crim. q. 8. n. 2. v. limita 1. Molin. tr. 2. de J. & J. D. 31. n. 11. Oliva for. Eccl. n. 1. q. 10. à n. 9. Zoël. hic n. 31. Schamb. ibid. n. 34. & alij tam TT. quàm JCTi complures magni nominis, quos sequitur Præn. & Clar. D. Herman. Anton. de Chlingensperg de *Judic. in gener. c. 2. assert. 41. & sqq.* Fundamenta illorum sunt 1. Quia in SS. Paginis novi Testamenti non extat ullus textus, quo ejusmodi exemptio immediatè sit constituta: imò quod illa Clericis, spectato præcisè Jure Divino, & naturali, in temporalibus non competat,*

ex varijs textibus non obscure videtur colligi, ut cum Paulus dicit: *Omnis anima subminoribus potestatibus subdita sit.* Rom. 13. v. 1. cum Petrus ait: *Subditi estote Regi quasi excellenti 1. Petri 2. v. 13.* cum Christus ad Pilatum dixit: *Non haberes potestatem adversum me ullam, nisi tibi datum esset desuper.* Joan. 19. v. 11. cum Paulus ad Cæsarem appellavit *Act. 25. v. 16. &c.* 2. Quia privilegium hoc primis Ecclesiæ temporibus non habuerunt Clerici, sed postea primum illud ipsis concessum fuit, & quidem non totum simul, sed successivè; nam Justinianus Imp. illud ipsis concessit tantum in causis Civilibus, & quando super crimine Ecclesiastico conveniebantur; quando verò conveniebantur super crimine Civili, fortiebantur & ipsi forum sæculare. *Novell. 83. prime. & c. 1.* 3. Quia exemptio Clericorum à foro Sæculari non semper fuit eadem, sed variationem passâ tam quoad causas, quàm quoad ipsas personas, ut patet ex multis textibus, & novissimè ex Trid. *sess. 23. c. 6. de reform.* ubi illa non parum restricta est. Atqui ea, quæ Juris naturalis, vel Divini sunt, non ita mutari, vel restringi potestate humana possunt. Ergo &c. 4. Clerici cum Laicis possunt inire Contractus, ut emptiones, locationes &c. Ergo etiam Laici coram Magistratibus Civilibus convenire eosdem possunt, ut pacta servent; nam in loco Contractus quivis fortitur forum, etiam si Judex illius loci aliàs sit incompetens. 5. Clerici etiam hodie subjiuntur Judici Laico in causa Reconvencionis, & Feudalibus, imò aliquando etiam in Criminalibus *c. cum non ab homine 10. de Judic. & c. novimus 27. de V. S.* ergo nulla est repugnantia, quin etiam subjiuntur ipsdem in alijs temporalibus. 6. Clerici non minus sunt pars Reip. ac Laici. Ergo non minus, ac isti, à Reip. capite puniri possunt, si Republicam turbent. 7. Christiana Religio non liberat Fideles ab ullo vinculo Civili v.g. à debito pecuniario, conjugio, servitute &c. Ergo nec liberat à Jurisdictione Sæcularium Magistratuum.

Tenenda videtur Sententiâ inter, utramque priorem media, & ad Quæstionem n. 95. propositam respondendum cum distinctione, quam adhibent Lessl. l. 2. de J. & J. c. 33. n. 28. & seqq. Pal. tr. 12. D. un. p. 1. n. 4. Gonzal. in c. 8. de Judic. n. 11. Delbene de Immunit. tom. 1. c. 1. dub. 2. f. 1. n. 26. P. Wiest. hic n. 175. & alij ab his cit. Dicunt DD. isti, Exemptionem hanc Clericorum à foro Sæculari immediatè quidem esse Juris humani, originaliter tamen, & initiativè esse Juris Divini: quod innui videtur etiam à Trid. *sess. 23. c. 6. de reform.* ubi Immunitas hæc dicitur *constituta DEI Ordinatione, & Canonice Sanctionibus: Canonice Sanctionibus* quidem, quibus partim introducta, partim acceptata sunt privilegia ab Im-

Imperatoribus Statui Clericali concessa, ut patet ex Juris utriusque textibus tum *citt.* tum passim obvijs.

DEI ordinatione autem; quia exemptio hæc originem, & initium suum ex Jure Divino trahit: idque extri- plici capite. 1. Quia facta est ad imitationem Legis antiquæ, quæ Sacerdotes, & Levitæ à potestate reliquarum Tribuum exempti, Aaroni, & Successoribus ejus tantum sub- jiciebantur. 2. Quia ex speciali quodam in- stinctu, & quodammodo præcepto DEI pro- fecta est; cum enim recta Ecclesiæ gubernatio exigere videatur, ut Clerici, tanquam Patres, & Magistri reliquorum Fidelium, ab istorum potestate, & Jurisdictione ex- imerentur, per hoc ipsum, quod Christus commiserit Pontifici gubernationem Ecclesiæ suæ, etiam commississe ipsi potestatem cen- setur privilegium hoc communicandi Cleri- cis.

3. Quia etsi Jure natura nonne- cessario competat Clericis, tamen eidem maxime consentaneum est Clericos, tan- quam res Deo dicatas, non eodem modo tractari, sicut tractantur Laici. Habet autem Pontifex ex Jure Divino Potestatem gubernandi Ecclesiæ, & faciendi in illa, quod maxime consentaneum est Juri Divino, & naturali. Ergo &c. Neque plus probant Argumenta utriusque Sententiæ.

Ad 1. Argumentum primæ Sententiæ solum sequitur, quod æquum fuerit, etiam Sacerdotes novæ Legis eximi à potestate Laicali; non verò quod præcepto Divino exempti sint; nam Lex, quæ Veteris Te- stamenti Sacerdotes, & Levitas eximebat, ce- remonialis fuit, & cons. abrogata per Legem novam. *Ad 2.* ibi dicitur exemptionem istam esse Juris Divini, vel quia à Veteri Le- ge ducebat originem, vel quia Jus Divinum, & naturale dictabat, Clericos esse eximen- dos. *Ad 3.* ex illo Christi facto sequi- tur ad summum, ibi S. Petrum, & Succes- sores à Christo exemptos fuisse à potestate Laicali, non verò cæteros Clericos, cum de solo Petro, non de Apostolis cæteris sermo ibidem fiat. Neque obstat, quod etiam Apostoli, & Clerici dicantur Filij Dei; nam Filij Dei adoptivi sunt Fideles omnes, etiam Laici, nec tamen exemptionis privilegium ex eo possunt prætere.

Ad 4. 5. 6. Ijs Argumentis solum probatur, quod, ut paulò antea dictum, Jus Divinum, & natu- rale dicit talem exemptionem esse facien- dam; non verò, quod illam defacto statue- rit. *Ad 7.* negatur sequela; nam post- quam exemptio hæc semel legitime introdu- cta est, nec revocari per Statuta Principum Sæcularium amplius potest, nec etiam per con- suetudinem abrogari: non revocari; quia per ejusmodi privilegium Clerici celsarunt esse subditi Principum Sæcularium; nemo autem privilegij suis privari, nisi subditus, potest: non abrogari per consuetudinem; quia non apparet, quomodo consuetudo contraria

privilegio, quod Dei ordinatione, & speciali instinctu, ac quodammodo præcepto est in- troducendum, rationabilis esse possit. Ac- cedit, quia ad consuetudinem legitime præ- scriptam necessarius est consensus saltem tacitus Legislatoris. Atquitalis consensus Legislatoris præsumi non potest; hic enim est Pontifex, qui dum quotannis in Cæna Domini adversus violantes Immunitatem Ec- clesiasticam Excommunicationem, & alias poenas promulgat, sufficienter ostendit, se consuetudinem istam, quæ Ecclesiarum, & Ecclesiasticarum personarum Immunitas læ- ditur, non approbare.

Neque efficaciora sunt Argumenta se- cunda Sententiæ.

Ad 1. pro nostra re- sponse serviant textus, & rationes allatæ pro prima sententiæ, quæ saltem hoc pro- bant, quod Immunitas ista initiativè sit Juris Divini, & naturalis. S. Petrus *l. cit.* locutus est de Laicis, quod ad Clericos extendi non debet. Pilatus adversus Christum potesta- tem habuit non Juris, sed facti, qualem etiam Tyranni habent. Cætera vide *suprà n. 73.*

Ad 2. istud Argumentum confirmat nostram Sententiæ. *Ad 3.* privilegium fori Clericis competens, quia immediatè est Juris humani, ideo variari potest; quia verò simul initiativè est Juris Divini & natu- ralis, tolli omnino non potest, etiam à Pont. quippe qui potestatem à Christo accepit ad adificationem duntaxat, non verò ad destru- ctionem Ecclesiæ, quod fieret, si tolleret Pontifex, quod Divino & naturali instinctu, ac quasi præcepto est introducendum.

Ad 4. satis est, quod Clerici coram suo Magist- ratu Ecclesiastico conveniri possint, ut pacta servent, & ab eodem puniri. *Ad 5.* etsi repugnantia non sit Clericos potestati Sæcu- lari in quibusdam casibus subijci, est tamen repugnantia, ut subijciantur eidem universim ob indecentiam summam; neque enim de- cens est subijci personas Sacras profanis, patres filijs, Pastores ovibus. *Ad 6.* Clerici qui- dem sunt pars Reip. & ejusdem Cives, exemp- ti tamen ob sublimitatem Status à Laica potestate. *Ad 7.* etsi Lex Christiana non eximat omni vinculo, Clerici tamen ob Status dignitatem omnino debuerunt esse ex- empti, ita ut exemptio quidem processerit à voluntate humana, convenientia verò ejus- dem à Divina.

Quæritur 6. an Clerici renuntiare possint privilegio fori Ecclesiastici? *Ratio dubitandi est 1.* quia privilegium hoc videtur esse favor non tam publicus, quàm privatus singulorum Clericorum, in quorum utilita- tem immediatè redundat. 2. Sic renun- tiari posse privilegio, quod ratione Clerica- rûs, & Sacerdotij competit, expressè supponit *l. si quis 51. C. de Episc. & Cleric. & l. si quis 29. C. de Pact.* 3. *can. inolita 42. can. Cleri- cum 47. & can. seq. caus. 11. q. 1.* prohibentur Clerici ad forum sæculare pertrahi, pulsari, quæ

quæ verba invitos denotant. Igitur volentes conveniri ibidem possunt. 4. Idem clarius habetur *can. pulsatus 3. caus. 3. q. 6.* ubi permittitur Clerico, ut *pulsatus*, seu vocatus *ad Judicem non suum, si voluerit, taceat.* 5. *can. mandastis 10. caus. 2. q. 5.* Sixtus III. coram Concilio, autoritate Valentiniani Imp. congregato, suspectus de crimine se purgavit. 6. *c. dilecti 17. h. tit.* habetur, quod privilegium fori non profit ijs, qui se certo loco respondere, vel solvere promiserunt.

102 Sed his non obstantibus, dicendum, Clericos nec invitos, nec volentes renuntiare posse privilegio fori Ecclesiastici, & consentire in Judicem Laicum, ut coram ipso conveniantur. Ita Pirh. *hic n. 176. Zæf. n. 20. Schamb. n. 40. Engl. n. 39.* cum communi DD. & constat ex *c. si diligenti 12. h. tit.* Ratio est, quia privilegium hoc exemptionis non personale, sed toti Statui Clericali publicè indultum, adeoque favor, & Jus publicum est, cui per privatorum pacta derogari non potest. *Proceditque hoc 1.* non tantùm in causis Spiritualibus, & Ecclesiasticis, ubi exemptio est Juris Divini, sed etiam in temporalibus, & profanis; nam neque de his conveniri Clerici coram Judice Laico possunt, ut dictum est *n. 79.* *Procedit 2.* sive expressè, sive tacitè renuntiaverit Clericus e. g. quia patitur se conveniri, & condemnari à Judice seculari, & non contradicit. *Gloss. in c. si diligenti cit. V. manifestè in fin. Abb. ibid. n. 25. Pirh. l. cit.* Ratio est, quia regulariter plus non operatur consensus expressus, quàm tacitus. *Procedit 3.* etsi per pactum Juramento confirmatum in Judicem Laicum consenserit Clericus. *Gloss. fin. in c. cit. Zæf. n. 21. Pirh. n. 177. Schamb. Engl. l. cit.* quia Juramentum tale cedit in præjudicium Status Clericalis; conf. non est obligatorium.

103 Neque urgent Argumenta allata. *Ad 1.* constat ex probatione responsionis, hoc privilegio concedi favorem publicum. *Ad 2.* Juris Civilis dispositio, cum de Ecclesijs, & Clericis agitur, attendi non debet, ubi contrarium SS. Canones disponunt. *Ad 3.* quamvis ab initio privilegium fori Clericis hoc pacto concessum sit, ne ad secularia Judicia trahantur, sive venire compellantur, postea tamen constitutum est, ut ne volentes quidem coram Judice Sæculari se purgare, litigare, vel respondere possint, ut patet ex *c. si diligenti cit.* *Ad 4. can. pulsatus cit. intel-*

ligi debet non de Judice Sæculari, sed Ecclesiastico alieno; nam coram hoc, accedente consensu Episcopi, respondere Clericus potest. *Gloss. ibid. V. si voluerit, & V. teneat.* *Ad 5.* Sixtus III. se purgavit in eo Concilio, non ex obligatione, sed ultro, ac sponte, per hoc non dans Successoribus suis formam, & exemplum se ita purgandi, ut expressè *in can. cit.* additur. *Ad 6.* ibi sermo est de privilegio non communi toti Ordini Clericali, sed speciali, Clericis in certo loco concessio, ne sc. possint conveniri citra mare: cui derogari propria renuntiatione potest, cum non concernat aliquid cedens in detrimentum Status Clericalis.

Quæritur 7. quæ sint pœnæ Clerico- 104 rum renuntiantium Privilegio fori Ecclesiastici? hæc pœnæ expressæ sunt *can. nullus 6. can. inoluta 42. can. placuit 43. caus. 11. q. 1. & c. si diligenti 12. h. tit.* quarum aliæ in Actorem, aliæ in Reum latæ sunt. Si Clericus Actor alium Clericum trahat ad Judicium Sæculare, perdit causam, si ea Civilis sit, & à comunione efficitur extraneus, vel alienus, h. e. excommunicatur, donec satisfecerit Reo, & Ecclesiæ pro injuria, quam utrique irrogavit. Clericus verò Reus, si coram Judice Sæculari conventus, voluntariè se purget, vel respondeat coram eodem, si causa Civilis sit, perdit, quod evicit, sive obtinuit, vel si retinere hoc velit, amittit locum suum, seu debet deponi. Si verò causa criminalis sit, locum suum amittit, & deponi debet ab officio, & Beneficio, sive deinde sententia pro eo lata sit, sive contra eum.

Porro, ut cum alijs notat Pirh. *hic 105 n. 180.* circa has pœnas tria sunt advertenda. 1. Pœna hæc amissionis neque ab Actore, neque à Reo incurritur ipso Jure, sed per sententiam Judicis; quia verbum *Perdant* non est tam præsentis temporis, quàm futuri; per verba autem futuri temporis imponitur pœna non ipso Jure, sed per sententiam. 2. Actor Clericus non incurrit hanc pœnam amissionis per solam citationem Rei Clerici: imò ad eam evitandam sufficit, si in quacunque litis parte ab incepta causa desistat. 3. Prædictam pœnam amissionis causæ etiam non incurrit Laicus trahens Clericum ad Judicium Sæculare *Auth. statuimus C. de Episc. & Cleric.* ubi etiam habetur, quod Judex potestare judicandi privandus sit.

§. VII.

De Foro Privilegiato Laicorum.

SUMMARIUM.

106. Quenam persone dicantur miserabiles?
107. Quale privilegium habeant ratione fori?

108. Quando uti nequeant hoc privilegio?
109. Privilegium ratione fori competens militi?

110. Non competit preventio ab alio Judice, antequam miles fieret.
 111. Privilegium Studioforum.
 112. Quinam illo gaudeant?
 113. Requisita, ut gaudeant?
 114. An eo gaudeant etiam Cessatores?
 115. An extra patriam suam studentes, vel docentes?
 116. Utrum etiam in Criminalibus?
 117. An Studiosus ad locum delicti remitti debeat?
 118. An ita remitti debeat preventus ab alio

- Judice, antequam Scholaris fieret?
 119. An Magistratui Academico competit Jurisdictio in Clericos Studiosos?
 120. Quando Privilegium Fori Academici amittatur?
 121. Forum Speciale Principum, & Ordinum Imperij, seu Austregarum.
 122. Cause, quae in foro Austregarum decidi possunt.
 123. 124. 125. Quomodo singulis Imperij Statibus forum hoc competit?

Praeter Clericos etiam Laici quidam Forum privilegiatum habent, suntque quatuor praecipue illorum genera. 1. Personae miserabiles. 2. Milites. 3. Studiosi. 4. Principes, & Ordines S.R. Imperij.

105 Quæritur 1. de foro miserabilium personarum. Et 1. quidem dubitatur, quinam hic veniant nomine personarum miserabilium? R. 1. sunt pupilli l. un. C. quand. Imp. int. pupill. & viduas &c. Proceditque hoc, etiam Tutorem, & Defensorem habeant, ut contra Paul. de Castro in tit. cit. teste P. Friderich de for. compet. edit. 2. n. 380. communis aliorum habet, & ratio est, quia Imperator l. cit. generaliter loquitur, ac proinde etiam illos privilegio suo donat, qui habent Tutores. Accedit, quod si privilegium istius Legis restringeretur solum ad pupillos defensore carentes, vix unquam locus eidem foret, cum pupillus sine defensore in Judicio stare nequeat.

2. Viduæ l. un. cit. Estque hoc verum, etiam si non sint pauperes, ut contra Roland. à Valle Vol. 2. conf. 20. n. 12. docet Gaill. l. 1. obs. 1. n. 40. Sperell. for. Eccl. Decis. 156. n. 33. & ipse Roland. vol. 1. conf. 76. n. 45. quos sequitur P. Friderich l. cit. n. 381. & P. Schmier de Judic. c. 3. n. 269. quod etiam dicendum de pupillis. Ratio est, quia Imperator, dum privilegium istud concecit, inter pauperes, & opulentos non distinguit, nec rationem sumpsit à paupertate, sed ex eo, quod miseratione digni sint; ista autem digni sunt pupilli, & viduæ etiam opulentæ, illi ob ætatis, hæ ob sexus imbecillitatem, ob quam premi, etiam dum opulentæ sunt, solent. ergo &c.

4. Femina maritum quidem habens, sed inutilem, seu à quo defendi nequeat, quia v. g. captivus, exul, ad turremes damnatus est. Gaill. l. cit. n. 44. Pignatell. tom. 5. consult. 2. n. 55. P. Friderich n. 383. P. Schmier n. 267. arg. c. inter corporalia 2. §. sed neque de Translat. Episc. l. vir mulieri 64. ff. de donat. int. vir. & mulier. quia æqualem commiserationem meretur vidua, sive maritum omnino non habeat, sive habeat, sed talè, à quo auxilium sperare nequeat.

4. Virgo, sipatrem non habeat, à quo defendi possit, ut contra Felin. Covar. Gaill.

& alios probabiliter docet Azo in Summ. ad tit. C. quand. Imper. cit. Sperell. decif. 158. n. 3. & plures alij ab hoc cit. fatenturque Covar. pract. qq. c. 7. n. 2. sententiam istam communem esse inter DD. Ratio est, quia ut Javolenus l. malum 242. §. viduam 3. ff. de V. S. ait, Viduam non solum eam, quæ olim nupta fuisset, sed eam quoque mulierem, quæ virum non habuisset, appellari, ait Labeo; quia Vidua sic dicta, quasi vecors, vesanus, qui sine corde, & sanitate esset; similiter Viduam dicam esse sine duitate.

5. Senes decrepiti, item qui diuturno morbo exhausti, & enervati, & generaliter omnes, qui naturali commiseratione ob fortunæ injuriam digni sunt l. un. C. quand. Imp. Quinam autem in specie pro talibus habendi sint, Judicis arbitrio relinquendum est, ut ex receptissima DD. sententia notat Menoch. de arbitr. cas. 55. n. 1. & Mascard. concl. 1066. n. 1. & sqq.

Dub. 2. quale Privilegium ratione fori habeant personæ miserabiles? R. triplex maximè privilegium ipsis competit, quorum duo priora ipsis concessa sunt Jure Civili l. un. C. quand. Imper. tertium Ecclesiastico per c. novit. 13. de Judic. & c. licet ex suscepto 10. c. ex parte 15. h. tit. Sunt autem sequentia.

1. extra Provincias, in quibus sunt, ad Comitatum, h. e. ad Curiam, Consistorium, vel ad Examen Imperatoris vocari nequeunt, nec ibi conveniri invitæ.

2. Si alios convenient, immediatè Cæsarem adire, & adversarios suos coram eo in prima statim instantia convenire possunt. Proceditque hoc, sive oppressionem sui in alio Tribunali metuant, sive non, ut patet ex particula præsertim, quæ Imperator in l. un. cit. utitur; nam particulis maximè, & præcipuè æquivalet, conf. implicativa est, & casus alios contrarios non excludit, sed involvit, ut alijs cit. notat P. Friderich de for. compet. edit. 2. n. 378. & P. Schmier. de Judic. c. 3. n. 271.

3. Si personæ ista vi oppressa, & spoliata possessione sua sunt, spoliatorem Laicum coram Judice Ecclesiastico, omittis etiam Judicibus alijs Ordinarijs, sub quorum Jurisdictione sunt, convenire immediatè possunt: idque verum est non tantum, quando Judex Sæcularis in Justitia iisdem

administranda est negligens; nam hoc casu provocare ad Judicem Ecclesiasticum possunt etiam personæ non miserabiles. *c. licet ex suscepto cit.* sed etiam quando Judex Laicus administrare ipsis Justitiam vellet, ut patet ex *c. ex parte cit.* & communi omnium sensu receptum fatetur Covar. *pract. qq. c. 6. n. 1. v. imò* *Et in hoc*, licet ipse contrarium ibidem teneat. Ratio est, quia causæ viduarum, & aliarum miserabilium personarum, quæ per injuriam, vel vim oppressæ sunt, earumque defensio ad Ecclesiam spectat saltem cumulative. Unde corrui Argumentum Covarruvæ, quod sumit ex *c. novit. cit.* ubi Pontifex profitetur se nolle turbare Jurisdictionem Laicorum; non enim turbat illam, dum patrocinium hujusmodi personarum suscipit, quod à Deo sibi, & Ecclesiæ commendatum habet.

108 Dub. 3. quibus casibus personæ miserabiles privilegio hoc Juris uti nequeant?
 R. 1. Hoc privilegio uti non possunt Viduæ viventes impudicæ. Covar. *pract. qq. c. 7. n. 1.* Sperell. *decis. 158. n. 26.* P. Friderich *de for. compet. edit. 2. n. 384.* & ratio est, quia non censendum, Imperatorem voluisse hujusmodi Viduis favere contra monitum Apostoli 1. *Timoth. 5. v. 3. Viduas honora, quæ verè viduæ sunt*, ubi *v. 6. explicans*, quæ verè vidua sit, addit, *Quæ in delicijs est, vivens mortua est.*

2. Meretrices. Stephan. Gratian. *Discept. for. c. 962. n. 20.* Sperell. *l. cit. n. 25.* P. Friderich *n. 384. cit.* & alij apud istos; etsi enim miserabilissimæ sint, uti omnes facinorosi, non tamen sunt miserabiles personæ fortunæ injuriæ, ut requirit Imperator *l. un. C. quand. Imper.*

3. Qui suâ culpâ, v. g. luxu, gulâ, ludo, aut ob crimen in paupertatem, malumve aliud se præcipitârunt, ut contra Covar. *pract. qq. c. 6. n. 2. v. sed si quis* do et Andr. de Isern. *in Constit. Neapol. l. 1. tit. 37. n. 9.* Matth. de Afflict. *in l. un. cit. n. 28.* Rebuff. *ad Leges Regias tom. 1. tit. de sent. provis. gloss. ult. quos citat*, & sequitur P. Friderich *l. cit. n. 386.* ex ratione paulò antè allata de meretricibus: quod confirmatur à pari cum Clericorum privilegio, quod datum ipsis est *c. Odoardus 3. de solut.* quo privantur, qui ludo, vel aliâ luxuriosè vivendo bona sua prodederunt.

4. Qui privilegio huic renuntiârunt: quod tamen Gloss. *in l. un. cit. v. excedere*, Gaill. *l. 1. obs. 1. n. 40.* Sperell. *decis. 166. n. 48.* & apud hunc communis sententia negat ex ratione, quia videtur concessum non ratione singularum personarum miserabilium, sed statui ipsarum, & miserationis intuitu: quæ tamen ratio non multum probat; quia personæ miserabiles non magis videntur Statum constituere, quàm Studiosi, qui tamen, ut infra dicetur, renuntiare privilegio fori specialis possunt.

5. Denique miserabiles personæ non possunt uti suo privilegio contra aliam personam miserabilem, eam trahendo in prima instantia ad Curiam Imperatoris. Stephan. Gratian. *Discept. for. c. 182. n. 21.* Covar. *pract. qq. c. 7. n. 5.* Vincent. de Franchis *decis. 188.* ubi dicit, sententiam istam esse verissimam ex Regula communi, quia privilegiatus adversus habentem par privilegium privilegio suo uti non potest, quando utrumque est speciale, & ex eadem causa concurret: imò si hoc casu usus esset privilegij, etiam reus conventus uti eodem posset, & opponere exceptionem privilegij, quod etiam ipse haber, ne ad Curiam Imperatoris, vel Regis in prima instantia invitatus trahatur.

Quæritur 2. quod Privilegium ratione fori militibus competat? R. his per *l. magisteria 6. C. de Jurisdic. om. Judic. l. si quis 29. C. de pact. l. si quis 7. ff. de Judic.* hoc conceditur privilegium, ut si in numerum militum, præfuto Juramento, rite inscripti sint, coram alio Judice, quàm militari, civiliter, aut criminaliter conveniri nequeant. Ita omnes.

Dixi 1. *Si in numerum militum, præfuto Juramento, rite inscripti sint*; nam, ut Ulpianus *l. ex eo 42. ff. de testam. milit.* rectè observat, *qui nondum in numeris sunt*, licet etiam lecti tirones sint, *Et publicis expensis iter faciant, nondum milites sunt; debent enim in numeros referri.*

Dixi 2. *Nequeunt coram alio Judice, quàm militari conveniri*: est autem Judex militaris Magister militum, seu, ut *l. magisteria cit.* loquitur Imperator, *Magisteria potestas.* Hanc potestatem hodie exercet Dux Militum, vel Colonelus, ut loquitur, vel per se, vel per Auditorem suum, & quidem in causis gravioribus, & cap talibus, convocato Senatu militari.

Dixi 3. *civiliter*: quam potestatem in causis civilibus cognoscendi Magistro militum concessit *l. magisteria cit.* cum antea, ut Vultejus *in l. cit. n. 8. Et sqq.* ostendit, eam potestatem Judex militaris non habuerit. Sed & hodie tres casus excipiuntur, quibus fori militaris privilegio non gaudent milites.

1. Si conveniantur ex causâ functionû publicum, seu tributorum *l. un. C. in quib. caus. militant. & l. fin. C. ubi quis de Curial. vel cohortal. Et c.*

2. Si per Provincias sociantur, i. e. mercaturâ causâ societatem Imperatoris consensu contraxerint *l. fin. cit.*

3. Si prædia conduxerint vel à fisco, vel alijs DD. *in l. cit.*
 Dixi 4. *aut criminaliter*: ubi distinguendum, de quali crimine conveniatur miles; nam si crimen sit militare, contra solas Leges militares admittum, solus Magister militum est Judex competens, ut fatentur omnes. At si crimen sit commune. h. e. contra prohibitionem Juris communis commissum, Gloss. *in l. Magisteria cit. v. etiam Civilium*, & hanc secuti DD. communiter distinguunt, & si eno-

enorme fit, potestatem de eo cognoscendi, & puniendi illud Rectori Provinciae tribuunt, Magistro militum autem, si enorme non sit. Verum hoc discrimen sublatum est hodierna consuetudine, juxta quam teste Boërio de Custod. Clav. n. 29. de omni militum suorum crimine cognoscunt illorum Magistri.

Dubit. Quid sit tenendum de eo, qui postquam prævenerat jam fuit ab aliquo Judice, miles efficitur, & forum mutat? *Rationem dubitandi* facit l. qui cum uno 4. §. reus 5. ff. de re militar. ubi reus capitalis criminis, si miles voluntarius factus est, capite puniendus dicitur, nec remittendus est, ubi postulatus est.

Sed dicendum, hoc casu privilegium militare non prodesse reo, militi facto, postquam jam prævenerat ab alio Judice. Ita Oldrad. Alberic. Fulgos. quos citat, & sequitur Barbof. in l. si quis posteaquam 7. ff. de Judic. n. 66. & P. Friderich de for. compet. edit. 2. n. 398. & aperte constat ex l. si quis posteaquam cit. ubi statuitur, quod si quis posteaquam in Jus vocatus est, miles, vel alterius fori esse ceperit, ibi nihilominus respondere teneatur, ubi in Jus vocatus est, nec praescriptionem fori opponere possit. Conf. ex l. ubi acceptum 30. ff. eod. ubi pro Regula ponitur, quod, ubi acceptum semel est iudicium, ibi esse finem accipere debeat.

Neque obstat l. qui cum uno allegata in contrarium; loquitur enim de milite voluntario, de quo hac Lege specialiter constitutum est, ut à suo Duce puniretur, etsi alibi ob crimen grave accusatus, & citatus fuisset ante susceptam militiam: cujus Constitutionis ratio fuit, quia ita suscipiendo militiam, graviter deliquit in l. un. C. de reis postulatis, quâ postulatus criminis, antequam ostendat suam innocentiam, vetatur ad honorem militiae aspirare: quod crimen cum commiserit in ipsa susceptione militiae, merito à Duce suo pro hoc punitur, ita ut antequam condignam pro hoc poenam receperit, ad Judicem alterum, qui ipsum citando prævenerit, non sit remittendus.

111 Quæritur 3. quomodo ratione fori privilegii sint Studiosi? R. his Fridericus I. Barbarossa Constitutione in Comitibus apud Roncalias, seu in Campis ad Padum haud procul Placentiâ in Italia 1158. mense Novembri latâ indulgit, ut si litem eis quispian super aliquo negotio movere voluerit, eos coram Domino, vel Magistro suo (i. e. Rectore Universitatis, ut communiter DD. explicant) vel coram ipsius Civitatis Episcopo de eo conveniat, ita ut optio iisdem competat, an coram hoc, vel illo conveniri malint: quam tamen optionem consuetudine Academicarum sublatam ait Besold. de Jur. Academ. c. 6. n. 2. Quidquid sit, hoc certum, Scholarem, si semel unum ex his duobus elegerit, non posse amplius variare; tum quia per electionem semel factam jus acquiritur adversario, quod ei auferri nequit arg.

l. hujusmodi 84. §. Stichum 9. ff. de Legat. 1. tum quod optione data regulariter non licet nisi semel optare, ut malitius hominum occurratur, quibus indulgeretur, si identidem variari posset. Insuper Constitutionis istius fragmentum est Tit. C. ne filius pro patre &c. & habetur Auth. habita ibid. Rationem Imperator, quâ motus fuit ad privilegium hoc concedendum, his verbis expressit: Quis eorum non misereatur, qui amore scientia exules facti de divitibus pauperes semetipsos exinanivunt, vitam suam multis periculis exponunt, & à vilissimis saepe hominibus (quod graviter ferendum est) corporales injurias sine causa perferunt.

Dub. 1. quinam privilegio fori specia-
lis per Auth. cit. indulti gaudeant? R. 1. Studiosi, qui in Universitate publica sunt immatriculati, ac litteris ibidem dant operam, ut patet ex textu cit. 2. Professores illorum, idque multo magis; quia, ut Auth. cit. dicitur, eorum scientia totus illuminatur mundus, & ad obediendum Deo, & hominibus ejus ministris vita subditorum informatur.

3. Utrorumque uxores; quia generale est, quod uxor sequatur forum mariti, non solum domicilij; sed etiam illud, quod marito competit ratione dignitatis, officij, artis, aut privilegij personalis, prout constat ex l. fin. C. de incolis, ubi Imp. Mulieres, inveniunt, honore maritorum erigimus, genere nobilitamus, & forum ex eorum persona statuimus. 4. Relictæ eorum Viduæ; quia commune est Viduis, ut gaudeant foro mariti defuncti l. fin. cit. v. fin. autem. l. filij 22. §. Vidua 1. ff. ad municipal. l. quoties 3. C. de privileg. Scholar. Novell. 22. c. 36. Idque verum est pro toto viduitatis tempore, etiam vir ejus, si supervivisset, transacto Studiorum tempore; fuisset amissurus Forum Academicum; quia, ut bene notat P. Friderich de for. compet. edit. 2. n. 373. tempus mortis incipitur.

5. Eorum filij, & nepotes, si in ipsorum potestate existant; gaudent enim privilegio patris, ne iste à Studiis avocetur, si pro filiis coram alio Tribunali respondere cogeretur. Barbof. in l. quia tale 14. ff. solut. matr. à n. 23. Mendo de Jur. Acad. l. 3. q. 5. n. 33. qui tamen notat privilegium istud mortuis parentibus cessare, eò quod dicta ratio cesset. 6. Famili Studiosorum, & Professorum, si Matriculae Academicæ sint inscripti, in loco Academicæ iisdem inserviant, & sint ipsorum domestici. Mendo l. cit. n. 34. & 35. & alij plures apud ipsum ex ratione, quia privilegium domino concessum circa forum communicatur famulis. 7. Notarij, Pedelli, Nuntij, Ostiarij Academici. Mendo n. 34. cit. & eo teste communior DD. ratio est, quia isti sunt Officiales Academicæ, & in Corpus Academicum cooptati. 8. Addunt aliqui cum Mendo n. 34. cit. Typographos, Bibliopolas, Bibliopegos, Magistros Linguarum,

rum, & Exercitiorum, ut vocant, seu Artis gladiatoria, saltandi, equitandi; quod tamen alij negant: unde, ut rectè monet P. Friderich *l. cit. n. 375.* spectanda hic sunt singularum Academicarum privilegia à Principe Territoriali concessa, Reecessus, & Conventiones cum Civitate initæ, & consuetudines: quæ si desint, probabilius ad istiusmodi personas privilegium fori Academici non extenditur; quia pro ipsis non pugnat ratio, quam allegat *Auth.*

113 Dub. 2. quid requiratur, ut Studiosi privilegio fori Academici gaudeant? *h. 1.* requiratur, ut sit Reus; nam quando Scholaris Actor est, forum Rei sequitur, nisi super hoc aliqua Academia speciali privilegio munita sit, vel Studiosus Actor quidem sit, sed ita, ut Rei tamen partes sustineat, prout fit, quando ab alieno Iudice contra eum proceditur, aut injuriâ aliqua est affectus: his enim casibus ad Magistratum Academicum, ut Iudicem Ordinarium, potest trahere undecunque Reum, ut notat Escobar *tr. de Pontif. & Reg. Jurisd. in Stud. Gener. c. 41. à n. 4.* quem citat, & sequitur Mendo *de Jurisd. Acad. l. 3. q. 2. n. 10.*

2. Ut sit in Album, seu Matriculam Universitatis relatus, ut *arg. l. ex eo 42. ff. de testam. milit. & l. suggestionem 1. C. de Advocat. divers. Judicium* tradit Franc. *proem. l. 6. Decret. n. 12. Dominic. ibid. n. 23. Donell. in Auth. cit. n. 6. Zoes. ibid. pag. 207. q. 1. Brunnem. n. 2. contra Horatium Lucium de privil. Scholar. c. fin. n. 20.* Excipitur, nisi Inscriptio hæc per errorem, vel oblivionem (quod facile fieri potest) omiſsa sit; nam tali casu, si ita degens in Academia nihilominus ab eadem pro Scholari agnoscat, & ipse quoad cætera pro tali se gerat, non apparet, quomodo tunc iste defectus obesse eidem possit, tam quoad hoc, aliâque privilegia, quam quoad Jus petendi Examen, & Gradum Litterarium, ut notat P. Friderich *de for. compet. edit. 2. n. 358.*

3. Ut ad Litterarum Studia incumbat in Studio, ut vocant, Generali, & Academia approbata. Bald. *proem. ff. S. & hæc tria n. 10. princ. Lectur. Petr. Gregor. l. 18. de Rep. c. 1. à n. 3. Barbof. de offic. Episc. alleg. 56. à n. 21.* quos citat, & sequitur P. Friderich *l. cit. n. 359.* Ex quo sequitur, eum, qui privato Marte, & instructione litteras discit, privilegio fori Academici non gaudere, ut contra Ummium *Process. Judic. D. 4. th. 12. n. 63.* bene ostendit Mendo *l. cit. q. 8. n. 62.* & merito, quia sic non obtineretur finis ab Imp. & Principibus in Universitatum erectione intentus, qui erat, ut concursu ex varijs Provincijs ad hujusmodi Litterarum Emporia factò, per publicas, ac solennes litterarias Exercitationes, Examina, Graduum collationem animarentur Juvenes ad excolendum doctrinâ animum. Debet tamen *Universitatis* nomen hic non strictè sumi, sed latius,

prout etiam Gymnasia & Lycea complectitur; nam etsi ista verè Universitates, & Academia non sint, ij tamen, qui in his litteris dant operam, privilegio fori gaudent, quia *Auth. habita* generalis est, atque adeo ad omnes Scholares pertinet. Pacius *in Auth. cit. c. 9. n. 4. Matth. Stephan. l. 3. de Jurisd. p. 2. c. 10. n. 9. P. Friderich n. 359. cit.*

Dub. 3. an privilegio fori Academici gaudeant etiam Studiosi Cessatores, ut vocamus, seu ij, qui otio tempus terunt, vel à bonarum artium, aut scientiæ comparandæ studio aliena sectantur? Negant non pauci cum Mendo *l. 3. Jur. A. d. q. 8. n. 63.* & *sqq.* ducti textu *Auth. habita cit.* ubi expressè sermo est de ijs, qui causâ studiorum peregrinantur, & quorum scientiâ illuminatur mundus: quæ verba cum non congruant Cessatoribus, sequitur ad illos privilegium specialis fori, & cæteras Scholarium prærogativas non pertinere *arg. Regulæ c. cum cessante 60. de appellat.*

Sed verior videtur affirmativa sententia, quam etiam tenent Bartol. *in l. ex eo 42. ff. de testam. milit. n. 8. Franc. in proem. cit. n. 12. Tiraquell. de cessant. caus. p. 1. n. 214. Gilken in Auth. habita cit. n. 13. P. Wiesel. hic n. 191.* & habet hoc praxis hodierna, providè inducta ad multa incommoda præcavenda, quæ hujusmodi Cessatores fori Academici privilegio non antè spoliatur, quam per sententiam ab Academia dimittantur. Ratio est 1. quia nupiam differè in Jure cautum est, quòd privilegium Fori Academici à Cessatoribus, & otiosis Scholaribus ipso Jure amittatur. Igitur retinebunt illud, donec ob ignaviam eo priventur, & exclusi Academia, sortiantur forum Judicis Ordinarij loci. 2. Quia neque Clerici, neque milites, neque Advocati extra casus à Jure expressos privilegij, toti Ordini suo concessis, excidunt, antequam gradu suo dejecti, aut soluti Sacramento dimittantur, ut de Clericis constat *c. cum non ab homine 10. de Judic. de Militibus l. fin. ff. de re militar. de Advocatis l. fin. C. de Advocat. divers. Judic.* Ergo idem dicendum de Scholaribus. 3. Quia per se absurdum videretur, quòd hujusmodi Cessatores peccando possint se subtrahere Jurisdictioni sui Rectoris, & quæ onera illorum personam debebant, certa ratione prærogativam ipsdem afferant, nisi velimus hujusmodi desiderium hominum ludibrio, & injurijs auctoritatem Academici Magistratus exponere.

Ad rationem adverse sententiæ dico, illà quidem probari, quòd ad ita desides, & otiosos non pertineant testimonia scientiæ, & diligentia, Gradus Litterarij, & Munera publica; non tamen ostendi, quòd ipso Jure & Studiorum neglectu privilegio fori Academici, & alijs Scholarium prærogativis excidunt, quamvis privati ipsdem possunt.

Dub. 4. an tantum illi hoc fori privilegio

gio gaudeant, qui extra patriam docent, aut discunt? Ita quidem Bald. in *Auth. habita cit. n. 3.* Salicet. *n. 2. ibid.* Sichard. *n. 9.* Pacius *c. 4. n. 8.* ducti verbis *Auth. cit. ibi: Qui studiorum causâ peregrinantur, & qui amore Scientiæ exulant*, quæ verba loci Originarijs, & Civibus non conveniunt, quippe qui peregrinis, & exulibus maximè opponuntur. Accedit, quia hoc privilegium est contra Jus commune, adeoque extensionem ad personas non expressas non admittit.

Sed verior est negativa Sententia, quam defendunt Angel. in *Auth. cit. n. 6.* Hunnius *ibid. c. 1. q. 5.* Gilken *n. 21.* Zœl. pag. 207. Umnius *Process. Judic. D. 4. th. 12. n. 64.* Matth. Stephan. *de Academ. c. 5. n. 34.* Carpov. *l. 2. respons. Jur. Saxon. respons. 32. n. 20.* Linnæus *de Jur. publ. l. 8. c. 9. n. 50.* P. Wiest. *hic n. 192.* P. Friderich *edit. 2. n. 361.* P. Schmier *c. 3. n. 234.* factique pro ea consuetudo optima Juris interpres, & ratio ipsa; quia ad privilegium fori specialis, & alias prerogativas Scholaribus concedendas moverunt Imperatorem duæ rationes per se sufficientes, una, quòd Studiorum causâ Scholares patriam deserant; altera, & principalis, quòd eorum scientiâ illuminetur mundus, & vita subditorum informetur: quando autem aliquid statuitur ex duabus causis, quarum singulæ per se sufficiunt, ejus Statuti dispositio locum habet, dummodo earum altera, & principalis subsistat *arg. l. fin. §. fin. V. Et licet ff. de J. Et P. 7.*

Ex quo cadit ratio dubitandi allata in contrarium. *Ad Conf.* negatur extendi privilegium ad casum non expressum, cum etiam pro inquilinis non minus, quàm peregrinis ratio principalis ab Imperatore assignata militet; conf. ab isto potius facta extensio censi debeat, quàm ab *Auth. cit.* Interpretibus.

116 Dub. 5. an Jurisdictio per *Auth. cit.* data se extendat etiam ad causas Studiosorum criminales? Non ad istas, sed ad Civiles tantum extendi contendunt cum Bald. Angel. Paul. de Castro. Cujac. in *Auth. cit. circa fir.* Sichard. *n. 20.* Pacius *n. 13.* Lucas de Penna in *l. 2. C. de privil. Scholar.* Jason in *l. 3. ff. de constit. pecun. n. 52.* Donell. *l. 17. c. 20.* Petrus Heigius *p. 2. q. 11. n. 7.* Vultejus *ad l. 10. C. ubi caus. fisc. n. 3.* existimans Rectorem Academiae in Criminalibus Jurisdictionem non habere, præterquam si ex speciali privilegio eam acquisiverit: & videtur hoc etiam probari 1. Quia nunquam in generali concessione Jurisdictionis Imperium merum comprehenditur *l. quecumque 1. ff. de offic. ejus, cui mandat. est Jurisd.* 2. Quia Academia Bononiensis, ut Horatius Lucius, & Parisiensis, ut Bodinus testantur, forum privilegiatum non habent in Criminalibus. 3. Quia ita habet multarum aliarum Academicarum usus, & sensus.

Verior, Jure communi spectato, vi-

detur esse affirmativa sententia, quam etiam propugnant Gloss. in *Auth. cit. V. si litem.* Bartol. *n. 4. in fin.* Horat. Lucius *tr. de privil. Scholar. privil. 65. §. 69.* Clar. *S. fin. q. 35. n. 23.* Escobar *de Pontif. & Reg. Jurisd. c. 40. n. 2.* Scipio Gentilis *l. 3. de Jurisd. c. 17.* Linnæus *tr. 8. Jur. publ. Rom. c. 9. n. 33.* Mendo *de Jur. Acad. l. 1. q. 20. à n. 454. & l. 3. q. 2. n. 8. P.* Wiest. *hic n. 194.* P. Friderich *edit. 2. n. 364. §. 365.* P. Schmier *de Judic. c. 3. n. 242.* & alij plures, qui tam frequenti calculo in eam concedunt, ut aliter pronuntiantes Horatius Lucius *privil. 69. cit. in fin.* non dubitavit Hæreticos appellare, quasi compertæ veritati repugnarent. Colligitur ex *Auth. cit. ibi, Nec ob alterius cujuscunque Provincie delictum, sive debitum (quod aliquando ex perversa consuetudine factum audivimus) aliquod damnum eis inferat; Et: Si litem eis quispiam super aliquo negotio movere voluerit; nam litis, & negotij nomine non infrequenter etiam cause criminales veniunt l. properandum 13. princ. C. de Judic. l. fin. C. ut intra cert. temp. criminal. l. qui crimen 36. C. de his, qui accusar. l. in criminali 5. C. de Jurisd. omn. Judic.* Ratio est 1.

Quia per verba *Auth. cit.* Magistratui Academico concessa est Jurisdictio Ordinaria, ut ex textu patet.

Quoties autem Princeps Jurisdictionem Ordinariam indistinctè concedit, merum Imperium, conf. etiam Jurisdictionem in causas criminales concessisse censetur; quia talis concessio est privilegium Principis, quod plenissimè interpretandum est, præsertim illud, quo Ordini hominum Reip. utilium, ut præsentī casu, prospicere voluit, ne extraneorum Judicum injuriâ à scientiæ comparandæ studio avertantur. 2. Cui denegatur Jurisdictio in minoribus, & civilibus negotijs, multo magis in gravioribus, præsertim criminalibus causis denegata esse censetur *l. relegatorum 7. §. fin. ff. de interd. & relegat. & l. fin. C. de agentib. in reb.* atqui secundum omnes *cit. Auth.* Imperator Studiosos litterarum subtraxit Jurisdictioni Judicis Ordinarij loci in causis civilibus. Igitur multo magis eos subtraxisse censetur in criminalibus. 3. Hunc esse sensum *Auth. cit.* ostendit tum praxis Universitatum Europæ præcipuarum, quæ Jurisdictionem suam etiam ad causas criminales extendunt; tum Tribunalium extraneorum, à quibus Scholares comprehensi ad Academicum Magistratum renuntiantur.

Neque urgent Argumenta opposita. *Ad 1.* ibi sermo solum est de mandata, seu delegata Jurisdictione, non de Ordinaria, qualis, ut antè dictum, est Jurisdictio Magistratus Academici. *Ad 2.* nec Pontifex Bononiensis, nec Rex Galliarum Parisiensis Universitatis Supremi domini illa Imperatoria Constitutione obligantur: & hinc mirum non est, si eâ non attentâ, suis Academij eam Jurisdictionem non concessere. *Ad 3.* quòd

quod alia quædam Universitates hac Jurisdictione careant, id fortasse factum est, quia Jurisdictio Jure competens in foundationis limine, vel postea autoritate, & ordinationibus Principum restricta fuit; potest enim Princeps Juri communi derogare per sua Statuta, ut in confesso est apud omnes. Cætera, quæ ab alijs obijciuntur, vim non habent; quia pleraque in Clericis, & Militibus, specialis fori privilegio munitis, solvi debent.

117 Dub. 6. an si Studiosus alibi delinquit, & in loco Studiorum reperitur, ad locum delicti remittendus sit? *iv.* negativè ex unanimi DD. sententia; nam teste P. Friderich de for. compet. edit. 2. n. 367. vix est, qui contrarium asserat.

Major difficultas est, an Studiosus ex loco delicti remittendus sit ad Forum Academicum? Dissentiunt enim DD. nam 1. Bald. Accurs. Vultejus, & alij apud Ummium *Process. judic. D. 4. n. 66.* exstinguunt omne privilegium tolli per delictum, adeoque facinororum Scholarem ibi conveniendam esse, ubi deliquit.

2. König hic n. 52. vult attendendum ad privilegia cujuslibet Academiae, & ad eorum, qui illas fundarunt, & privilegia datarunt, mentem; quia hi Jurisdictionem Universitatibus, à Jure communi concessam, aliquando restringunt, vel ampliant.

3. Et communius DD. ut Engl hic n. 29. Friderich n. 367, Schmier de judic. c. 3. n. 243. observant, docent, nisi aliud alicubi receptum sit, delinquentem Studiosum ad locum Academiae, si petatur, vel ipse petat, remittendum esse; videtur enim hoc clarè decisum *Auth. habita cit.* ubi Imperator, *Decernimus*, inquit, *ut nullus de cætero tam audax inveniat, qui aliquam Scholaribus injuriam inferre præsumat, nec ob alterius cujuscumque Provincia delictum, sive debitum -- aliquando damnatum ipsi inferat*, ubi notanda maxime sunt verba, *Ob alterius cujuscumque Provincia delictum*, quibus significatur, in quocumque loco deliquerit, non tamen ibi, sed coram Magistratu Academico conveniendum esse. *Conf.* exemplo militum, qui alibi delinquentes ad suum Judicem remittuntur *l. de militibus 9. ff. de custod. & exhib. reor.* nisi sint desertores militiae *l. desertorem 3. princ. ff. de re milit.*

Neque obstat, quod Jus petendi remissionem Studiosi alibi delinquentis quibusdam Academicis in specie sit concessum; nam per ejusmodi concessionem non tam privilegium novum indultum, quam id, quod Jure communi concessum est, declaratum censeri debet.

118 Dub. 7. an ita remitti ad instantiam Rei, vel Senatûs Academici debeat etiam is, qui à Judice loci delicti commissi, vel celebrati contractus per citationem præventus, & postea punitus factus Scholaris est? Affirmant Bologn. in *Auth. habita cit. n. 220.* Rebuff. de privileg. Scholar. privil. 153. Horat.

Lucius simili *tr. privil. 66.* quos citat, & sequitur Barb. in *l. si quis posteaquam 7. ff. de judic. n. 113.* ex ratione, quia privilegium fori specialis *Auth. cit.* Scholaribus ob bonum publicum, ad cujus conservationem, & promotionem bonarum artium studia per se tendunt, indultum est.

Sed respondendum est negativè, ut rectè Oliva for. *Eccl. p. 3. q. 33. n. 45.* & P. Wiest hic n. 199. notant, & dicendum tali casu Judicem adversus ita præventum posse Judicium inchoatum prosequi etiam, postquam is in Scholarium numerum, & matriculam relatus est. Ratio est, quia, ut infra n. 142. dicam, præventionis effectus non impeditur per superveniens privilegium, etiam moru proprio concessum à Principe, nisi id exprimat. *Conf.* à pari cum Clerico, qui si ante Clericatum per citationem præventus fuit à Judice Sæculari, coram illo respondere usque ad causæ definitionem debet.

Ad Argumentum Adversariorum patet retorasio in Clericis, quibus privilegium fori specialis non minùs intuitu boni publici concessum est, ut colligitur ex *c. si diligenti 12. h. tit.* & tamen, ut modò dictum est, præventionis effectum non impedit, quod huic in ejus concessione derogatum non sit. Igitur cum æquè parum per *Auth. cit.* derogatum sit præventionis effectui, hic pariter, superveniente privilegio fori Academici, non impediatur.

Dub. 8. An Academico Magistratui competat Jurisdictio in Clericos litterarum Studiosos? Affirmant Gilken in *Auth. habita cit. n. 22.* Escobar de Pont. *Reg. Jurisd. c. 33. n. 12.* Mendo *jur. Academ. l. 1. q. 21. n. 468.* allegantes pro hoc *Auth.* Sed perperam, nisi ostendant eam Constitutionem canonizatâ esse; cum enim illa Imperialis duntaxat sit, per illam privilegium fori Ecclesiastici Scholaribus Clericis tolli non potuit.

Quare utendum est distinctione, an Magistratus Academicus omnino constet ex Sæcularibus, an verò, ut Catholicae Universitates consueverunt, sit Corpus mixtum ex Clericis, & Sæcularibus. *Si primum*, Magistratui Academico Sæculari Jurisdictio nulla in Clericos Scholares competit ob privilegium Clericale, quod eosdem ab omni Magistratu purè Sæculari eximit. *Si secundum*, Magistratus Academicus aliquando Jurisdictionem in Clericos Scholares exercet: sed hoc contra Jus commune; nam Jure communi subjacent Episcopo loci Ordinario, qui eodem Jure fundatam Jurisdictionem in Clericos omnes suæ Diocesis habet, nisi speciali Jure ab hac exempti sint. Hinc ut in eodem Magistratu Academicus, etiam qui mixtum Corpus ex Clericis & Laicis constituit, Jurisdictionem exercere possit, necesse est, ut eam vel privilegio Apostolico, vel concessione Episcopi in limine foundationis, vel præscriptione Canonica, vel transactione, aut sen-

sententiâ Judicis, quæ in rem judicatam tran-
sijt, aut arbitratorum pronuntiatione sit conse-
cutus; nam his solum modis Clerici alterius,
quàm sui Ordinarij, Jurisdictioni subduntur.

Difficultas est, an Jurisdictionem hanc
in Corpore mixto extra Senatium Academi-
cum in Clericos exercere possit solus Rector,
si iste sit Sæcularis? Negat Abb. in c. si diligenti.
12. h. tit. n. 27. Et seq. quem citat, & sequitur
Colendissimus Antecessor meus P. Melchior
Friderich p. m. de for. comp. edit. 2. n. 371.
quod agnovisse etiam videtur Serenissimus E-
lector Bavarie in Decreto, quod emanavit
1642. 26. Martij, ubi sanxit, ut casu, quo sub
Rectoratu alicujus Professoris conjugati casus
contingeret, quem ex defectu, & incapaci-
tate Jurisdictionis hujusmodi Rector non
posset decidere, causam alicui Professori Cle-
rico (dummodo iste Rectorabilis sit) com-
mitteret decidendam. Et videtur hoc ip-
sum probare ratio; quia generaliter Laico in
Clericum Jurisdictioni nulla competit, nisi data
illa eidem sit à Summo Pont. hanc autem
datam in casu præsentis esse non conitat. Ve-
rùm de his alibi forsan.

Dub. 9. quandonam amittatur Privile-
gium Fori Academici? 1. amittitur
discessu ab Academia animo non redeundi;
si de hoc animo non sufficienter constat, pri-
vilegium fori Academici à Scholaribus non
amittitur, nisi ab Academia abfuerint quin-
quennio; quia intra hoc tempus censetur adhuc
reineri animus revertendi, præsertim si Exa-
men ultimum nondum subierunt, aut Gra-
dum litterarium susceperunt. Bald. Gomez.
Bartol. Salicet. Perez, & alij, quos allegat P.
Friderich. de for. comp. edit. 2. n. 370. 2.
Si Scholaris committat crimen, in quod per
Statuta Academica lata est poena privationis
fori Academici. P. Friderich. cit. n. 377. 3.
Si à Vidua, vel pupillo conveniatur, ut volunt
Bald. in Auth. cit. n. 61. Et 62. Oldendorp. de
jur. singular. Ummius D. 4. th. 12. n. 66. &
communiter DD. 4. Si non habeat re-
quisita n. 113. 5. Si conveniatur de re-
bus, quas extra locum, in quo est Academia,
aliâ, quàm Studiorum contemplatione, e. g.
propriarum rerum componendarum causâ,
tractat. Vultejus ad l. un. C. in quib. reb. mi-
litant. Ummius n. 66. cit. in fin. quod tamen alij
negant.

Facilius privilegium fori Academici a-
mittunt ij, qui non sunt Scholares; nam Vi-
dua Academici præter causas allegatas illud
amittit etiam per secundas nuptias contractas
cum alio, qui non est Academicus; Filij illo-
rum, quando exeunt ex patria potestate; Offi-
ciales Academiae, quando officium suum di-
mittunt; quia privilegio hoc non ratione per-
sonæ, sed officij duntaxat gaudent.

Quæritur 4. quodnam sit forum com-
petens Principum, & Ordinum S. R. Imperij?
1. distinguendo triplicem illorum Classem, in
quas distribui possunt ij, qui Romano Impe-

rio sunt immediatè subjecti. Horum
prima est Principum, & Principali dignitate
illustrium, **Chur: Fürsten / Fürsten / und
Fürstenthümliche.** Secunda Prælatorum,
Comitum, Baronum, Nobilium, Tertia

Civitatum Imperialium. Respectu isto-
rum omnium forum competens, in quo con-
veniri possunt, est Camera Imperij, & Ju-
dicium Imperiale Aulicum; quia tamen ab his
Judicijs appellari non potest, ne immediati
Cives Imperij deterioris conditionis sint,
quàm mediatè subjecti Imperio, quibus se-
cunda, & quandoque tertia instantia permit-
titur, antequam ad Cameram Imperij, vel Ju-
dicium Imperiale Aulicum deveniatur, idcir-
co Imperatoris, & Procerum Imperij consen-
su unanimi est constitutum *Ordin. Camer. p. 2.
tit. 2. §. 3.* ut Cives immediati Imperij pri-
mæ instantiæ loco, sive ab immediatis, sive à
subditis, & mediatis conveniantur, for-
tiantur forum coram Judicibus *Austregarum*,
sic dictarum à Germanico *Austragen*. Viti-
riarius *Inst. Jur. publ. l. 4. tr. 5. n. 1.* Pfe-
finger *ibidem tit. a.* quos citat, & sequitur P.
Schmier *de Judic. c. 3. n. 252.*

An Judices hi Austregarij Jurisdictionem
Ordinariam habeant, vel Delegatam,
magna apud DD. est altercatio.

*Ordina-
riam* iisdem tribuunt Bocerus *de Jurisd. c. 7. n.
26.* Ummius *ib. §. n. 41.* Subi. *ard. tr. de Aust-
reg. c. 6. n. 172.* Blum. *process. Camer. tit. 27.
n. 12.* *Delegatam* nominant Vultejus *ad l.
1. C. de Jurisd. omn. Judic. n. 86.* Mindan.
l. 1. de processib. c. 19. n. 4. Myning, *cent. 2.
obs. 52.* Gaill. *l. 1. obs. 1. n. 52. obs. 33. n. 3.*
& alij, quos citat, & sequitur P. Friderich *de
for. comp. edit. 2. n. 339.* Contra Viti-
riarius *l. cit. n. 14.* quem citat, & sequitur
P. Schmier *n. 259.* iisdem tam Ordinariam,
quàm delegatam Jurisdictionem negat, sed
arbitros duntaxat illos esse pronuntiat, non
tamen qualescunque, sed Legales, seu à
Lege publica constitutos. Verùm his non
vacat ulterius immorari. Hinc

Dub. 1. quanam causæ Austregarum
Judicio decidi possint? 1. decidi hoc
possunt causæ solum temporales, & que merè
Civiles, & quæ ex speciali ordinatione non
speciales Judices habent. Adeoque de-
cidi in hoc nequeunt

1. *Causæ Matrimoniales*, ut contra Min-
danum, Vultejum, Ziegler, & quosdam alios
Hæreticos Catholici omnes docent, & prob-
bat manifesta ratio, cum spirituales sint. Excipitur,
si moveatur quæstio de mero factò;
quia hoc nihil spiritualitatis habet.

2. *Causæ Feudales*; quia de his, si
controversia sit super Ducatu, Principatu,
Comitatu, cognitionem sibi reservavit Im-
perator *Ordinat. Camer. p. 2. tit. 7.* si de alijs
Feudis inferioribus, ex Jure Feudali pro-
prios habent Judices, ut dictum est *Tit. 1.
n. 65. Et seqq.* Excipitur casus, quo Vassallus
dominum non vult agnoscere, & se Vassallum
ejus

eiusdem negat; nam eo casu Austregis locum unà cum Camera Imperiali facit Mindan. *l. cit. c. 19. mem. 9.* vel ut insinuat P. Friderich *l. cit.* Austregarum Iudices cognoscere etiam soli possunt.

3. *Causæ criminales*, ut contra Mindan. *l. cit. c. 9. princ.* & Ummium *D. 4. cit. th. 10. n. 51.* docet Vult. in *l. 1. C. ubi Senator. n. 48.* Subhard. *tr. de Austreg. c. 5. n. 18. & sqq.* & alij plures, quos citat, & sequitur P. Schmier *n. 260.* Ratio est, quia causarum istarum cognitionem ne Camera quidem recipit, debentque illæ in unica instantia citra appellationem absolvi per *Recess. Imp. Anno 1530. §. item 95.* ut adeo ratio Austregarum in ijs cesset. *Neque obstat*, quòd Ordinatio Camerae *p. 2. tit. 2. & tit. 4. princ. V. Spruch / und Forderung* generaliter, & indefinitè Austregis Jurisdictionem tribuat: quia voces istæ convenientius ad causas Civiles, quibus aliquid pro altero petitur, coarctantur; aliàs si in totalitudine deberent accipi, etiam causæ Feudales contra unanimum DD. sensum iisdem comprehendi deberent.

123 Dub. 2. an Austregarum forum omnibus Imperij Ordinibus concessum sit? *h.* negativè; nam privilegium hoc non gaudent Civitates Imperij, sed à quocunque conveniantur, in Camera Imperiali, vel Iudicio Aulico conveniendæ sunt, ut contra Richard. *l. 2. cons. 129. q. 3.* & Gilhus. *Arbor. Judic. c. 2. p. 1. §. 8. n. 3. & 6.* docent Gaill. *l. 1. obs. 1. n. 20.* Mindan. *c. 19. cit. mem. 10.* Ummius *D. 5. cit. th. 9. n. 48.* Subhard. *tr. cit. c. 3. à n. 3.* & alij plures, quos citat, & sequitur P. Friderich *de for. compet. edit. 2. n. 348.* & P. Schmier *de Judic. c. 3. n. 253.* dicens esse unanimum ferè Publicistarum. Sumitur ex *Ordin. Cam. p. 3. tit. 27.* ubi decernitur, omnes in Camera conveniendos esse, qui nec alio, nec Austregarum foro potiuntur, atqui Austregarum forum Civitatibus Imperij nusquam communicatum invenitur, igitur cum aliud Iudicium non habeant, in prima quoque instantia in Iudicio Camerae, vel Imperiali Aulico conveniri debent.

Excipitur, nisi Austregarum privilegium vel longissimi temporis præscriptione, vel speciali gratiâ Imperatoria obtinuerint, prout obtinuisse dicuntur Argentina, Dünckelspila, Eslinga, Fridburgum, Gelnhusium, Hala Suevorum, Memminga, Mülhusium Thuringorum, Norimberga, Ratisbona, Reuthlinga, Schwveinfurtum &c. de quibus Matth. Wehner. *l. 6. Symphor. c. 7.* Ummius *n. 48. cit. Blum. process. Camer. tit. 26. n. 53.*

124 Dub. 3. quomodo Austregarum Iudicium instituendum sit, quando convenitur persona *primæ Classis* ex recensitis *n. 129. R.* hic distinguendum est, an conveniantur à persona eiusdem secum Ordinis, vel diversæ. Si *primum* contingat, Actor mittit Reo libellum Actionis, quâ experiri cogitat,

ipsūque simul requirit, ut se Iudicio Austregario submittat. Reus requisitus intra quatuor hebdomadas, à facta requisitione, seu Litis denuntiatione computandas, nominare tenetur quatuor Principes Regentes, sive qui sunt cum imperio, partim Ecclesiasticos, partim Sæculares, ex diversa tamen Domo, & Familia: è quibus Actor eligit unum pro Iudice, reumque super hoc certiorum reddit. Quo facto Iudex sic electus intra quatuordecim dies ab utraque litantium parte pro munere iudicandi suscipiendo imploratur, ut habetur *Ordin. Cam. p. 2. tit. 2.*

Si *secundum* fiat, juxta *Ordin. p. 2. cit. tit. 4.* varia experiendi remedia Actori competunt. 1. petere potest, ut Princeps, vel Elector conventus coram novem suis Consiliarijs, juramento solutis, & non suspectis, è quibus quinque Equestris Ordinis, reliqui Juris periti sint, Jus sibi dici patiat. 2. potest Actor, si mavult, ex iisdem novem Consiliarijs septem, aut quinque eligere, qui dicto modo causam tractent. 3. potest Princeps conventus nominare tres alios Principes non suspectos, è quibus Actor, quem volet, eligar, ut juxta dictam Ordinationem procedat. 4. si maluerit, potest Actor unum Commissarium (qui saltem Prælatus, aut Comes sit) ab ipso Cæsare impetrare, ut coram ipso causa ventiletur, & expediat. 5. si ita placuerit, Actor designare potest novem viros bonos, & totidem ex Consiliarijs suis Princeps conventus, ita ut Actor ex his Rei Consiliarijs tres, & Reus duos ex propositis ab Actore seligat, quorum Iudicium stare velint. 6. possunt ad eundem finem eligi duo viri boni ab Actore, & duo Consiliarij a Reo cum Jure adjungendi sibi quintum, si in unum convenire nequeant, vel si etiam in hoc optando discordes sint, cum obligatione acceptandi designatum à Cæsare. 7. potest Actor ex Principis conventi Consiliarijs quinque seligere, qui, sic, ut de novem dictum est, procedendi, & pronuntiandi facultatem habebunt, ita tamen, ut Reus, priusquam illi quinque seligantur, unum, aut duos suorum Consiliariorum, quorum operâ pro sui Juris defensione uratur, excipiendo sibi reservare valeat. 8. denique potest Reus conventus nominare novem ex suis Consiliarijs (quorum quinque Equestris sint Ordinis) qui priori remisso, novo Juramento obstringantur de justè secundum utriusque partis producta iudicando, ita ut utraque pars quatuor, & si testes sunt examinati, post rotui publicationem duo insuper, nec amplius producta singulis quaternis hebdomadis exhibeat, & concludat, & si quid novi in ultimo scripto à Reo in præjudicium Actoris objicitur, non attendatur. Videatur *Ordinatio Camerae cit.*

Hic solum noto, parum interesse, an hoc secundo casu Actor sit Imperio subjectus immediatè, an mediatè, an sit proprius, an alie-

alienus subditus; nam juxta *Ordin. cit. S. fin.* eadem via in his tenenda est, nisi Princeps conventus aliud obtinuerit privilegio. Quod si Aëtor nullo modo subiectus Imperio sit, adversus reum Principem non tenetur experiri Judicio Austregarum, utpote quod solum constitutum est pro subditis Imperij, quorum in *Ordin.* tantum sit mentio: unde poterit eum immediatè convenire in Camera Imperiali, ut Mindanus, & Stephanus volunt, vel ut rectius sentiunt Vultejus, & Gilhufius, quos citat, & sequitur P. Friderich n. 344. coram Imperatore, qui de Jure communi est Judex Principum Imperij Ordinarius.

125 Dub. 4. quomodo Austregarum Judicium instituendum sit, quando convenitur persona *secundi Ordinis* ex relatis n. 121. in his dispendiendum est, an conveniantur à personis primi Ordinis, an à personis secundi, seu sibi similibus, an à personis tertij.

Si primum fiat, per *Ordin. Cam. p. 2. tit. 3.* duo proponuntur modi: unus est, ut accusatus tres Electores, aut Principes nominet, è quibus Aëtor sibi unum assumat in Judicem; alter, ut Elector, vel Princeps Aëtor ab Imperatore impetret sui Status Commissarium, minimè suspectum, nec à rei domicilio ultra 12. milliaria habitantem. Potest autem ex his duobus eligere aëtor modum, quem velit.

Si secundum contingat, iterum duplex

modus id faciendi *Ordin. Camer. p. 2. cit. tit. 5.* est proditus, potestque Aëtor alterutrum eligere, & vel pro Commissario, ut modò dictum est, Imperatori supplicare, vel ex Electoribus, & Principibus, ultra 12. milliaria à se non remotis, à Reo nominandis, unum accipere.

Si tertium eveniat, & persona secundi Ordinis conveniatur à persona Ordinis tertij, vel omnino extraneà, immediatè conveniuntur in Camera Imperiali, Mindan. l. 1. de process. c. 18. memb. 3. Matth. Stephan. l. 1. de Jurisd. p. 1. c. 3. n. 36. Subhard. c. 4. cit. à n. 12. § 42. Quod etiam verum est, quando conveniuntur ab alijs Civitatibus, vel Personis, non immediatè subiectis Imperio, ut cum alijs notant Mynsing. cent. 1. obs. 89. Gaill. l. 1. obs. 1. n. 17. § 46. Zanger, p. 2. de except. c. 1. n. 356. testaturque Mynsing. l. cit. ita crebrioribus sententijs judicatum fuisse in Camera.

Neque refert, quòd persona primi Ordinis, si à persona inferioris Ordinis mediatè Imperio subiecta conveniantur, coram Austregarum Judicibus conveniri debeant; nam hanc differentiam statuere Statibus, & Ordinibus Imperij visum est, fortè propter præminentiam, & excellentiam Principalis Dignitatis, ut n. 17. cit. notat Gaillius. Verum de his fatis: qui plura volet, Legatus, & Publicistas consulat.

§. VIII.

De quibusdam alijs Fori Specialis Generibus.

SUMMARIUM.

- 126. *Alia quedam genera specialis fori.*
- 127. *Forum Jactationis, seu Diffamationis.*
- 128. *Judex in hoc foro.*
- 129. *Cause, in quibus competit.*
- 130. *An locus ei sit etiam, quando Clericus est diffamans, vel diffamatus?*
- 131. *An in hoc foro inducatur preventio per citationem diffamantis?*
- 132. *Que sit praxis istius remediij?*
- 133. *Forum l. si contendat 28. ff. de fidejussor.*
- 134. *Quomodo illud competat?*
- 135. *An etiam ante lapsum terminum, vel conditionem impletam?*
- 136. *Forum Preventionis.*
- 137. *Requisita, ut inducatur.*
- 138. *An post citationem Aëtor variare valeat.*
- 139. *An citatione unius Correi inducatur Præ-*

- ventio etiam respectu ceterorum?*
- 140. *Coram quo Judice conveniri debeat Laicus, quando est Socius Clerici in crimine?*
- 141. *Vel quando ipse, & iste sunt duo Correi debendi?*
- 142. *An mutato foro, forum preventionis cesset?*
- 143. *Forum Prorogationis.*
- 144. *Requisita ad istud forum.*
- 145. *Casus, in quibus ei est locus.*
- 146. *Personæ, que prorogare Jurisdictionem Judicis non possunt.*
- 147. *An istud possunt Clerici respectu Judicis Laici?*
- 148. *An respectu Judicis Ecclesiastici non sūt?*
- 149. 150. *An Clerici, & Religiosi exempti subdicere se Jurisdictioni Ordinariorum possint?*

126 **P**ræter Forum privilegiatum, de quo in precedentibus duobus §§. sunt adhuc aliæ Fori Specialis species, quibus aliquis Judici, qui alias suus non est, subditur. Sunt autem Species istæ

potissimum septem, ratione Delegationis, Reconvencionis, Continentiæ caularum, Jactationis, seu Diffamationis, Preventionis, Prorogationis, & ex l. si contendat 28. ff. de fidejussor. De Foro delegationis sufficienter

ter actum *libr. 1. tit. 29.* ubi de Officio, & Potestate Judicis Delegati. De Foro Recorventionis agitur infra *Tit. 4. De Foro Continentia Causarum* videri possunt dicta *suprà Tit. 1. à n. 72.* & dicenda *infra Tit. 10. de Ordin. cognit. & Tit. 13. de caus. poss. & propr.* Hinc quatuor duntaxat posteriores modi examinandi hoc loco restant: Quem in finem

127 Quaritur 1. de foro Jactationis, seu Diffamationis. Hoc inductum est *l. diffamari 5. C. de ingenuis manumissis*, cujus beneficio is, qui in possessione ingenuitatis constitutus est, si à quopiam inquietetur, aut diffametur, quòd ingenuus non sit, apud Judicem conquiri, & petere ab eo potest, ut diffamanti assignet certum terminum, intra quem probet veritatem suæ diffamationis, vel traditionis; & si in probatione defecerit, perpetuum eidem imponatur silentium. Finis specialis istius Constitutionis, & beneficij concessi est, ut bonorum virorum fama defendatur, & reprimatur malignorum temeritas, qui improvida jactatione detrahunt proborum statui, horumq; existimationem publicam lædunt.

128 Dub. 1. quis sit Judex competens in causa Jactationis, seu Diffamationis? Videtur id pertinere ad Judicem diffamantis; quia Actor sequitur forum Rei. Actor autem in casu isto diffamatus est, diffamans reus. Ergo &c. *Conf. l. diffamari cit.* diffamans cogendus est, ut jactationis, seu diffamationis suæ veritatem probet. Cogi autem nemo potest, nisi à suo Judice. Ergo &c.

Sed his non obstantibus, dicendum, tali casu cognitionem causæ pertinere ad Judicem proprium personæ diffamatae, *Mynsing. cent. 6. obs. 90. n. 3. Gaill. l. 1. obs. 9. n. 3. Engl. hic n. 57.* & hoc teste alij plerique. Colligitur ex *l. diffamari cit.* Ratio est, quia in ea causa agitur de personæ Statu, seu qualitate; hujus autem cognitio proprio illius Judici competit *l. ea quæ 1. & l. si ex possessione 4. C. ubi caus. stat. ag. oport.* Ergo &c. Procceditque hoc, etsi diffamans sit extra territorium talis Judicis; nam hoc generale est in omni casu, quando Actor, & Reus non subsunt eidem Judici, quòd Judicium agitandum sit coram Judice proprio ipsius Rei. Est autem in casu nostro Reus diffamatus, actor diffamans, ut præter *Mynsing. Gaill. Engl. cit.* notant *Bald. in l. diffamari cit. in fin. Covar. l. 1. var. c. 18. n. 4. Besold. de Process. c. 2. th. 5. Blum. process. camer. tit. 36. n. 12. P. Schmier de Judic. c. 3. n. 285.* & ostendit clara ratio: nam ille ex duobus litigantibus Actor dicitur, qui prius movit litem *c. forus 10. V. accusator de V. S.* hoc autem facit diffamans; quia diffamando diffamatum accusare, sive ad illius Judicem tacitè provocare censetur: ut adeo meritò peti ab eo possit, ut causam ipsa diffamatione cœptam, coram proprio diffamati Judice prosequatur.

Ex quo patet ad rationem dubitandi. *Ad Conf.* hoc ipso, quia diffamans locum Actoris obtinet, Jurisdictionem Judicis, qui diffamato proprius est, in sese prorogat. *Neque obstat*, quòd aliquando necesse sit citare diffamantem; citatio autem non subditi extra territorium citantis ordinariè vires non habeat: nam hoc iterum novum non est, sed solvi debet in omni casu, in quo post actionem cœptam citandus est Actor: sicut ergo hic, ita & in nostro casu, ut efficax sit citatio, proprius diffamantis Judex à Judice diffamati pro executione citationis requirendus erit, ut ei comparationem, ac cetera, quæ ad processum *l. diffamari cit.* pertinent, injungat.

Dub. 2. in quibus casibus locum habeat **129** remedium *l. diffamari citate*? Videtur habere locum in sola Statûs diffamatione; quia dicta Lex de hac sola loquitur, & exorbitans est à Jure communi, quo non permittitur, ut quispiam trahatur ad Judicem non suum *l. fin. ff. de Jurisd.* vel compellatur invitus ad agendum *l. un. C. ut nem. invit. a. ger.* atqui Leges, quæ à Jure communi exorbitant, ad alios casus, & causas extendi non debent *Reg. quæ à Jure 28. in 6.*

Sed dicendum, remedio huic locum esse in omni casu generis. Ita Anton. Gabriel *l. 2. comm. concl. tit. de action. concl. 6. n. 2. Gomez. var. resol. l. 3. c. 1. n. 18. Gaill. l. 1. obs. 9. n. 2. Perez in C. de ingenuis manumissis. n. 10. Petrus Heigius p. 2. q. 8. n. 1. & 2. Besold. de process. c. 2. th. 5. Engl. hic n. 56.* Ratio est, quia æquissimum est, ut honestorum, & proborum virorum non solum Status, sed etiam fama, atque existimatio contra malignorum obtreccationes conservetur illæsa, eorumque Jura, & pacificæ rerum possessiones intactæ maneant. Adeoque locus huic remedio erit non tantum, cum quis diffamatur de Statu, conditione, & natalibus, sed etiam cum ut adulter, fur, aut cujuscunque alterius criminis reus profcinditur.

Ad rationem dubitandi non censetur eo casu diffamans compelli ad agendum, & trahi ad Judicem non suum, sed tantum compellitur, ut causam diffamationis, quam diffamando coram Judice diffamati cœpit, prosequatur, quod generale est, & procedit in quocunque Actore, qui semel ad Judicium provocavit.

Dub. 3. an remedio isti locus sit etiam **130** contra Clericum diffamatorem Laici, aut vicissim contra Laicum diffamatorem Clerici? Satis clarum est, locum eidem esse, si Laicus sit diffamator Clerici; quia etsi eo casu ad petitionem Clerici Laicus comparere, & jactationis suæ causam probare debeat coram Judice Ecclesiastico, per hoc tamen nullum ejus privilegium læditur.

Major difficultas est, quando Clericus est diffamator Laici. Videtur enim ex una parte eo casu locum remedio huic negare

gare privilegium Clericale, per quod Clericus exceptione fori declinatoriâ adversus Laicum, ipsum in Jus vocantem, defenditur *c. nullus 2. & c. si diligenti 12. h. tit. l. fin. ff. de Jurisd.*

Ex altera autem parte eidem remedio dandus videtur locus; quia Actor debet sequi forum Rei. Atqui, ut *n. 128.* dictum est, diffamans in hoc Judicio est Actor. Ergo &c.

Utrique rationi est dandum aliquid: *ob posteriorem* dicendum, hoc casu Clericum diffamatorem adstringi, ut coram diffamati Judice proprio, adeoque Laico causam Jactationis probet; *ob primam* monendum Judicem Laici diffamati Sæcularis, ne contra privilegium Clericale sua autoritate diffamatorem cogat ad comparandum in suo Judicio, sed potius adeat Judicem Ecclesiasticum Clerici diffamatoris proprium, ut iste eundem ad comparandum in foro Laici diffamati compellat.

131 Dub. 4. an si Judex, quem diffamatus pro satisfactione adijt, diffamatorem citaverit, ea citatione inducatur Præventio, ita, ut etiam diffamatus plures haberet Judices, coram quibus conveniri posset, diffamans tamen non, quem ijs ipse præfert, adire possit, sed coram eo, cujus officium diffamatus imploravit, comparere, & intentionem suam probare teneatur? Affirmat Engl. *n. 60. h. tit. quem citat, & sequitur P. Schmier de Judic. c. 3. n. 294.* ex ratione, quia diffamans libertatem agendi perdidit: conf. etiam libertatem eligendi Judicem.

Videtur retinenda negativa sententia, quam cum alijs defendit Covar. *l. 1. var. c. 18. n. 6.* & dicendum, hoc casu liberum esse diffamatori, an coram illo, ad quem diffamatus provocavit, an coram alio Judice diffamati proprio probationem Jactationis velit suscipere: conf. si velit diffamans, potest petere, ut diffamationis causa ad alium diffamati Judicem à se eligendum remittatur. Ratio est, quia, ut dixi, in hoc Judicio diffamator est Actor, vel Accusator, diffamatus autem Reus; est autem in potestate Actoris, non Rei adire Judicem ex pluribus Reo competentibus, quem ipse mavult, ergo &c.

Neque obstat ratio dubitandi; ex eo enim, quod diffamans diffamando necessitatem sibi imposuerit, si hoc perat diffamatus, probandi diffamationis causam, non tamen hoc ipso censei debet, quod sibi abstulerit libertatem eligendi inter Judices, si plures sint, qui respectu Rei sint competentes. Ex quo sequitur, quod diffamans multo minus teneatur in foro diffamationis respondere super causa principali, in quam incidit causa diffamationis; nam si hæc, multo magis illa remittat Judicem, quem Actor cupierit, debet, ne causarum continentia dividatur.

132 Dub. 5. quæ sit praxis remedij per *l. diffamari cit.* inducti? *xy.* praxis sequens est: Ponamus Cajum jactasse, quod

Titius sibi debeat 100. Titius verò nesciat se debitorem, & propterea satisfactionem pro injuria quarat: Hoc casu, si iste uti velit remedio *l. cit.*

1. adit Judicem proprium, ei que conqueritur, & simul probat summarie, quod Cajus jactaverit sibi à Titio deberi 100. quos ipse inficietur, vel nesciat se debere.

2. diffamatione ita probatâ, petit diffamatus implorando officium Judicis, ut Cajo præfigat certum terminum, intra quem Jus suum deducat, & debitum, sive præntionem jactatam probet sub poena perpetui silentij, si defecerit, imponendi.

3. sequitur ipsa citatio Caji, & præfixio termini, quo probet diffamationis causam, intra quem terminum si peremptorie citatus non compareat, iterum citatur; & tum si in contumacia perseveret, ad petitionem Titij perpetuum ipsi super diffamatione, & debito jactanter asserto silentium imponitur.

4. Si verò in termino citationis compareat Cajo, videndum, an diffamationem à se factam fuisse fateatur, vel neget.

Si neget, ejus assertæ probatio incumbit Titio, qui si in probatione defecerit, ab ejus impetitione absolvitur Cajo, & Titius condemnatur in expensas.

Si verò fateatur, ipsi tanquam Actori injungitur, ut probet vera esse, quæ ita jactavit de Cajo: quod si probare non possit, perpetuum silentium ipsi indicitur, & simul prohibetur super prænto debito in posterum Titio inferre molestiam.

5. Quod si autem per obstinatam malitiam Cajo perrexit Titio molestus esse, pro injuriæ gravitate coerceri debet *arg. l. un. ff. si quis Jus dicent. non obtemp.* Atque hæc est praxis hodie in Judicij receptissima, & Imperialis Camera Ordinatione *Tit. 25.* approbata.

Quæritur **2.** de foro *l. si contendat 133 28. de fidejussor.*

Hoc remedium valde affine est illi, quod competit *ex l. diffamari cit.*

Conceptum quidem est specialiter de Fidejussore, cui beneficium *divisionis* competit, ex ejus tamen æquitate generali etiam ad alios casus extenditur, ut rectè Abbas *in c. 4. h. tit. n. 2.* Covar. *l. 1. var. c. 18. n. 3.* Pilegrin. *de Offic. Vicar. p. 2. sect. 3. subsect. 3. intersect. 3. n. 20.* quos citat, & sequitur P. Wiest. *hic n. 131.* & P. Schmier *de Judic. c. 3. n. 299.*

Vi ergo istius remedij is, qui in quacunque causa ab alio sibi litem movendam timet, proprium suum Judicem adire potest, & implorando officium nobile ab eo petere, ut Adversarius citetur, ac ipso præsentate declaretur, se illius debitorem non esse, vel exceptionem sibi adversus eundem competere: ac propterea illi super ea causa perpetuum imponatur silentium.

Dixi **1.** *Is, qui sibi litem movendam timet* **134**

in quo differt remedium istud à remedio *l. diffamari cit.* quod istud præviam diffamationem, illud solum molestiæ, & vexationis metum, aut periculum præsupponat. Atque in hoc speciale Legis istius consistit

beneficium, quod Reo per illam concessum est; nam vi illius cogere Actorem potest ad agendum, & litem tempestivè movendam, qui aliàs expectare debuisset, donec Actor inciperet agere.

Dixi 2. *In quacunq[ue] causa*, id exigente, prout dixi, æquitate generali. Et hinc si tutor bonasui quondam pupilli restituit, & redditus rationibus residua solvit, beneficium istius remedij petere potest, ut declaretur, quòd exceptionem solutionis contra pupillum habeat. Item ille, qui rem, aut jus mediante præscriptione acquisivit, & metuuit, ne circa illud à veteri domino moveatur, non expectato, ut conveniatur, remedio hoc uti potest, & in Judicio proponere exceptionem præscriptionis.

Dixi 3. *Adire proprium suum Judicem*: in quo alterum remedij istius beneficium, quod cum remedio *l. diffamari cit.* commune habet, confitit, quòd is, qui uti eodem vult, non Judicem ejus, à quo sibi litem movendam timet, adire debeat, sed possit adire proprium; cujus ratio est, quia remedium hoc per modum defensionis proponitur, ibique, qui illo utitur, magis Rei, quàm Actoris personam sustinet.

Dixi 4. *Ut Adversarius citetur* - - - *Et perpetuum ei imponatur silentium*: si scilicet citatus contumaciter non comparuerit; nam si compareat, & probationibus suis exceptionem contra se oppositam non possit infringere, Judex quidem ad instantiam Rei declarabit jus eidem competere, integrum tamen Actori adhuc erit etiam jus suum deducere in Judicium.

135 Dubium est, an Reus exceptionem, quam habet, vel habere se putat, opponere possit casu, quo Actor ideo intermittit agere, quòd actio in certum diem, vel conditionem restricta sit, & dies nondum advenerit, aut conditio extiterit? *re. negativè.* Ita Carpzov. *Jurisp. for. p. 1. const. 7. defin. 30.* Hartman. *Pistor. l. 4. q. 15. n. 4.* Lauterbach *ad l. si contendat cit. c. 3. th. 19. §. seq.* quos citat, & sequitur P. Schmier *de Judic. c. 3. n. 304.* & meritò; cum enim Actor hoc casu jus agendi non habeat, neque Reus jus excipiendi ante diem, vel conditionem impletam habeat, nisi plus petitionis replicatione repelli velit.

136 Queritur 3. *De foro Præventionis.* Hoc citatione inducitur, & quidem duplici ex causa, unà, quando Reus actu coram pluribus Judicibus conveniri potest, alterà, quando actu quidem non uterque Judex respectu Rei est competens, unus tamen, dum adhuc competens fuit, causam agitare cœpit; nam utroque casu ille Judex, qui causam in suo foro agitandam assumpsit, prosequi illam potest, & ceteros Judices, quos ita prævenit, à cognitione illius causæ excludere. Ratio est, quia ut *l. ubi 30. ff. de Judic.* dicitur, ubi acceptum est Ju-

dicium, ibi etiam finem debet accipere. Sufficit autem una citatio, neque requiritur trina, aut una peremptoria; quia per unam solam citationem jam prævenitur, & perpetuatur Jurisdicção. *Gloss. in c. proposuisti 19. V. citatus h. tit.* cum autem præventa est Jurisdicção, negotium non ampliùs est integrum. *Pirh. hic n. 52.*

Proceditque hoc, etsi citatio solum verbalis fuerit; nam adhuc præferri in cognitione causæ debet, qui prior citavit, etsi postea alius citasset realiter, seu per capturam, ut teste P. Friderich *de for. compet. edit. 2. n. 780.* tradit communior, & probabilior sententia, & probat ratio; quia, ut concedit *Farin. prax. crim. lib. 1. tit. 1. q. 7. n. 53. v. sublimita 3.* & alij, qui cum ipso contrarium tenent, tali casu, Reus à Judice, qui eundem cepit, remitti debet ad eum, qui prior ipsum verbaliter tantum citavit, si reus id petat: non autem apparet, quomodo dari possit obligatio remittendi, si citatio realis posterior prævalet priori verbali; neque enim Reus remissionem postulans præjudicare potest juri, si quod capiens acquisivit ex captura.

Dub. 1. quid requiratur, ut inducatur 17 Præventio? *re. 1.* Requiritur, ut facta sit saltem citatio Rei; non enim sufficit sola Inquisitio, vel Accusatio. *Farin. q. 7. cit. n. 57.*

2. Ut citatio ab eo Judice, qui vult Jure Præventionis uti, sit prius facta; nam quando uterque simul citat, aut dubium est, quis prior citaverit, distinguendum est, an utraque citatio fuerit verbalis solummodo, aut una realis, altera verbalis. *Si hoc secundum*, ille prævenit, qui citat realiter; quia citatio realis per se potentior est verbali. *Si primam*, & apud neutrum se stitit Reus, prævenisse censetur ille, qui majorem habet Jurisdiccionem, & potestatem *arg. c. si à Sede 31. de præb. in 6.* Dixi, *si apud neutrum se stitit*; nam si coram alterutro jam comparuit, is, coram quo comparuit, in possessione est. Quod si par sit utriusque Jurisdicção, statim Juramento Rei, quis illum prævenit, vel debent inter se concordare: quòd maximè verum est, si nec reus scit, à quo prius citatus fuerit.

3. Ut si causa sit Civilis, citatio facta sit ad instantiam, five petitionem partis, ut patet ex *c. proposuisti 19. h. tit.* ibi: *ad petitionem cujusdam Adversarij tui*, & notat ibidem *Gloss. V. citatus, Abb. n. 3.* *Bartol. in l. dies 4. §. hoc autem 8. ff. de damn. infect.* Secus est in causis Criminalibus; in his enim ipsa Justitia, vel ejus promotor, aut Officium Judicis loco parris habetur. *Marta de Jurisd. p. 2. c. 3. n. 6.* *Oliva for. Eccl. p. 3. q. 33. n. 5. v. que sententia, W. iett. hic n. 144.*

4. Ut citatio facta sit à Judice competente, five ex ejus commissione *c. cit. ibi: a te legitime citatus*; nam si citet, qui non est Judex, vel non est Judex competens, eidem impunè non paretur *c. fin. de Const. in 6. & l. fin.*

l. fin. ff. de Jurisd. Abb. l. cit. n. 4. Pirh. hic n. 53. Wiest. l. cit.

5. Ut citatio sit valida *c. cit. ibi, legitime citatus*; quia quod nullum est, nullum producit effectum. Ergo neque citatio præventionem, si invalida sit. Excipitur, nisi ex illa secuta sit comparitio Rei, & in Judicio perseverantia; tunc enim censetur inducta præventio, non tamen vi citationis, quæ nulla manet, sed vi comparitionis, & perseverantiæ citati in Judicio. Bartol. in *l. 1. §. 1. ff. de ferijs*, Marta *l. cit. n. 9. Wiest. n. 144. cit. fin.*

6. Denique, ut citatio sit intimata parti; nam antequam sic intimetur, non dicitur quis propriè citatus, sed potius mandatum de citando datum: unde neque lis pendere dicitur, antequam pars cum effectu citata fuerit. Barbof. in *l. si quis posteaquam ff. de Judic. n. 32. Marta l. cit. n. 14. Oliva n. 3. Wiest. hic n. 145.* & alij apud istos. Neque obstat, quòd sola citationis commissione perpetuetur Jurisdictio; nam ad hujus perpetuationem sufficit ejus per delegationem concessæ usus: ut verò inducatur præventio, opus est, ut Judex, qui vult uti Jure præventionis, circa personam præventam exercuerit actum, qui afficiat ipsam personam, quod non fit per citationem, nisi postquam illa est intimata reo.

138 Dub. 2. an post citationem reo intimatam actor variare, & illum coram alio Judice competente convenire valeat? *R.* cum distinctione: Vel enim reus citatus comparuit, vel contumaciter se absentavit. *Si hoc secundum*, coram alio Judice competente conveniri, & ad respondendum coram illo compelli ab actore potest, neque auditur, si petat remitti ad Judicem, cujus citationem contempsit. Abb. in *c. 19. h. tit. n. 12. Barbof. in l. si quis posteaquam cit. n. 182. §. sqq. Oliva q. 33. cit. n. 47.* & alij apud istos. Excipitur, nisi purgare voluerit contumaciam, & damna, atque expensas solvere, ac præterea cautionem de in Jure sibi præstare. Oliva *n. 48.* & alij ab hoc *citt.*

Si primum, & reus citatus comparuit, locus est Regule *l. ubi acceptum 30. ff. de Judic.* Unde si ad Judicium vocetur ab alio Judice, opponere huic exceptionem Præventionis potest; & si iste, non obstante illa exceptione, in causa procedat, appellare. Imò ipse Judex, qui sic prævenit citatione Reum, casu, quo post citationem huic intimatam ab Actore aditur alius Judex, potest Jurisdictionem suam defendere, & alteri Judici inhiere, ne in causa procedat; hoc enim generale est, & concessum cuivis Judici, ut tueri Jurisdictionem suam possit adversus alium Judicem, sive interior ille sit, sive æqualis, *l. un. princ. ff. si quis jus dicent. non obtemp.*

Sed quid si utraque pars post citationem factam recedere à Judice implorato

velit, num eo casu Judex iste cogere illas potest, ut coram ipso prosequantur litem? *R.* Cum Oliva *n. 53.* distinguendo: Vel enim agitur civiliter, vel criminaliter. *Si civiliter*, & ad privatum interesse, partes non videntur cogi posse; quia Judex ordinariè officium suum mercenarium impartiri non debet, nisi parte petente *l. dies 4. §. hoc autem 8. ff. de damn. infect.* *Si verò agatur criminaliter*, & Judex procedat ex officio suo nobili, Judex primus à secundo, ad quem provocatum est, etiam invitis partibus petere potest remissionem Rei; & si hanc iste deneget, contra eundem agere Interdicto retinendæ, ut à Jurisdictionis perturbatione desistat.

Dub. 3. an quando plures sunt correi ejusdem delicti, citatio unius præventionem inducat etiam respectu cæterorum? *R.* cum distinctione: Vel enim Judex, qui citationem unius fecit, etiam respectu cæterorum est competens, ut Judex Sæcularis respectu plurius Laicorum delinquentium, vel solum est competens respectu illius, quem citavit, non verò respectu alterius non citati, ut si Judex sit Laicus, & correus citatus sit Clericus.

Si primum, probabilius est induci præventionem etiam respectu non citatorum, ne continentia causarum dividatur. Decian. *tract. crim. l. 4. c. 22. n. 4. Haun. tom. 6. de J. §. 7. tr. 1. n. 117. Wiest. hic n. 151.* *Si secundum*, citatione Laici delinquentis respectu Clerici criminis focij præventio non inducitur ob privilegium Clericale, quo sine discrimine, an solus, vel cum Socio Laico deliquerit, Clericus eximitur à foro sæculari.

Neque obstat, quòd criminis causa principalis potius præsumatur Laicus, quam Clericus; accessorium autem sequatur principale juxta *Reg. 42. in 6.* Nam contra est, quia Regula ista locum non habet in casu, quo persona, quæ accedit, est diversi ordinis, & specialiter privilegiata, prout in casu nostro respectu fori Sæcularis est Clericus. Certè si Regula hæc locum etiam in hujusmodi personis haberet, Clericus delinquens cum Laico ferè semper subiceretur foro Sæculari, hoc ipso, quia, ut dictum est, criminis causa principalis potius præsumitur esse Laicus, quam Clericus. Sed hinc oritur

Dubium 4. coram quo Judice ergo Laicus Clerici in crimine e. g. homicidio perpetrato focus conveniri debeat, & puniri? Punendum à Judice Ecclesiastico existimant Felin. in *c. 1. de præscript. n. 6. Menoch, l. 1. de arbitr. c. 371. n. 13. Marta de Jurisd. p. 4. cas. 119. n. 1. §. 5. Marant. de Ordin. judic. p. 4. disp. 11. n. 22. Sperell. decis. 19. n. 4. §. sqq.* atque alij apud istos. Fundantur 1. *Declaratione Cardd. edita Dec. 1591. ubi S. Congregatio Commissario Tusculanæ Civitatis*

rescriptum, ut tam Clericos, quam Laicos inquisitos de violentia illata cuidam mulieri remittat ad Judicem Ecclesiasticum. 2. Clericus, & Laicus socij ejusdem criminis habent causas connexas, imò unam, eandemque causam. Atqui causarum connexarum continentia non debet dividi, & quando unum est crimen, reus magis dignus trahit ad se correum minus dignum. Ergo &c. 3. Non potest Judex Laicus de crimine Laici sibi subiecti ritè cognoscere, nisi cognoscat etiam de facto Clerici, qui socius est ejus in crimine. Atqui hoc non est honorificum Ordini Clericali; honorificentius autem, si tali casu etiam Laicus trahatur ad forum Ecclesiasticum; sic enim pudor Clerici coram Laico non revelatur. Ergo &c.

Sed his non obstantibus, dicendum, ejusmodi Laicum, etsi homicidij, vel alterius criminis, quod Ecclesiastici, & mixti fori non sit, socium habeat Clericum, plectendum esse à Judice Sæculari. Ita Covar. *pract. qq. c. 34. n. 1.* Gomez *tom. 3. var. c. 10. n. 6.* Gurier. *l. 1. pract. q. 6. n. 7.* Farin. *prax. crim. q. 8. n. 151.* Fachin. *contr. l. 9. c. 31.* Gaill. *l. 1. obs. 37. n. 2.* Haun. *tom. 5. de J. § 7. tr. 1. n. 29.* Pirh. *hicn. 89.* Wiest. *n. 154.* & alij plures ab his *citt.* estque hoc in praxi receptum. Ratio est, quia delinquentis socij privilegio socius regulariter non gaudet; aliàs qui cum uxore surripit res mariti, etiam ipse rerum amotarum actione conveniri deberet, cum tamen furti actione teneatur, ut patet ex *l. siquis 52. princ. ff. de furt.*

Ad Argumenta Adversariorum responsio non est admodum difficilis. *Ad 1.* fortè ita rescriptum est à S. Congr. ob speciales facti circumstantias, vel quòd delicti sufficiens probatio aliter haberi nequeat. *Ad 2.* quòd causa connexa sint cognoscendæ ab eodem Judice, locum non habet, quando Rei, qui in hujusmodi causa conveniuntur, diversi sunt ordinis, & unus illorum speciali munitus privilegio: In nostro casu connexa est causa, imò eadem, sed physicè tantum, & spectatà præcisè personà defuncti; nam moraliter pro personarum ad id concurrentium numero multiplex est. *Ad 3.* eo casu non est periculum, ne fiat aliquid in opprobrium Ordinis Clericalis; cum enim crimen Clerici illo casu ponatur publicè notum, non prohibebitur id Judex Ecclesiasticus evulgare, si id necesse sit, ut de crimine Laici Judex Laicus plenè informetur.

¶ 41 Dub. 5. an coram eodem, & coram quo Judice conveniendi sint Clericus, & Laicus, quando simul sunt Rei debendi? *¶* cum distinctione: nam si causa dividua sit, uterque coram suo, videlicet Clericus coram Ecclesiastico, Laicus coram Sæculari Judice conveniendus est juxta illud Capycij *decif. 173.* quando causa dividua est, retineamus Laicos, & remittimus Clericos, aliòsque privilegiatos. Si verò causa sit individua,

uterque conveniri debet coram Judice Ecclesiastico, Marta *de Jurisd. p. 4. cas. 118. n. 1.* Engl *hic n. 47.* Wiest. *n. 137.* & apud hos Riminald. Senens. Stephan. Aufser. Surd. aliique DD. satis communiter. Proceditque hoc etiam in alijs causis, quibus convenitur Clericus simul & Laicus, si separationem ad cognitionem Judicalem non admittant, ut præter *citt.* notat Stephan. Gratian. *Discept. forens. c. 641. n. 19.*

Ratio est, quia continentia causarum non est dividenda *c. susceptis 1. de caus. poss. § propr. & l. nulli 10. C. de Judic.* igitur uterque coram eodem Judice conveniri debet: non potest autem Clericus trahi ad Judicem Sæcularem ob privilegium fori, quo gaudet. Ergo potius Laicus trahetur cum Clerico ad forum Ecclesiasticum. *Conf.* convenientius est, ut magis dignus ad se trahat minus dignum *c. quod in dubijs 3. de consecr. Eccl. & l. que Religiosis 43. ff. de R. V.* atqui Clericus Laico dignior est. Igitur casu, quo utriusque causa coram eodem Judice ob inseparabilitatem est agitanda, potius Clericus secum trahet Laicum, quam Laicus Clericum.

Nec obstat, quòd Judex Ecclesiasticus aliàs in causa merè temporali non sit Judex competens Laici; nam competens fit ratione personæ adjunctæ, & propter communionem, ac societatem individuum cum privilegiato, cum utique æquius sit, ut non privilegiatus fruatur jure privilegiati, quam ut suo privilegio ille privetur.

Dub. 6. an si reus, postquam ab uno 142 Judice præventus jam fuit, forum mutet, v. g. hinc transferendo domicilium, aut militiam assumendo, vel aliud forum privilegiatum acquirendo, nihilominus litem prosequi teneatur coram Judice præveniente? Videtur respondendum negativè; quia forum mutare est mutare Judicem, & ejus Jurisdictione exini, aliique subijci. *Conf. ex l. qui autem 12. princ. ff. de caution.* ubi Paulus, *Qui autem, inquit, novo privilegio utitur, non videtur in eadem causa sisti:* ex quibus JCI verbis colligitur, privilegium, quod præventioni, imò etiam litis pendentia supervenit, reo prodesse, ut Judicium declinare queat.

Sed adhuc dicendum, hujusmodi mutatione fori, aut assumptione Statûs privilegiati regulariter non subduci reum à Jurisdictione Judicis, qui eundem ante factam mutationem prævenit. Ita communis, & colligitur ex *l. cum quedam 19. ff. de Jurisd.* ubi puella nubens, & *l. siquis 7. ff. de Judic.* ubi vir militiae adscriptus, non obstante, quòd illa maritale, hic privilegiatum forum sortiri cœperit, coram Judice, à quo præventi per citationem fuerunt, litigare usque ad sententiam definitivam tenentur.

Dixi autem regulariter; nam plures exceptiones Regula ista patitur. Et 1. quidem, si Reus Laicus, postquam præventus est à Ju-

Judice Sæculari, factus sit Clericus, & incepit uti privilegio Clericali; nam hic etsi respondere debeat coram Judice Laico, à quo præventus est, in causa Civili, & in causa Criminali etiam condemnari possit ad pœnam pecuniariam, vel confiscationem bonorum, si crimen hanc pœnam exigat, non tamen puniri amplius potest pœnâ corporis afflictivâ; quia, ut n. 88. dictum est, secundum personam, quam solam hujusmodi pœna contingit, à Jurisdictione Sæculari omnino exemptus est.

2. Si reus sit Studiosus; nam hujus causa, etiam si ante aditam Academiam citatione præventus in ista fuerit, non obstante tamen præventione, ad istam est remittenda, ut post Bald. & alios voluit Bolognin. in *Auch. habita C. ne filius pro patre* &c. n. 220. Horat. Lucius de *privil. Scholar. privil. 66.* Rebuff. simili tr. *privil. 153.* Barb. in l. *si quis posteaquam 7. ff. de Judic. n. 113.* Sed ut n. 118. dixi, melius negatur exceptio hæc.

3. Siquis motu proprio Principis impetrarit, & assumpserit novum Statum, vi cuius Jurisdictione prioris Judicis sit exemptus; nam iste, ut Bartol. in l. *idem Ulpianus* §. 1. ff. de *excus. tutor. & in l. 1. ff. de pœnis n. 3.* pluresque alij volunt, coram priore Judice respondere non amplius tenetur, etiam in causa, in qua est ab eodem præventus. Sed limitanda est hæc exceptio cum *Olive for. Eccl. p. 3. q. 33. n. 34.* & alijs ibi *citt.* ad casum, quo ita expressum est in privilegio; nam si concedens de hoc mentionem non faciat, privilegium, etiam motu proprio concessum, liti pendentia, aut præventioni non nocet, cum Princeps dans privilegium non censeatur per illud præjudicare velle tertio in Jure suo, nisi id exprimat arg. l. *prator ait 2. §. si quis à Principe 16. ff. ne quid in loc. publ. &c.*

Ad rationem dubitandi id verum est de causis imposterum tractandis, non verò de causis jam coeptis tractari; ad harum enim cognitionem Judex prior jam acquisivit Jus proximum, quo hujusmodi mutatione regulariter non spoliatur. Ad *Conf.* ut cum Donello, & alijs textum illum explicat Gonzal. in c. *19. h. tit. n. 9.* Lex illa loquitur de casu, quo Princeps specialiter expressit, ut prodesset privilegium etiam quoad causam jam coeptam.

143} Queritur 4. De foro Prorogationis. Hæc ultimus modus est fortiendi forum. Describi potest, quòd sit extensio Jurisdictionis ad personas, causam, tempus, vel locum, in quas, quando, & ubi alias non competit, consensu earundem personarum facta, prout colligitur ex c. *P. & G. 40. de offic. & potest. quid. Deleg. l. si se 1. & l. seq. princ. ff. de Judic. l. si convenerit 18. ff. de Jurisd. & l. non quidem 1. C. de Jurisd. omn. Judic.*

Dicitur 1. Extensio; nam ut per consensum partium in ipsas, quoad tempus, locum,

vel causam alicui Jurisdictione prorogetur, necesse est, ut is antecederet, & aliunde jam Jurisdictionem habeat c. *significasti 18. h. tit. & l. si se cit.* Ratio est, quia alias partes non tam veterem Jurisdictionem prorogarent, quam novam conferrent, cum tamen consensus privatorum non possit facere Judicem eum, qui nulli præest Judicio, sive nullam Jurisdictionem habet l. *privatorum 3. C. de Jurisd. omn. Judic.*

Dixi 2. Consensu earundem personarum facta; nam ut prorogetur Jurisdictione Judicis alias non competentis, necesse est, ut partes in ejusmodi Judicem consentiant libere, & scienter, non per errorem, quo v. g. se Jurisdictioni illius subjectos esse existiment; vel gravi metu, aut potentia Judicis coacta l. *consensisse 2. ff. de Judic. & hinc nullius momenti est processus, & sententia lata à Judice, in quem partes consenserunt errore, vel metu. Oliv. p. 3. for. Eccl. q. 14. n. 18. & seqq.*

Dixi 3. Quoad personam, causam, tempus, vel locum; nam quatuor omnino modis fieri prorogatio potest.

1. De una persona ad aliam personam: quod fit, quando subditi alieni mutuo consensu se subjiciunt Jurisdictioni alicujus non sui Judicis, ut de causa inter ipsos controversa cognoscat l. *si se, l. consensisse, & l. si convenerit citt.*

2. De re ad rem, seu de causa ad causam: quod fit, quando Judici habenti limitatam Jurisdictionem, ut non possit cognoscere de summa excedente 100. aureos, partes litigantes se mutuo consensu submitunt super summa majore, ut etiam de illa cognoscat l. *de quare 74. §. Judex 1. ff. de Judic. Marant. de Ordin. Judic. p. 4. dist. 12. n. 3. Pirh. hic n. 102. Wiest. n. 204.*

3. De tempore ad tempus, ut quando certum tempus, intra quod causa terminanda fuit, Judicis, & partium consensu protrahitur, ut hic de ea etiam post temporis illius lapsum cognoscere, & pronuntiare possit c. *de causis 4. de offic. deleg. & l. consensisse cit. §. si & Judex. 2. Marant. Pirh. Wiest. l. citt.*

4. De loco ad locum, ut si causa inter partes controversa de uno loco transfertur ad alium: potestque transferri vel ad locum ejusdem Territorij, & Jurisdictionis, vel alterius diversi: si transferatur ad locum ejusdem Territorij, sufficit partium consensus; si verò ad locum diversi Territorij, requiretur consensus Judicis illius loci. Hiltrop. *process. Judic. p. 1. tit. 4. n. 38. & n. 41. Marant. Pirh. Wiest. l. citt.*

Dub. 1. Quenam requirantur ad Prorogationem Jurisdictionis? R. requiruntur præcipue sequentia. 1. Ut Judex, in quem partes litigantes consentiunt, jam antecederet aliquam Jurisdictionem habeat, ut dictum est n. *præc.* nam partes Jurisdictionem dare non possunt.

2. Ut Jurisdictione, quæ per Prorogationem extenditur, sit similis, sive ejusdem

speciei, & ad causæ cognitionem sufficiens. e.g. si causa sit spiritualis, Judex, cujus Jurisdictionis prorogatur, habeat Jurisdictionem spirituales; si criminalis, Judex non tantum procedere possit in causis Civilibus, sed etiam in Criminalibus. Abb. in c. 12. h. tit. n. 14. Clar. S. fin. q. 42. n. 2. Marant. de Ord. Judic. p. 4. dist. 12. n. 18. Oliva p. 3. for. Eccl. q. 14. n. 70. Pirh. hic n. 183. Wiest. n. 205. alias non esset prorogatio, sed nova collatio Jurisdictionis, quæ, ut paulò antea dictum est, à privatis fieri non potest.

3. Ut partes in hujusmodi Judicem liberè, & scienter, sine errore, & metu consentiant, ut dictum est *num. præc.* Sufficit autem consensus tacitus, qui explicatur ipso facto, dum partes coram ejusmodi Judice litem contestantur, vel opponunt exceptionem dilatoriam; nam per talem exceptionem videntur provocare ad Judicem, ut super ea pronuntiet, & sic in ipsum consentire. Bartol. in l. si convenerit cit. n. 2.

4. Ut si causa inter partes controversa transferatur ad locum diversi Territorij, consensum addat Judex illius loci, ex quo transferatur, ut dictum est *n. præc.* Dixi ad locum diversi Territorij; nam si Jurisdictio extra Territorium Judicis, qui alias de causa debuisse cognoscere, non extendatur, ejusdem consensu opus non est; quia privilegium hoc subditis à Jure indultum est, ideoque à Judice Ordinario auferri, vel impediri non potest.

5. Denique, ut si Prorogatio fiat de persona ad personam, de causa ad causam, Judex, cujus Jurisdictio prorogatur, habeat Jurisdictionem Ordinariam, vel saltem sit delegatus ad Universitatem causarum, qui Ordinario æquiparatur; nam Delegati ad certam causam Jurisdictio, etiam partium consensu prorogari, seu extendi de persona ad personam, vel de causa ad causam non expressam nequit c. cum P. & G. 40. de Offic. Deleg. Gloss. *ibid.* V. *prorogatio*, Abb. n. 5. Pirh. n. 184. Wiest. n. 209. cit. Addidi de persona ad personam, vel de causa ad causam; nam de tempore ad tempus, de loco ad locum, & de minori quantitate ad majorem partium consensu etiam ad certam causam Delegati Jurisdictio prorogari potest, saltem quando restrictio illa Jurisdictionis in Delegato principaliter facta est in favorem partium litigantium; nam hæc favori principaliter pro se introducto renuntiare possunt.

145 Dub. 2. In quibus casibus locus prorogationi non sit? Non desunt apud Brunnem. in l. si convenerit cit. n. 3. qui volunt usum Prorogationis hodie à Tribunalibus omnino sublatum, eo quòd hodiernis moribus Judices Ordinarij hujusmodi causas, viâ prorogationis delatas ad alienum Judicem, ad sua Tribunalia avocare possint, & soleant. Sed melius cum eodem Brunnemano, & alijs docet Manz. Decif. Palat. q. 93. n. 20.

Wiest. hic n. 206. quòd etiamnum eidem sit locus; quia licet, ut dictum est, Judices Ordinarij causas subditorum suorum ad se avocare possint, non tamen necessaridè debent.

Excipiuntur tamen aliqui Casus, in quibus Prorogatio Jurisdictionis locum non habet. Talis est 1. Si causa sit Feudalis controversa inter duos Vafallos; nam in hac, quando Dominus directus Judex competens est, prorogatio Jurisdictionis in alium, illo non consentiente, non valet. Oliva for. Eccl. p. 3. q. 14. n. 115. & hoc teste receptissima sententia, nemine, quem inveniret, contradicente: idque merito tum ob reverentiam Domino debitam à Vafallis, tum ob præjudicium, si causa ipsi specialiter competens ab alio Judice tractaretur.

2. Si causa sit reservata ipsi Principi in signum supremæ Jurisdictionis, & potestatis Regalis; nam hujusmodi causa in alium, etiam æquali potestate, & prerogativa præditum, per viam prorogationis transferri nequit ob reverentiam Principi debitam, quæ hujusmodi Prorogatione lædi videtur, ut communissima DD. habet per textum c. per venerabilem 13. v. *insuper. qui sil. legit.* junct. S. fin. in Auth. quib. mod. natural. efficiunt. sui. collat. 7.

3. Si Princeps causam ad se avocaverit, nisi hic consenserit; nam avocando illam reservavit sibi. Marant. de Ord. Judic. p. 4. dist. 12. n. 26. Oliva q. 14. cit. n. 101. Wiest. hic n. 208. & novissimè P. Friderich de for. compet. edit. 2. n. 458. ubi plura de avocatione per duos §q. num.

4. In causis Appellationis; cum enim istius natura sit, ut gradatim, & ab inferiore ad itius superiorem fiat, necessaridè sequitur, Judicem in hac alium adire non posse, nisi qui sit Superior ejus, à quo appellatur. Felin. in c. P. & G. 40. de offic. deleg. n. 7. Marant. de Ord. Jud. l. cit. n. 22. Oliva n. 99. Pirh. n. 188. Wiest. n. 209. & novissimè P. Friderich de for. compet. edit. cit. n. 455.

5. In causis Criminalibus; in his enim prorogari Jurisdictio quidem potest in præjudicium Actoris, & Rei, non tamen in præjudicium Reipub. & ipsius Judicis: unde iste, si ahas criminis punitio ipsi competat, de novo cognoscere, & sententiam ferre potest de hujusmodi crimine, si hoc ad Tribunal ipsius per accusationis, vel denuntiationis viam delatum sit, ne via aperiatur fraudibus, & Reus Jurisdictionem amici sibi Judicis prorogando cum Reip. præjudicio poenam sibi debitam evadat. Bald. in l. si qui ex consensu n. 6. C. de Epi. audient. Marant. p. 4. cit. dist. 6. n. 60. Oliva l. cit. n. 62. Pirh. hic n. 188. cit. Wiest. n. 210.

6. In Causis Spiritualibus; nam in his neque Laici se possunt subicere Jurisdictioni Judicis Ecclesiastici alieni, sine consensu proprij: proceditque hoc non tantum in causis Sacramentalibus, i. e. quoad Sacramenta, ut omnes concedunt; sed etiam in non

non Sacramentalibus, quales sunt causæ decimarum, Juris Patronatûs &c. ut contra Abb. in c. significasti 18. h. tit. n. 15. & alios rectè Hoff. in Summ. h. tit. n. 14. y. *Et nunquid Laicus*, Ant. de Butrio in c. 18. cit. n. 10. Oliva n. 83. Pirh, l. cit. Wiest. n. 211. testaturque Oliva l. cit. ita observari in praxi. Colligitur ex c. nullus 3. de Paroch. *Et alien. Paroch.* ibi: *Nullus Episcopus alterius Parochianum judicare presumat; nam qui eum ordinare non potuit, nec judicare potest*: ubi paritas instituitur inter collationem Ordinum, & inter causarum cognitionem. Atqui certum est ex dictis *Libr. 1. tit. 11. n. 36. Et sqq.* non posse Episcopum alienos subditos ordinare absque consensu proprii ipsorum Episcopi. Ergo eosdem nec poterit judicare.

146 Dub. 3. Quanam prorogare Jurisdictionem Judicis non sui possint?

possunt omnes, qui habent personam standi in Judicio, & specialiter à Jure non prohibentur. In specie 1. Prorogare Jurisdictionem nequeunt *furijs*, & *servi*: illi, quia judicio carent; isti, quia civiliter nulli sunt l. in negotijs 5. ff. de R. J. l. servus 6. & l. seq. C. de Judic.

2. *Pupilli sine Tutore*, *Minores*, & *Prodigi* absque Curatore l. in negotijs cit. l. clarum 4. C. de auctor. prestand. l. si cum esse 1. & l. seq. C. qui legit. person. stand. *Et*. quod procedere Vultejus in l. 1. C. de Jurisd. omn. Judic. & Bocer. de Jurisd. c. 7. n. 5. volunt etiam casu, quo apparet, hujusmodi prorogatione, absque autoritate Curatoris, vel Tutoris facta, conditionem pupilli, vel minoris esse redditam meliorem, quamvis contrarium teneat Bald. in l. 1. cit. & Felin. in c. 40. de Offic. Deleg. n. 10.

3. *Procuratores*: in quibus tamen opus est distinctione. Nam si generale duntaxat mandatum habent, Prorogationem non possunt facere; possunt autem, si habent mandatum ad hoc speciale, vel generale quidem, sed cum libera potestate, & administratione, vel si dum ejusmodi Prorogationem faciunt, id Principalis sciens non contradicat, cum posset; nam scientia, & patientia hoc casu æquiparatur speciali mandato: quæ omnia colliguntur passim ex Juris utriusque textibus, præsertim ex c. qui ad agendum 4. & c. seq. de Procur. in 6. l. creditor 60. S. fin. ff. mandat. l. illud 25. S. si talis 1. ff. eod.

4. *Studioji*; nam hi si non de Jure, quod multi contendunt, saltem de consuetudine forum Academicum declinare, & Jurisdictioni alterius Judicis submittere sese nequeunt, ut observant Coler. decis. 296. Matth. Stephan. l. 1. de Jurisd. c. 22. n. 36. Hilliger. ad Donell. l. 17. c. 20. litt. K. Vultejus ad l. 1. C. de Jurisd. omn. Judic. n. 128. *Et* n. 168. quos citat, & sequitur P. Friderich de for. comp. n. 417.

5. *Clerici, & Religiosi*: sed de his cum

specialis sit difficultas, hinc ulterius

Dub. 4. an Clerici in se prorogare¹⁴⁷ valeant Jurisdictionem Judicis Sæcularis in causis merè profanis, & temporalibus? Possè id saltem cum consensu Episcopi videtur colligi ex can. Clericum 3. & can. Clericum nullus 17. caus. 11. quest. 1. ubi Clerici ad talem Judicem trahi, & apud eum pulsari prohibentur, Episcopo non permittente. Igitur à sensu contrario ipso permittente id fieri potest. *Conf.* quia Laico committi, & delegari ab Episcopo possunt causæ merè Civiles, & pecuniariæ, quæ inter, vel contra Clericos, & Ecclesias moventur, ut dictum est n. 83. ergo etiam de ejus consensu hujus Jurisdictio ab illis in se prorogari.

Sed dicendum, Clericos ne quidem in causis profanis, & temporalibus, etiam permittente Episcopo, prorogare in se posse Jurisdictionem Judicis, sèque ei submittere. *Gloss. fin. in c. significasti 18. h. tit. Abb. ibid. n. 25. Marta de Jurisd. p. 2. c. 6. n. 40. Et sqq. Barb. in l. 1. art. 3. n. 173. ff. de Judic. Oliva for. Eccl. p. 3. q. 14. n. 84. Pirh, hic n. 194. Wiest. n. 213.* Rationem dat *Gloss. cit.* quia sicut Clericus non potest renuntiare privilegio fori, concessio in favorem totius Ordinis Clericalis, ita nec Episcopus potest consentire, ut Clericus eidem renuntiet.

Ad Argumentum contrarium dico, *citt.* textibus, ut *Gloss. cit.* explicat, subintelligendum *maximè apud Judicem Sæcularem*: & esto, textus istos sic explicandos non esse, apertus habetur textus c. si diligenti 12. h. tit. ubi declaratur, nec cum Episcopi consensu Jurisdictionem Judicis Sæcularis in Clericum prorogari posse: unde necesse est, argumentum à sensu contrario sumptum corrui, quippe quod ex Regula generali vim nullam habet, ubi contrarium reperitur expressum in Jure.

Ad Conf. nego paritatem: disparitas præter alia est, quia delegatus, cum nihil habeat proprium, nomine, & autoritate Episcopi delegantis judicat; at Judex partium consensu prorogatus judicat nomine proprio, quod facere Laicus respectu Clerici nequit, cum ad hoc requiratur, ut habeat Jurisdictionem Ecclesiasticam, quæ caret, & cui omnino dissimilis est Jurisdictio, quam ipse habet.

Dub. 5. an Clericus in se prorogare¹⁴⁸ saltem valeat Jurisdictionem alieni Judicis Ecclesiastici? *Ratio dubitandi* sumitur à paritate Laicorum, qui in Judicem non suum consentire possunt, consensu sui Judicis Sæcularis non requisito. *Conf.* Clerici id possunt tacite, seu ipso facto, quando in aliena Dicecesi delinquant, aut ibi se soluturos promittunt, ut dixi n. 33. & n. 60. tum enim coram Ordinario loci delicti, vel contractûs conveniri, puniri que possunt. Ergo etiam idem possunt expressè; nam taciti, & expressi est eadem vis.

M 3

Sed

Sed contrà militat aperta Juris decisio
6. significasti 18. h. tit. ubi Clerici expressè prohibentur consentire in Judicem non sum, nisi Episcopi Diocesani voluntas accedat. Proceditque hoc, etsi Judex, cujus Jurisdictionem in se prorogaret Clericus, esset ejusdem Metropolitanus, ut colligitur ex *c. Romana 1. princ. eod. in 6.* ubi habetur, quòd Archiepiscopus, vel Officialis ejusdem de causis subditorum Suffraganei sui cognoscere nequeat sine licentia ipsius Suffraganei. Ratio sic statuendi fuit, ut vitetur confusio Regiminis Ecclesiastici, quæ tali modo facile induci posset. Sufficit autem consensus tacitus Episcopi, ut si scivit, Clericum subditum suum litigare coram alieno Judice Ecclesiastico, & non contradixit.

Ad rationem dubitandi negatur paritas; nam Laicis à Jure concessa est potestas prorogandi in se Jurisdictionem alieni Judicis, Clericis verò per *c. significasti cit.* apertè negata: hinc dicendum, quòd isti ratione Ordinibus, Beneficij, vel Officij sui Ecclesiastici multo magis subjeti sint Prælaro suo, quàm Laici Magistratui suo Sæculari. *Ad Conf.* iterum negatur paritas; nam in casibus ibi allegatis Clerici non tam ex sua voluntate, & consensu, quàm ex dispositione Juris subjiciuntur alterius Diocesis Ordinario.

149 Dub. 6. an Clerici, & præsertim Religiosi exempti, & Papæ immediate subjeti, per viam Prorogationis se subijcere Jurisdictioni Ordinariorum possint? Satis convenit inter DD. hoc eos non posse sine consensu Papæ, à quo exempti sunt, in ijs, quæ pertinent ad Jurisdictionem contentiosam, ut rectè Abb. in *c. significasti cit. n. 12.* Barb. in *l. 1. art. 4. n. 43. ff. de Judic. Oliva p. 3. for. Eccl. q. 14. n. 90.* Pirh. hic n. 196. Wiest. n. 217.

An idem dicendum in ijs, quæ pertinent etiam ad Jurisdictionem voluntariam, cujusmodi est absolutio à peccatis, & Censuris, dispensatio in Votis, Juramentis, Irregularitatibus, Legibus, Recitatione Breviarj, Jejunij &c. diffident inter se DD.

Negant Abb. in *c. significasti cit. n. 11.* Rodrig. tom. 1. Regul. q. 30. a. 5. Suar. l. 6. de *Vot. c. 11. n. 7.*

Moventur 1. Quia per privilegium Exemptionis jus acquiritur ipsi Sedi Apostolicæ *c. cum venissent 2. de in integ. restit.* ubi exemptionis privilegium non tam ipsorum exemptorum, quàm dictæ Sedis jus esse dicitur. Atqui Juri Sedis Apostolicæ renuntiare, eive derogare non possunt Exempti per non minus clarum textum *c. cum tempore 5. de arbitr.* ibi: *Cum etsi spontè volueris, de jure nequiveris sine licentia Romani Pontificis renuntiare privilegij, & indulgentijs libertatis.* Ergo &c.

2. Summus Pontifex est Diocesanus Exemptorum. Atqui, ut *n. præc.* dictum est, nullus Clericus, vel persona Ecclesiastica potest sine licentia sui Diocesani, seu proprij Judicis in alium Judicem etiam Ecclesiasticum consentire. Ergo

&c. 3. Episcopus in Exemptos nullam habet Jurisdictionem, nisi in casibus Jure expressis. Atqui nullam Jure expressum est, per viam Prorogationis ipsi Jurisdictionem in Exemptos acquiri posse. Ergo &c.

4. Archiepiscopus habet majorem Jurisdictionem in subditos Suffraganei sui, quàm Episcopus in Clericos exemptos; quia ille est Ordinarius Judex totius Provinciæ, & in certis casibus habet Jurisdictionem Ordinariam in subditos Suffraganei sui: & tamen in istum, tanquam in suum Judicem, sine licentia sui Ordinarij Clericus consentire non potest. Igitur multo minus sine licentia Papæ in Episcopum loci consentire potest Clericus, & Religiosus Exemptus.

Sed esto, ob allatas rationes sententia hæc de rigore Juris sit verior, æquitate tamen spectata, præferenda videtur sententia affirmans, quam etiam tenent Sylv. *V. absolutio 5. n. 2.* Sanch. *l. 4. mor. c. 39. n. 32.* Laym. in *c. significasti cit. n. 3.* Pirh. hic n. 197. Wiest. n. 218. qui proinde docent, Regulares Exemptos posse pro absolutionibus, & dispensationibus obrinendis, saltem cum eas concedere nequit Prælarus proprius, de istius licentia se subijcere Diocesis Ordinario. Ratio est, quia Exemptionis privilegium per se, & directè in favorem Religiosorum Ordinum concessum est. Igitur ne in eorum dispendium illud redundet contra Regulam quod ob gratiam 61. in 6. eo privilegio Regulares Exempti non debent fieri deteriores non Exemptis. Fierent autem deteriores, si in casu, quo hujusmodi absolutiones, & dispensationes non potest concedere Prælarus proprius, Regularibus Exemptis facultas pro hujusmodi absolutione, & dispensatione cum istius licentia ad Diocesis Ordinarium recurrendi adempta foret. Ergo &c.

Excipitur tamen 1. Si Papa, vel ejus Legatus, Jurisdictionem in Exemptos habens, facile adiri possit; tunc enim, ut bene advertit P. Wiest. *l. cit.* & Argumenta in contrarium allata probant, omnino ad Papam, vel ejus Legatum recurri debet.

Excipitur 2. Si potestatem absolvendi, vel dispensandi, quæ Superior immediatus caret, haberet Provincialis, vel alius Superior Ordinis mediatus; tunc enim Religiosus hujusmodi absolutione, vel dispensatione indigens ad istum remitti deberet, ut hic vel per seipsum eundem absolvat, aut cum eo dispenset, vel hanc facultatem committat alteri, ut rectè Sanch. *l. cit. n. 38.* Pirh. hic n. 199. Ratio est, quia quando remedium haberi potest in ipso Ordine, non censetur velle Religio, ut illud extra ipsam quaeratur.

Dixi autem, de licentia Prælati Regularis: Sufficit autem tacita, & aliquando præsumpta, ut si Prælarus sit impeditus, vel obijt, vel longè abest, nec alius adest vices ejusdem gerens. Sanch. *l. cit. n. 35.* Pirh. n. 198. Quodsi Prælarus Ordinis consensus ad eundem Episcopum

pum neget, videndum, an illum neget rationabiliter, vel non rationabiliter. Si rationabiliter, & iuste, adire Religiosus subditus Episcopum pro dispensatione, vel absolutione impetranda tali casu non potest. Si irrationabiliter, & iniuste, in casu, in quo ille absolvere, vel dispensare nequit, adire Exemptus, etiam consensu Prælati sui non impetrato, pro absolutione, vel dispensatione potest Episcopum cum Exceptionibus tamen supra positis, Molin. tr. 3. de Just. D. 61. n. 5. Sanch. l. cit. n. 36. Pirh. hic n. 198. cit. Ratio est, quia tunc per Episcopum non est censendus Pontifex velle, ut Religiosus cum detrimento animæ suæ egrediarur Monasterium, & pro absolutione accedat ad Sedem Apostolicam, sed existimandus est consentire,

ut absolutionem, vel dispensationem impetretur Episcopus.

Ad Argumenta in contrarium opposita dico, ijs solum probari, quod Religiosi, & alij Clerici exempti Episcopo Dicecesano subijcere sese nequeant, ut ab eo absolvantur, vel dispensationem impetrent, nisi accedat consensus Papæ saltem tacitus, & benignè præsumptus; talem autem in casu responsionis non deesse meritò probat allata ratio pro eadem. Accedit, quia Episcopus loci respectu Exemptorum non est propriè Episcopus alienus, sed proprius; quia secluso Exemptionis privilegio illorum Ordinarius est. Igitur se huic subijciendo Regulares, & Clerici propriè se non subijciunt Episcopo alieno.

TITULUS III.

De Oblatione Libelli.

Supposita Jurisdictione, & Competentia Judicis, Actor eidem Libellum exhibet, cui petitionem suam inferat, ut Judex, & Reus de qualitate causæ informetur: oblato Libel-

lo, citatio Rei sequitur. Unde duplici §§. Titulus hic concludetur: primus aget de Libello, & hujus requisitis; secundus de Citationem.

§. I.

De Libello, & requisitis ad Libellum Legitimum.

SUMMARIUM.

1. Libelli definitio, divisio, & partes.
2. Quid observandum in narratione facti?
3. Circa medium concludendi?
4. Et ipsam conclusionem?
5. Proprietates, & vitia Libelli.
6. Quid agendum, si libellus sit ineptus?
7. Si alternativus?
8. Vel obscurus?

9. An plures actiones in eodem Libello simul proponi possint?
10. Quid agendum Judici, & Reo post oblato Libellum?
11. In quibus causis offerri Libellus debeat?
12. Quando omitti?
13. An mutari?
14. Cujus sumptibus sit edendus?

1. **Q**ueritur 1. Quid, & quotuplex sit Libellus? *iv.* Libellus hic nihil aliud est, quam brevis scriptura, claram Actoris petitionem, & causam illius continens. Ita quoad sensum omnes, nominatim Barbof. in c. 2. h. tit. n. 4. Gonzal. *ibid.* n. 5. Haun. tom. 5. de 7. & 7. tr. 3. n. 137. Vallens. *hic* n. 1. Engl. *ibid.* n. 1. König n. 3. Duplex illius a DD. est approbata divisio. 1. In *Simplicem*, seu *Summariam*, & in *Articulatam*, seu *Positionalem*. Ille est, qui summam, & continua quadam orationis serie actoris intentionem pertexit. Ille, in quo merita causæ per articulos proponuntur. Ex novissimo Recepto Imperij de Anno 1654. §. *Difem nächst* / rejecto *Articulato*, solus *Summarius* est approbatus. 2. In *Civilem*, & *Criminalem*. *Civilis*, qui etiam *Conventionalis* dicitur, est, qui pro objecto habet causam *Civilem*; *Criminalis*, qui etiam

Querimonialis appellatur, qui pro objecto habet causam *Criminalem*. Libellus communiter tribus partibus constituitur, *Narratione facti*, *Medio concludendi*, & *ipsa Conclusionem*.

Dub. 1. Quomodo construenda sit Narratio facti? *iv.* ita construendam, ut 1. Exprimatur in eo nomen Judicis, coram quo agenda causa est, ut sciatur, an sit competens, vel non. Non tamen necesse est, ut Judicis nomen proprium ponatur, sed sufficit, & solet hodie plerumque compelli ab officio, ac Jurisdictione; nam ex his subinde notior esse potest, quam ex nomine.

2. Inferendum Libello est nomen proprium Actoris, ut Judex sciat, quis agat, & Reus, à quo conveniatur: quod maxime verum est, quando quis agit nomine alieno, e. g. Prælati nomine Ecclesiæ, Syndicus